

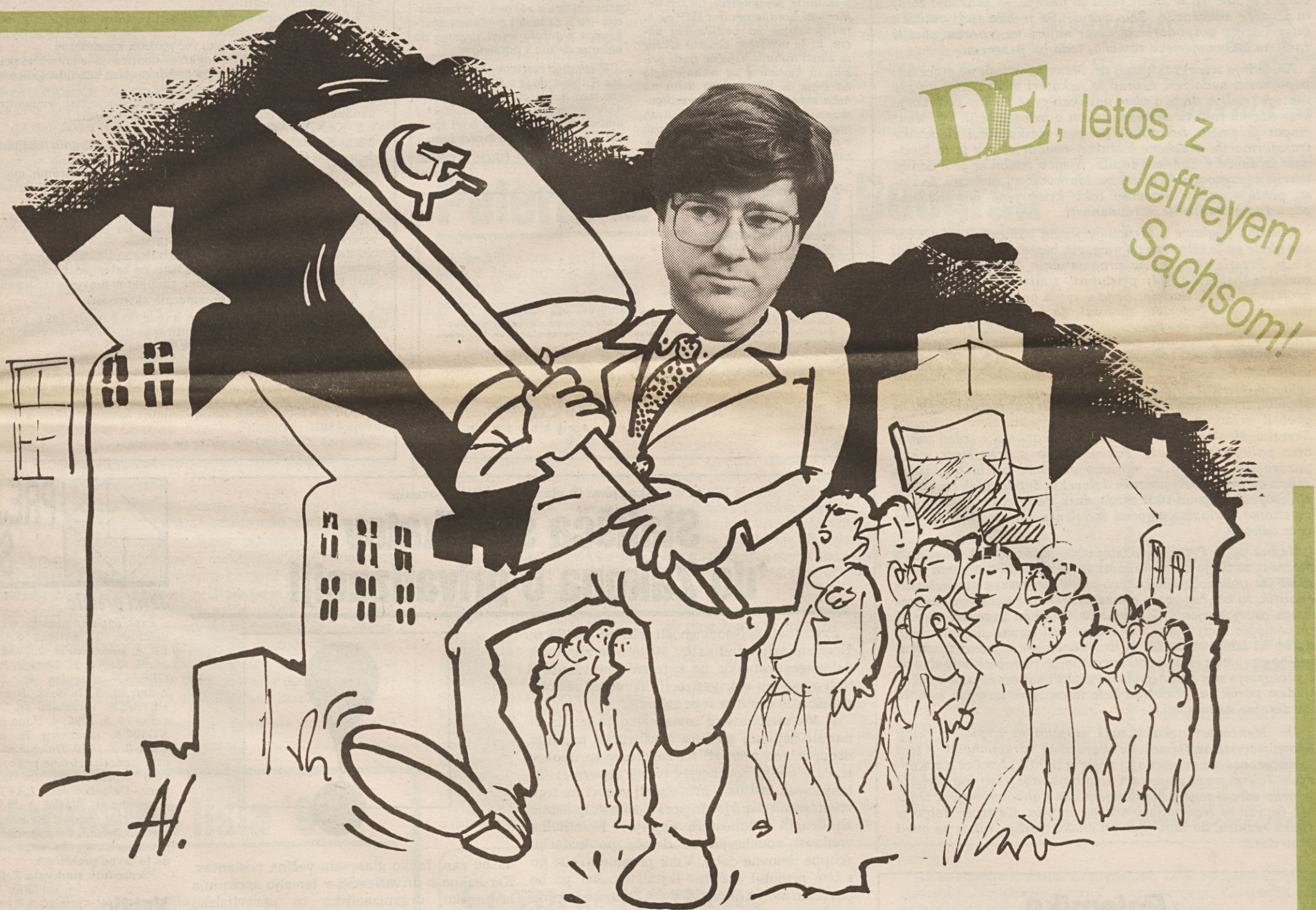
Čestitamo vsem slovenskim delavcem za 1. maj

DE

časopis slovenskih delavcev

Direktor in glavni urednik Marjan Horvat
Odgovorni urednik Ciril Brajer

Ljubljana, 26. aprila 1991
številka 17-18, letnik 50, cena 40 dinarjev



Darilo iz belega sveta

»Lastna hvala se pod mizo vala« je tako star in veljaven pregovor, da ga res ne mislimo kršiti. Čeprav slovenskim delavcem za 1. MAJ, ki je še njihov, a komaj še praznik, tokrat namenjamo dvojno številko njihovega časopisa, ne bomo na dolgo in široko razpredali, kako jim bo brez sindikata in DE še trša predla!

Za letošnji delavski praznik nam je še največ dal gospodarski čudežni deček **Jeffrey Sachs**. Koliko let so direktorji delavcem dopovedovali, da bi res lahko imeli večje plače, celo ob strogih družbenih omejitvah bi še lahko delili – Toda bodimo dobri gospodarji, vlagajmo, mislimo na jutri...

Slovenska oblast doslej tega ni hotela priznati. Res so oblastniki nekaj mencali s popusti za delavske delnice in podobnim. S popustom naj bi torej kupovali nekaj, kar je že njihovo in to zdaj, ko so jih spravili v položaj, da imajo komaj za kruh.

Iz belega sveta je moral priti mož in kratko in jasno povedati:

Privatizacija mora biti hitra, učinkovita in delavci ter državljani morajo zastonj dobiti tisto, kar jim tako ali tako pripada!

Odšel je pokončen mož

Odstop podpredsednika slovenske vlade dr. Jožeta Mencingerja najprej govori, da tudi v teh demokratičnih časih ni ravno posebna krepost biti strokoven, dosleden in pokončen človek. Očitno je, da v slovenski politiki tudi v postsocializmu prevladuje bolj prožna hrbtnica, ki se krivi po vetru. Konceptualno pa bi Mencingerjev odstoj lahko označili za zunanji prikaz spora med interesi slovenskega gospodarstva in politike v vladi. Odstop sam zase priča o tem, kaj v tej vladi prevladuje.

Seveda ne gre za to, da bi zdaj po Mencingerjevem odhodu brez zadržkov pisali slavošpeve o vsem, kar je ta sicer priznan ekonomski izvedenec v tej vladi počel. Predvsem ne gre pozabljati, da so nekateri gospodarski ukrepi vlade, pri katerih je nedvomno sodeloval dr. Mencinger, precej zamujali, spričo česar je bilo Sloveniji prizadejano precej gospodarske škode. To še zlasti velja za ukrepe, ki zadevajo tečaj in izvozne subvencije. Zelo vprašljiva je bila tudi politika intervencij v gospodarstvo, česar najbrž ne moremo obesiti zgolj na Mencingerjeva ramena, toda bil je zraven.

Naslednja stvar, pri kateri dr. Mencinger tudi ne more biti popolnoma nedolžen, čeprav se nekateri mediji zdaj na vse pretege trudijo, da bi o njem naslikali prav takšno podobo, je brez dvoma tudi ta nesrečni zakon o privatizaciji. Dr. Mencinger je smelo zakorakal po poti unikatnosti slovenske transformacije družbene lastnine, vendar se mu je ta izvirnost iz dneva v dan bolj topila. Njegov zakon se je v zadnji verziji nevarno približal zvezni Markovičevi različici, še zlasti glede sprva v Sloveniji tako kritizirane Markovičeve populstne in delitvene naravnosti.

Posebno poglavje v Mencingerjevem odhajanju iz slovenske vlade pa je bilo tudi po njegovih besedah zadnje obdobje, ko je Peterle verjetno iz pragmatičnih in čisto političnih razlogov nekoliko bolj prislunil stališčem harvardskega profesorja dr. J. Sachsa, ki je s svojo brezplačno delitveno naravnostjo Peterleta spomnil, da je treba pri izhodu iz globoke gospodarske krize računati tudi na delavce. Za Mencingerja, ki je že prej nekoliko popustil, so bili Sachsovi predlogi le preveč. Ugotovil je, da bi s sprejetjem Sachsovih predlogov od njegovih prvotnih zamisli ostalo bore malo ali celo nič. Mera je bila s tem polna, o čemer govori tudi tista Mencingerjeva izjava, da ni človek, ki bi šest mesecev delal in govoril nekaj, potem pa čez noč naredil nekaj drugega. Skratka, Mencinger je hotel narediti ekonomsko trden zakon brez političnih primesi. Takšno njegovo držo sicer lahko pozdravimo, čeprav se moramo vprašati, ali bi bil takšen zakon ob vedno bolj praznih delavskih žepih sploh izvedljiv. Bržda je to spoznal tudi predsednik Peterle. Drugače si pač ne znamo razlagati njegove indolentnosti ob Mencingerjevem odhodu.

Najbrž pa je Peterle v odstopu dr. Mencingerja videl tudi možnost za večjo harmoničnost svoje vlade. Tega javno sicer ni nikjer pokazal, toda gotovo je, da mu trezen gospodarski analitik, ki ves čas javno opozarja na čeri zaletavega slovenskega osamosvajanja, k čemur je s svojimi potezami precej pripomogla tudi vlada, ni mogel biti ravno najbolj všeč. Sploh bi lahko rekli, da je dr. Mencinger v javnosti užival veliko zaupanje in da je bil spričo svoje treznosti in realnosti v presojanju slovensko-jugoslovanskih odnosov na nek način ljudem porok za to, da ta vlada le ne more narediti kakšne kardinalne neumnosti.

Dr. Mencinger nekako tudi nasploh ni spadal v sklop neoboljševistične Demosove operativne naravnosti. S tem je dokazoval, da resnično ni najprej politik, temveč strokovnjak. Takšni pa že po naravi ne pihajo radi v isti rog. Peterle je prav zaradi tega z Mencingerjevim odhodom največ izgubil, čeprav se tega najbrž niti ne zaveda. Kajti, že dolgo je znana resnica, da tam, kjer vsi enako mislijo, nihče ne misli prav dosti.

Polemika

ROS državnih in družbenih organov je ugotovil, da je gospod poslanec in predsednik Konfederacije neodvisnih sindikatov France Tomšič zahteval in predlagal Skupščini republike Slovenije, naj sprejme odlok o zmanjšanju števila delovnih mest v republiških in občinskih upravnih organih za 15% do konca leta 1991 glede na stanje 31. 12. 1990.

ROS ocenjuje, da gre za edinstveni primer sindikalnega funkcionarja, ki se na tak način zavzema za delavčev blagor in zahteva administrativno odločitev o omejitvi števila zaposlenih v upravnih organih.

Republiški odbor sindikata državnih in družbenih organov protestira proti takemu nastopanju gospoda predsednika konfederacije in hkrati poziva morebitne člane s področja državnih in družbenih organov v tem sindikatu, naj premislijo o takšnem članstvu v sindikatu in svojem predsedniku.

ROS ugotavlja, da je Izvršni svet v svojem odgovoru g. Tomšiču bolj razumno naravnano, ko pravi, »da ni niti primerno niti strokovno utemeljeno sprejemati odločitev o administrativni omejitvi števila zaposlenih v upravnih organih«.

Sekretar ROS
državnih in družbenih organov
Drago Ščernjavič



Marija k sebi consulting, d.o.o.

Prosim, da k članku Iva Kuljaja v DE št. 15 z naslovom Marija k sebi consulting, d.o.o. objavite naslednje:

Čeprav sem sklenil, da polemiziranje z neobjektivnimi novinarji nima smisla in da se zato v Delavski enotnosti ne bom več oglašal, vendarle nisem mogel mimo tendencioznega članka Iva Kuljaja v 15. številki Delavske enotnosti. Pisanje Iva Kuljaja v DE proti meni je zasnovano na dveh elementih:

1. Delavci so zardi »Koržetovega modela privatizacije« izgubili delo.

2. Delavci so izgubili »svojo« lastnino.

Zal mi je za vse tri delavce, ki so izgubili delo, še posebej, če ne gre za izgubo po lastni krivdi. Kriviti za to reorganizacijo skupnih dejavnosti izpred enega leta, pa je neresno, če upoštevamo, da je ta zajela več kot 160 zaposlenih v skupnih dejavnostih. Če teh dejavnosti pred letom dni IMP ne bi reorganiziral na podjetniški način, ki je nekatere skupne službe in zlasti njihove ključne ljudi prisilil in motiviral za iskanje dela na trgu, bi bila izguba delovnih mest mnogo večja. Delovne organizacije, predvsem zaradi lastnih težav, teh dejavnosti, nastalih v drugačnih gospodarskih razmerah, namreč niso bile sposobne več v celoti financirati. Gre torej za

reorganizacijo, katere cilj je bil ohranitev delovnih mest in, kot mi je znano, je bilo to kljub splošnim gospodarskim težavam tudi doseženo.

Obtoževati za odpust treh delavcev mene pa je od novinarja nekorektno, saj že devet mesecev nisem zaposlen v IMP niti nimam nikakršnega vpliva ali povezave z novimi podjetji. Za omenjeni dogodek pa sem izvedel iz časopisa.

Obtožba, da so delavci z reorganizacijo izgubili svojo lastnino, je tendenciozna in neresnična. Če pustimo ob strani diskusijo, o lastnini katerih delavcev je govor, ostajajo naslednja dejstva: sredstva so bila novim podjetjem dana v zakup in so vseskozi ostala in ostajajo lastnina IMP. Tudi ni šlo za nikakršni lizing, če si pod tem pojmom kdo predstavlja, da se z zakupnino tudi odkupujejo sredstva. Pogodbe za zakup računalniške opreme so bile na primer sklenjene za eno leto, zakupnina je presegala amortizacijo opreme (torej prinaša donos za IMP), zakupnik pa ni imel pravice do končnega odkupa sredstev. Torej ni šlo za nikakršno prodajo in še manj za razprodajo premoženja. Vrednost družbenega kapitala je ostala nespremenjena oziroma se za donose celo povečuje. Vsi zaposleni (tudi upokojenci in nekdanji zaposleni) bodo – glede na predlagane rešitve v zakonu o privatizaciji – tudi za ta del vrednosti družbenega kapitala imeli pravico do nakupa delnic s popustom.

V iskanje motivov, ki so vodili Iva Kuljaja, da je v članku o odpustu treh delavcev, s čimer nimam nobene zveze, kar trinaestkrat omenil moje ime, se ne bom spuščal. To lahko storijo bralci sami.

UROŠ KORŽE
Ljubljana

Gospod
Albert VODOVNIK
Predsednik Sindikata
kovinske in elektroindustrije
Slovenije

Spoštovani gospod Vodovnik,

v zvezi z Vašim dopisom z dne 12.4.1991 vam sporočam, da je vlada že zbrala podatke o izplačilih regresov za letni dopust v družbeni nadgradnji in pri gospodarskih monopolih in bo temu primerno ukrepala.

S spoštovanjem,

dr. Jože Mencinger
PODPREDSEDNIK

Predsedstvo sveta ZSSS je na razširjeni seji 18. aprila sprejelo

Sklep

O postopku evidentiranja in kandidiranja predsednika Zveze svobodnih sindikatov Slovenije:

Svet ZSSS je na 11. seji 6. aprila 1991 sprejel sklep o postopku evidentiranja, kandidiranja in izvolitve predsednika ZSSS najkasneje do 31. maja 1991.

1. Pri evidentiranju in kandidiranju predsednika ZSSS je treba upoštevati načela in kriterije kadrovske politike v ZSSS.

1.1. NAČELA

- načrtno in samostojno vodenje kadrovske politike,
- odprte kandidatne liste za nosilce funkcij in člane organov,
- tajne volitve nosilcev funkcij in članov organov,
- podlaga za opravljanje funkcij je ocenjevanje in preverjanje uresničevanja programa in zaupanje članstva.

1.2. KRITERIJI

- ugled in zaupanje med članstvom,
- dosedanje vključevanje v aktivnosti za uveljavljanje interesov članstva,
- sprejemanje programa ZSSS in izoblikovan osebni pogled na njegovo uveljavljanje in dograjevanje,
- ustvarjalna in komunikativna osebnost, ki obvlada javni nastop in demokratično vodi sindikalne aktivnosti,
- dosedanje delovni uspehi na področju dela, ki ga opravlja,
- sposobnost zaznavanja in definiranja realnih problemov, organiziranja in vodenja demokratične razprave in pripravljenost za sprejemanje argumentiranih predlogov in stališč drugih,
- pripravljenost za izvajanje in preverjanje sprejetih sklepov in stališč večine ter za sprejemanje kritike svojega dela.

2. Postopek evidentiranja in kandidiranja

2.1. EVIDENTIRANJE

2.1.1. Evidentiranje je javno.

2.1.2. V evidentiranje so vključene vse oblike in ravni sindikalne organiziranosti.

2.1.3. Pri evidentiranju je treba upoštevati načela in kriterije kadrovske politike v ZSSS.

2.1.4. Evidentira se lahko več možnih kandidatov.

2.1.5. Po končanem postopku evidentiranja je potrebno pridobiti soglasje evidentiranih za sodelovanje v kandidacijskem postopku.

2.1.6. V kandidacijskem postopku sodelujejo tisti evidentirani kandidati, ki so dali soglasje k svoji kandidaturi.

2.2. KANDIDACIJSKI POSTOPEK

2.2.1. Kandidacijski postopek se opravi v organih sindikatov dejavnosti Slovenije.

2.2.2. V postopku se oceni, kateri izmed evidentiranih možnih kandidatov, ki so soglašali s kandidacijo, izpolnjujejo kriterije kadrovske politike v ZSSS.

2.2.3. Organi sindikatov dejavnosti Slovenije se morajo seznaniti z vsemi evidentiranimi kandidati ter jim zagotoviti enake možnosti za njihovo osebno predstavitev.

2.2.4. Po končani razpravi o možnih kandidatih oblikuje predsedstvo sveta ZSSS kandidatsko listo, na katero se uvrstijo kandidati, ki so dobili soglasje večine sindikatov dejavnosti Slovenije.

3. Rokovnik za izvedbo posameznih aktivnosti:

3.1. Postopek evidentiranja se izvede do 8. maja 1991. Do tega roka morajo vsi nosilci evidentiranja predsedstva sveta ZSSS poslati podatke o evidentiranih kandidatih.

3.2. Predsedstvo sveta ZSSS pridobi soglasje evidentiranih možnih kandidatov do 10. maja 1991.

3.3. Sindikati dejavnosti Slovenije izvedejo postopek kandidiranja od 10. do 20. maja 1991.

3.4. Predsedstvo sveta ZSSS oblikuje kandidatsko listo do 23. maja 1991.

3.5. Svet ZSSS izvede volitve do 31. maja 1991.

Skupščini in vladi Republike Slovenije

Stališča sindikatov do Zakona o privatizaciji

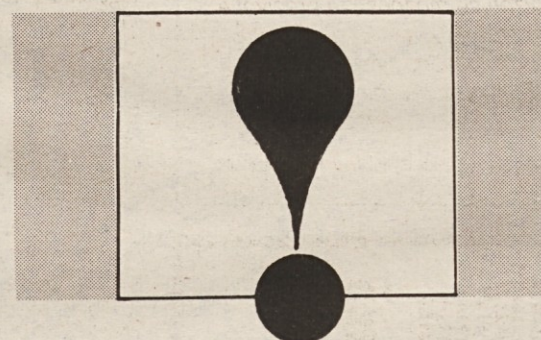
Predstavniki Neodvisnosti – KNSS, ZSSS in Konfederacija sindikatov 90 smo se zbrali na delovnem sestanku, na katerem smo razpravljali o zakonu o privatizaciji in zavzeli skupna stališča do osnutka tega zakona.

1. Vsi sindikati se zavzemamo za to, da bi morali najmanj tretjino družbenega kapitala neodplačano prenesti na zaposlene in upokojence v obliki voucherjev (vrsta obveznic). Te lahko vsak lastnik – prinašatelj vnovči na trgu vrednostnih papirjev in porabi za nakup delnic ali drugih vrednostnih papirjev. Nominalna vrednost voucherjev se določa po kriteriju skupne delovne dobe. Vsak posameznik si bo s tem pridobil občutek lastništva, kar pa bo povečalo motiviranost za delo. Strinjamo se, da je potrebno ob tem poravnati tudi vse krivice, ki so bile storjene nekdanjim lastnikom.

Preostali delež družbenega kapitala naj se v obliki delnic razproda na prostem trgu za pridobivanje kapitala, ki bo namenjen predvsem ustvarjanju novih delovnih mest. Privatizacija mora biti hitra in decentralizirana. Bojimo se, da bi država s tem zakonom dobila izjemne pristojnosti in koncentracijo oblasti, gospodarskim subjektom pa ne bi dala možnosti in prostora za izvedbo lastninjenja. Mislimo, da bo gospodarstvo uspešno prebrodilo prehodno obdobje, če bomo velik del kapitala vložili nazaj v perspektivna podjetja. Ekonomski proces se mora rešiti neposrednih nadzornih mehanizmov, tako da naj država zgolj spodbuja procese privatizacije.

2. Od Izvršnega sveta R Slovenije zahtevamo, naj osnutek zakona o privatizaciji spremeni tako, da bodo upoštevana našeta stališča sindikatov.

3. Ker sindikati menimo, da je zakon o privatizaciji (predlagamo drugačen naslov zakona: **Zakon o lastninjenju in privatizaciji podjetij**) vsaj tako pomemben kot sprememba ustave, mislimo, da mora biti pripravljen tako,



da bo zanj lahko glasovala večina poslancev. Ker zakon o privatizaciji v temelju spreminja lastninsko, organizacijsko in upravljalno strukturo gospodarskih subjektov, je potrebno nanovo razdelati sistem upravljanja podjetij.

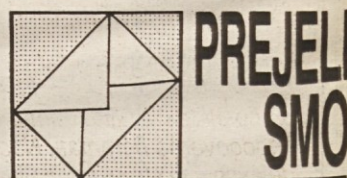
4. Zahtevamo, da se Markovičev zakon o podjetjih nadomesti s slovenskim zakonom o podjetjih, v katerem bodo upoštevani novi lastniški odnosi in ne bo več možna zloraba. V praksi namreč prihaja do številnih pojavov kršitve pooblastil, nezakonitega ravnanja s strani poslovnih organov, katerih posledice nosijo izključno delavci, zato pozivamo Izvršni svet R Slovenije k čimprejšnji pripravi zakona o sodločanju, ki bo uvedel pravni red in varstvo delavcev.

5. Sindikati zahtevamo obvezno skrbništvo nad holdingi. Družbeno-lastninski holdingi so nastali povečini s knjigovodskimi prenosi kapitala med podjetji v nekdanjih sozdih. Razpolagajo z ogromnim družbenim kapitalom, vendar nimajo ustreznega organa upravljanja, tako da v tej vlogi hkrati nastopajo kot vrhovni management. Seveda gre za ekonomski in pravni nesmisel, ki ga je treba odpraviti z obveznim začasnim skrbništvom.

Neodvisnost – KNSS

ZSSS

Konfederacija Sindikatov 90



Javni preključ

Preključimo članske izkaznice delavcev: 1. Ekrema SARHAT-LIČA, izkaznica št. 027735, z dne 20. 4. 1990; 2. Boruta RAZINGERJA, izkaznica št. 275906, z dne 29. 5. 1990; 3. Branislava PETRICA, izkaznica št. 096598, z dne 10. 5. 1990; 4. Hava DUDA-KOVIČA, izkaznica št. 096728, z dne 8. 5. 1990. Delavci so izkaznice izgubili oziroma poškodovani, zato prosimo, da jim izstavite nove. Delavec Jože LAVTIŽAR, izkaznica št. 035683, z dne 23. 4. 1990, pa je izstopil iz članstva našega sindikata. Pismo je izjavil, da je izkaznico izgubil, zato prosimo, da jo javno preključite.

Predsednik sindikata Železarne
Edo Kavčič

Vabilo

Danes ste zdravi. Darujte kri in pomagajte rešiti življenje ter povrtni zdravje bolnim in ponesrečenim; ne pozabite, morda boste jutri že vi med njimi.

MAJ 1991

IDRIJA	3.
GAJ	3.
MIRNA	6.
TREBNJE	7.
MOKRONOG	8.
LJUBLJANA-SIŠKA	9.
ŠMARTNO	9.
ŽALEC	10.
GRADIŠČE	10.
KOČEVJE	14., 15.
SEVNICA	16., 17.
RUŠE	16.
KORENA	17.
LJ.-VIC-RUDNIK	21.
VELENJE	
MOST HUMANOSTI	22.
LJ.-BEŽIGRAD	23.
MIKLAVŽ	23.
LJ.-CENTER	24.
RAČE	24.
LJUBLJANA-SIŠKA	27.
SL. BISTRICA	28., 29.
BREŽICE	30., 31.
LOVRENC	30.
PESNICA	31.

Rdeči križ Slovenije



Naj bo 1. maj spet naš praznik

V sedanjih, za delavce težkih časih, marsikomu niso všeč redeči nageljni v gumbnicah in tradicionalni delavski shodi ob prvem maju. Oblastne strukture bi rade pozabile in zaobšle tudi prvi maj, čeprav je celo cerkev proglasila prvi maj za praznik svetega Jožefa-delavca, torej zavetnika vseh delavcev, ne samo tesarjev.

Swobode ni brez dobrega plačila za delo, svobodnega človeka ni, če ni ekonomsko suveren in samostojen. In prav v tem kleču so se znašli slovenska družba in še posebej slovenski delavci, ki jim grozijo odpuščenje z delovnih mest, kraja tistega, kar so ustvarjali v vsem povojnem obdobju, privatizacija, ki dobiva vse značilnosti ravbarkomande, in denacionalizacija, za katero ne veda, kako bi jo uredila ne vlada ne Demosov vrhovniški svet, ki z bliskovito naglico pelje slovensko delavstvo v še hujše socialne stiske, ki lahko povzročijo samo upor.

Razhajanje med besedami in dejanji je bilo značilno za nekdanjo oblast, zdaj pa se mnogo bolj uveljavlja na slovenskem prizorišču tista politična usmeritev, ki eno govori, drugo pa dela. Delavstvo je potisnjeno na rob brezna in še v brezno bi ga radi potisnili ljudje, ki s krščanskim usmiljenjem, vendar z boljševisko navado vladajo, razprodajajo narodno bogastvo, sadove delavskih žuljev in umne plodove narodove inteligence.

Tokrat ob prvem maju ne gre samo za staro pravdo, ne za ohranitev tistih pridobitev kmetstva, ki sta jih uveljavila že Marija Terezija in Jožef II. s svojimi agrarnimi reformami. Tokrat gre za boj za tiste pravice delavstva, ki so se najbolj pokazale s smrtnimi žrtvami v Chicagu pred 101. letom, torej za minimalne pravice, ki omogočajo dostojno življenje. Delavska stranka Slovenije, ki se ne ozira na ideološke premise človeškega udejanjanja, ki ji nista povšeči ne frak in ne talar, ki se ne ubada z modrovanji o življenju v tretjem tisočletju, vztraja pri tem, da morajo ljudje živeti danes in ne samo jutri. Živeti morajo dostojno v samostojni Sloveniji, ki bo sposobna polnokrvno in enakopravno sodelovati z vsemi drugimi jugoslovanskimi republikami in državami sveta. V tej opciji prihodnjega sožitja sta delavski stranki Slovenije tuja ideološki ekskluzivizem in sektaštvo na tej ali oni idejni osnovi, domača pa ji je misel o evropski civilizacijski ravni življenja in dela, varstva in ravnjanja oblasti.

Prvi maj postaja spet naš praznik, praznik vseh ustvarjalcev, vseh delovnih ljudi, in hkrati ločnica med nami in tistimi, ki bi hoteli z rezultati uma in žuljev slovenskega delavstva neodgovorno barantati. Nagelj v gumbnici je znak pripadnosti delavstvu in stranki, ki najbrž edina zaznava resnične interese vse bolj izkoriščanih prebivalcev Slovenije in ki zanika legitimnost sedanji strankarski sestavi v parlamentu, kajti opeharili so nas, zdaj pa nam hočejo odvzeti še možnost za preživetje. Temu navkljub bo prvi maj naš praznik, praznik solidarnosti in vzajemnosti, krepak stisk roke na ta dan, kjer koli se bomo srečali, preprosta čestitka in trpek nasmeh v današnjih razmerah bodo zgovorno potrdilo naše delavske zaveze.

Predsedstvo Delavske stranke Slovenije

Sindikalna lista '91

(drugi del) april 1991
Sindikalna lista je priporočilo.

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje december 1990 – februar 1991 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz sredstev neposredne skupne porabe.

Povprečni osebni dohodek za čas od decembra 1990 do februarja 1991 v gospodarstvu Slovenije znaša 7.075,00 dinarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	3.537,80 din neto
– za 20 let	5.306,30 din neto
– za 30 let	7.075,00 din neto
2. Nagrada ob upokojitvi	21.225,00 din neto
3. Solidarnostne pomoči	7.075,00 din neto
4. Kilometrini	4,00 din

Po splošni kolektivni pogodbi je odpravnina ob upokojitvi po izbiri delavca in sicer v omenjenem znesku ali v višini treh povprečnih plač delavca, če je to zanj ugodnejše.

3. Solidarnostne pomoči	7.075,00 din neto
4. Kilometrini	4,00 din

Če se v podjetjih izplačuje regres za letni dopust, opozarjamo na nujnost preračuna neto zneska v bruto, skladno z zakoni o davkih (Uradni list RS št. 48/90).

Vir podatkov: Zavod Republike Slovenije za statistiko.

Strokovna služba

Za nas, našo usodo in pravice gre

Ni nam vseeno, kaj se dogaja z nami danes in kaj se bo jutri. Ni nam vseeno, kako bodo živeli naši otroci in vnuki.

Kriza ne sme in ne more biti izgovor za to, da živimo iz dneva v dan slabše, da sploh nečemo pomisliti na to, kako bo jutri, ne sme biti izgovor za to, da nam odpravljajo vse delavske pravice.

Propadajoče gospodarstvo, obubožani delavci in njihove družine niso obetajoč kapital, da bi lahko uresničili na plebiscitu podprte namere o samostojni in neodvisni Sloveniji. Tudi razvita Evropa nas takšne ne bo sprejela medse. Tam že dolgo vedo, da je temelj vsake svobode in neodvisnosti tudi zdravo gospodarstvo, njegova ekonomska moč in z delom zagotovljena socialna varnost delavcev in vseh državljanov.

Nočemo, da se z nami ravna, kot da smo se vrnili v obdobje zgodnjega kapitalizma tridesetih let prejšnjega stoletja. Nimamo več kaj izgubiti, saj dan za dnem živimo v negotovosti, ali bomo sploh dobili plačilo za opravljeno delo, ali nas bo jutri pri stroju ali na mizi čakala delovna knjižica.

Hočemo, da se spoštujejo naše pravice, da se nam omogoči soodločati o usodi našega podjetja, organizacije, ustanove. Hočemo, da se spoštuje zakone in da parlament ter vlada ustvarita možnosti za

uresničevanje kolektivnih pogodb, za socialnost partnerstvo. Hočemo socialno pravično družbo, nočemo umirati na obroke!

Zato pričakujemo od vlade in poslancev v parlamentu, da se bodo takoj posvetili reševanju gospodarskih vprašanj in s tem povezanim ekonomskim in socialnim položajem delavcev. Vlada mora pripraviti celovit program ukrepov za sanacijo in oživitve slovenskega gospodarstva.

Pričakujemo, da se bo pospešilo delo na Ustavi Republike Slovenije, v kateri morajo biti določbe, ki bodo zagotovile sindikalne svoboščine in socialno-ekonomske pravice ter participacijo delavcev. Hkrati s tem zahtevamo, da začne vlada s postopkom za sprejem zakona o soupravljanju, v katerem morajo biti delavcem zagotovljene pravice in participacija na ravni, ki je že uveljavljena v socialnih in pravnih državah Evrope. Nujen je tudi sprejem takšnega zakona o stečajih, ki bo drugače opredelil varstvo in pravice delavcev zaradi stečaja in vlogo sindikatov. Zahtevamo tudi, da vlada in skupščina v zakonih o lastnini nju zagotovita takšno lastninsko družbene lastnine, ki bo delavcem in upokojencem zagotovilo na neodplačen način

Peterle iz Pariza v Beograd

Dogajanja v tednu pred praznikom OF dajejo prav tistim, ki menijo, da bo Republika Slovenija osamosvojena, ko bo dosegla popolno suverenost na vsem svojem ozemlju in na vseh področjih. Ko bo Slovenija imela efektivno oblast, se bo lahko dokončno ločila od Jugoslavije, kakršna zdaj je, in odločila o svojem mestu v Evropi oziroma ožji ali širši regionalni skupnosti držav.

Kljub vsemu, kar so do zdaj za osamosvojitve naredili v vladi, predsedstvu, narodni banki in gospodarski zbornici, omenimo lahko slovensko obračunsko enoto (SECU), davčno zakonodajo, gospodarske stike s tujino in še kaj, se lahko pridružimo ocenam, da še vedno nimamo programa in tudi zato šele ob delu spoznavamo, kako zahtevne naloge smo se lotili. Kljub tej ugotovitvi pa je po dogajanjih v vladi in Demosu vsak dan bolj jasno, da obstajata dve glavni struji, ki različno gledata na osamosvajanje. Bolj glasna je tista, ki zahteva enkratno osamosvojitve oziroma osamosvojitve v paketu, manj glasna pa tista, ki v resnici opravlja glavne naloge v postopnem osamosvajanju Slovenije kot države.

Pogajanja predsednikov predsedstev oziroma predsednikov re-

publik so po sestanku na Ohridu prišla na slepi tir. Sporočila kažejo, da ni možnosti niti za dogovor o osamosvojitvi republik kot držav in nastanek konfederacije niti za osamosvojitvi republik kot držav in nastanek konfederacije niti za preureditev zvezne države po srbskem in črnogorskem receptu. Prav zato je Milan Kučan predlagal skupščini republike Slovenije, naj prenese težišče osamosvajanja na zvezne organe, ki bi po sprejetih sklepih že morali pripraviti delitveno bilanco Jugoslavije. Ta predlog je predsednik predsedstva R Slovenije utemeljil z oceno, da zvezna vlada vsiljuje program ohranjanja Jugoslavije in izničenja ukrepov, s katerimi republike postavljajo prvine svoje suverenosti.

Potovanja slovenskih politikov po glavnih mestih držav v Evropi in svetu ter pogovori s prvorazrednimi in tudi tretjerazrednimi politikami, so utemeljena le z nujnostjo, da svetovni javnosti sporočimo, kaj hočemo in kaj dosežemo. Suverenosti pa na Dunaju, v Rimu, Parizu ali New Yorku seveda ne bomo dobili. Mednarodno priznanje bo le posledica naše efektivne oblasti.

Nobene možnosti ne vidimo, da bi Ante Marković ali njegov more-

bitni naslednik izničil sadove našega osamosvajanja na gospodarskem področju. Verjetno pa je, da bo vodstvo JLA ob pomoči Borisa Jovića poskušalo ovirati ali celo onemogočiti ustanavljanje slovenske vojske. Poznavalci vedo, da so še druga področja, na katerih bo Slovenija lahko uveljavila suverenost le s sporazumom in tako preprečila možnosti za enostranske, nasilne in povračilne ukrepe z nasprotni strani.

V prihodnjih dneh bo imela glavno vlogo vlada Republike Slovenije. Z odstopom podpredsednika in ministra za finance bo vlada strokovno oslabiljena, okrepili pa se bosta Pučnikova in krščansko-demokratska struja. Kučan je Peterletu neposredno očital podcenjevanje parlamenta R Slovenije, posredno pa tudi nekomuniciranje z zvezno vlado. Danes, v četrtek ob 12. uri, ko to pišemo, še vedno prevladuje mnenje, da se bo Ante Marković obdržal, če Slovenija ne bo zahtevala njegovega odstopa. Ker v slednje ne verjamemo, lahko z veliko zanesljivostjo napovemo, da bosta oba predsednika kmalu sedla za pogajalsko mizo in prav mogoče je, da bosta takrat ugotovila, da bi bile nekatere naloge lahko že opravljene.

Franček Kavčič

Svobodni

Sindikati

Slovenije

Vse o

1.

konferenci
ZSSS

ČZP Enotnost bo natisnila brošuro, v kateri bodo listine 1. konference ZSS Slovenije, in sicer:

• referat (uvodni govor) predsednika ZSSS,

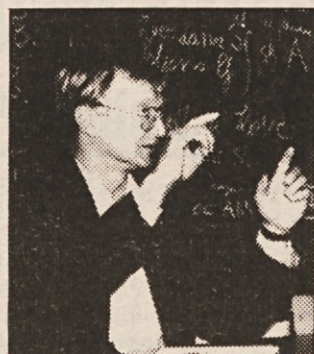
• dokumenti in sklepi 1. konference

• uradno prečiščeno besedilo Statuta ZSSS

Cena je 80,00 dinarjev.

Prednaročila sprejema ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4 ali po tel.: 321-255, 310-033.

Če vprašate mene



V tem tednu sem pričakoval povsem druge stvari.

Po navijanju svetega očeta za enotno Jugoslavijo sem namreč od slovenskega nadškofskega ordinariata in nato od vladajoče koalicije pričakoval vsaj diplomatsko zastrto oporekanje, vzravnano držo, ki bi govorila o tem, da je domači cerkvi in oblasti več do svojega ljudstva kot do partijske discipline.

Po papeževem daljnem usmerjanju usode balkanskih narodov sem tudi pričakoval, da bo prenoviteljski del opozicije kar poskočil. Od samega oporekanja bi po moje morali takoj opustiti zavlačenje odcepitve.

Če že ne zaradi vatikanskih kremeljskih manir bi eni in drugi lahko to storili zato, ker od nedavnega že čisto vsak daje izjave o tem, kako da nam je potrebna le enotna Jugoslavija. V Evropi in v njeni čezatlantski civilizacijski depandansi se je razpaslo vase zagledano domišljavo razsodništvo o vsem in o vseh, ki po njihovem mnenju še ne sodijo mednje.

Ali se spominjate tiste Churchillove, ko je opozarjanja pred avnojsko Jugoslavijo zavrnil z vprašanjem: Gospodje, ali nameravate mar po vojni živeti v Jugoslaviji?

Mi pa počepamo pred vsakim petelinom, ki se mu zahoče, naj prihaja iz bruselskega ali harvardskega dvorišča. Še kokot, ki z izposojenimi novci skuša rešiti levantinsko prestonico ob Ušcu, nas je znova uspešno naskočil.

Povsem druge stvari sem pričakoval ta teden. Dočakal pa sem, da ni letel minister za kmetijstvo, ki je dobil nezaupnico svoje stranke in rodu strankarskega predsednika. Ministrski predsednik je nato razglasil enomesečni moratorij na sečnjo ministrov in tako odžagal nesposobnega ministra za informiranje, s čimer je dal ministrski prostor namestniku ministra za obrambo, ki je toliko prekašal svojega ministra, da ga je ta v strahu za svoje ministromanje takoj podtaknil ministrstvu, ki to v kratkem menda ne bo več. Minister pa, ki so ga vsi hvalili, nihče pa ni bil za njegove lastniške zakone, je nato nepreklicno nehal biti minister in ministrski podpredsednik.

Zministrana vlada tako proži plazove, ki bodo, če vprašate mene, odnesli še pomočnika ministra za šolstvo z ministrom vred. Prvi bi po svojih grožnjah po televiziji lahko pristal na policijskem ministrstvu, drugi pa na ministrstvu za javno moralo. Tla se tresejo zunanjemu ministru, celo ministrskemu predsedniku in še komu. Le minister za turizem trdno in neomajno sedi in se temu že sam čudi.

Slovenska oblast se je končno začela ukvarjati s stvarmi, ki jih obvlada.

Doro Hvalica

Za delavce je poskrbljeno

V Litostroju so vsem presežnim delavcem priskrbeli delo

Po tiskovni konferenci, ki je bila v ponedeljek, 22. aprila, v Litostroju, smo novinarji dobili vtis, da tam vedo, kako in predvsem kam s presežnimi delavci. Če se bo vse povedano tudi uresničilo, potem zaposleni v teh nekdanjih Titovih zavodih ne bi smeli biti zaskrbljeni.

Rezultati poslovanja v prvem trimesečju, kot sta nam jih predstavila predsednik koncerna Jože Duhovnik in podpredsednik Viljem Mak, sicer še vedno prikazuje izgubo, vendar pa je bil v tem obdobju narejen korak naprej. Tako so se povsem preusmerili na Zahodni trg (Združena Nemčija, Francija, Italija, Iran), skoraj opustili izdelavo za domači trg in nepričakovano izgubili tudi del tržišča v Sovjetski zvezi. Če k temu prištejemo še, da je politični položaj v Jugoslaviji zelo negotov in da zato tudi tujci ne zapajo več naložbam pri nas, je pravzaprav presenetljiva tako majhna izguba glede na prejšnji položaj v Litostroju. V sestavi izgube, ki še vedno bremeni njihov račun, je šlo kar 4,3 milijona DEM za tehnološke presežke. S tem pa smo se že dotaknili boleče točke litostrojске sanacije. Med 3.400 zaposlenimi jih je trenutno 887 delavcev preveč in ti ne morejo več računati na delovno mesto v Litostroju. Seveda pa s tem ni mišljeno, da bodo ostali na cesti.

Ali, kot je dejal predsednik Koncerna Litostroj dr. Jože Duhovnik: »Gre za to, da se presežne delavce ne vrže na cesto, ampak da se jih zaposli!« V Litostroju je predviden takle scenarij prezapo-

silitve: 104 srednješolcem in visoko- ali višješolcem so ponudili možnost ustanovitve podjetja, ki bi opravljalo servis vsem osnovnim dejavnostim v litostrojских podjetjih. Približno štiri mesece bi ta, sicer samostojna, podjetja delovala na račun Litostroja, ki bi plačeval osebne dohodke in račune, ponudil pa bo tudi prostore in opremo. Seveda bi imel v teh podjetjih svoj lastninski delež tudi Litostroj, medtem ko bodo preostalo vložili zaposleni in celo vodje tistih podjetij, od koder prihajajo ti presežki. Dokončnega dogovora o številu podjetij in zaposlenih v njih še ni, saj se zbirajo ideje in pobude že omenjenih delavcev.

Približno 200 delavcev naj bi našlo delo v tako imenovanem Servisu, v katerem bi bili večinoma zaposleni invalidi, ki so drugače težje zaposljivi. Okrog 50 presežnih delavcev pa bi si služilo svoj kruh kar doma, saj bi Litostroj ponudil tiste stroje, ki ne potrebujejo veliko prostora, za delo na domu. Za javna dela, ki naj bi jih pripravila občina in katerih vsebina (vsaj uradno) še ni znana, pa je predvideno 200 ljudi. Med 800 presežnimi delavci se jih trenutno dodatno izobražuje 115, predvidenih pa je še dodatnih 90, ki naj bi tudi vsi dobili zaposlitev. Jasno pa je, da bodo novo zaposli-

tev laže dobili tisti, ki imajo višjo izobrazbo, teh pa je med litostroj-skimi presežki bolj malo. Nov veter naj bi prineseli tudi mladi kadri (ekonomisti, inženirji, itd.), ki naj bi prek Zavoda za zaposlovanje našli prvo zaposlitev prav v Litostroju. Na vprašanje, ali ni čudno, da Litostroj privablja tudi prav s takšno izobrazbo, kot jih »odpisuje«, pa je Jože Duhovnik dejal, da se mora Litostroj tudi kadrovsko prenoviti in pridobiti sveže ideje.

O tem, kako je vlada pokazala hvaležnost, ker jih je Litostroj s svojo pripravljenostjo, da bi sam reševal vprašanje presežnih delavcev, v bistvu odrešil novega bremena že tako obubožanega sklada za nezaposlene, pa v predsednikovih besedah ni bilo čutiti nezadovoljstva. »Vlada sodeluje, vsaj delno, pri financiranju preo- lanja. Prav tako pomaga pri ustanavljanju proizvodnih podjetij s sredstvi za ohranjanje delovnih mest, občinska vlada pa bo sodelovala z odpiranjem javnih del.« Sicer je to glede na težave Litostroja premalo, kot je dejal Jože Duhovnik, glede na splošne težave v družbi pa povsem dovolj. Na koncu lahko vodstvu Litostroja zaželimo, če bodo uresnili napovedano, daljšo vladavino kot prejšnjim. Morda bodo kaj pridobili tudi delavci. Robert Peklaj



Jože Duhovnik, predsednik koncerna Litostroj

Ne prezrite!

Na podlagi 50. člena splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo (Ur. l. RS št. 31/90) je komisija za razlago kolektivne pogodbe na sejah 8. in 22. marca 1991 sprejela

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih in določbe splošne kolektivne pogodbe

V zvezi z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih se tele določbe splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo:

- 1. točka 12. člena
- 2. točka 12. člena
- 2. odstavek 2. točke 36. člena
- 4. točka 38. člena

ne uporabljajo več.

Določbe splošne kolektivne pogodbe:

- 3. točka 12. člena
- 4. odstavek 2. točke 36. člena

veljajo in se uporabljajo, pri čemer se določba 4. odstavka 2. točke 36. člena uporablja za čas čakanja na delo iz 3. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. RS št. 5/91), ko začasno preneha potreba po delu delavca.

Razlaga 3. točke 29. člena splošne kolektivne pogodbe

3. točka 29. člena splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo določa, da so osebni dohodki, ki jih opredeljujejo kolektivne pogodbe javni, dejanski osebni dohodki delavcev pa zaupni.

Javni so izhodiščni osebni dohodki delavcev po posameznih tarifnih razredih oziroma skupinah ter določila, ki v kolektivnih pogodbah oziroma splošnih aktih podjetja opredeljujejo druge elemente za določitev in obračun osebnih dohodkov delavcev.

Zaupni so vsi elementi osebnega dohodka posameznega delavca, kot so opredeljeni v pogodbi o zaposlitvi delavca. Prav tako sta zaupna tudi obračun in izplačilo osebnega dohodka posameznega delavca.

Iz omenjenega torej lahko sklepamo, da so zaupne narave tudi individualne pogodbe o zaposlitvi.

Razlaga 3. točke 38. člena splošne kolektivne pogodbe

Delavcu pripada ob upokojitvi odpravnina najmanj v višini, kot jo določa splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Drugi odstavek 3. točke pa določa, da delavec do odpravnine ni upravičen, če je organizacija zanj financirala dokup delovne dobe. Ker se v posameznih primerih dogaja, da so sredstva za dokup delovne dobe nižja od zneska odpravnine, do katere je upravičen delavec ob odhodu v pokoj, je v teh primerih delavec upravičen do razlike med zneskom odpravnine ob odhodu v pokoj in zneskom za dokup delovne dobe.

Razlaga 2. točke 39. člena splošne kolektivne pogodbe

V skladu z 2. točko 39. člena splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo je delavec upravičen do povračila stroškov prevoza na delo in z dela najmanj v višini, kot je bilo opredeljeno v aktu podjetja, ki je veljal na dan 1. junija 1990. Če v podjetju na ta dan ni veljal akt ali sklep, ki bi posebej urejal povračila stroškov prevoza na delo in z dela, delavcem ne pripada povračilo stroškov prevoza kot minimalna pravica po splošni kolektivni pogodbi.

Pogodba o zaposlitvi kot akt o določitvi osebnega dohodka

Delavci, ki so že v delovnem razmerju, morajo v skladu s 135. členom zakona o delovnih razmerjih podpisati pogodbo o zaposlitvi do 1. 7. 1991. Če v podjetju z delavci še ni sklenjenih pogodb o zaposlitvi, je v skladu s splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo Republike Slovenije delavce potrebno razvrstiti v tarifne razrede s posebnim sklepom o razvrstitvi. Sklep o razvrstitvi je torej začasen akt do podpisa pogodbe o zaposlitvi, v katerem je opredeljena razvrstitev delavca v tarifni razred v skladu s splošno kolektivno pogodbo in posamezni elementi osebnega dohodka.

Predsednik komisije: dr. Andrej Berden



med nami

»Zapri« celo direktorja

Kovinarska Krško, ki je zadnja leta prestajala hude case, pogosto menjava vodilne delavce in se je letos rešila stečaja z reorganizacijo v sedem proizvodnih enot, spet zbujajo pozornost.

V eni bolj ali manj fiktivno ustanovljenih enot Dopolnilni program – v njej je krovna organizacija zaposlila presežne delavce – je bil v sredo uveden in izveden stečaj. To med drugim pomeni, da bo 125 delavcev ostalo brez zaposlitve in brez kakršnihkoli pravic in nadomestil. Dodati kaže, da je bila omenjena enota formirana s komaj 2.000 dinarji ustanovnega kapitala.

Delavci so seveda ogorčeni; zborujejo v tovarni, kontaktirajo pa le s predstavniki območnega sindikata. (Neuradno se je izvedelo, da iz tovarne ne pustijo niti glavnega direktorja Kovinarske Jožeta Muleja.)

Je že tako, da šele v nesreči spoznaš pravega prijatelja...

Sindikati kovinske in elektroindustrije!

Izšla je:

KOLEKTIVNA POGODBA

ZA ČRNO IN BARVASTO METALURGIJO IN LIVARNE TER KOVINSKO IN ELEKTROINDUSTRIJO SLOVENIJE

Cena 30,00 din. Naročila pošljite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, naročite pa lahko tudi po telefonu na št.: 321-255 in 310-033.

Dobra in slaba novica

V Steklarju, glasilu delavcev Steklarne Hrastnik, smo na isti strani prebrali dobro in slabo novico.

Začnimo z dobrom, ki je bila nekam sramežljivo skrita pod slabo: »Izvršni odbor sindikata je ocenil, da bo lahko delavska hranilnica bistveno prispevala k uresničevanju nalog in ciljev sindikata. Sprejeto je bilo tudi stališče, da se bo delavski hranilnici pridružil tudi Sindikat Steklarne ter vanjo prenesel določen del denarnih sredstev, ko bodo rešena tehnična vprašanja v zvezi z manipulacijo denarja (dvigi v Hrastniku ipd.).«

Zdaj pa še slaba. Direktor podjetja je na osnovi poslovnih analiz obvestil sindikat, da je v podjetju trajno nepotrebno 93 presežnih delavcev od skupno 1.364 zaposlenih ali 6,8 odstotka. Kdo konkretno so ti, naj bi bilo menda jasno že kmalu.

Zivel 1. maj, praznik dela...

Draga alternativa

Na mestnem sekretariatu za komunalno gospodarstvo, promet in zveze v Ljubljani so končno izračunali, koliko je stal alternativni program odvažanja smeti in odpadkov v času stavke delavcev Snage. Izredni stroški, kot pravi poročilo tega sekretariata, znašajo 15.794.591 dinarjev. Med te stroške sodijo: obveščanje, varovanje, odvoz odpadkov, osebni dohodki delavcev Snage, gorivo in honorarji za tri upravitelje.

Za ponazoritev, kolikšen znesek predstavljajo te številke, naj postržemo s podatkom, da so (kot piše v zaključnem računu proračuna mesta Ljubljane za leto 1990) pri-

bližno toliko lani odšteli za plače vseh funkcionarjev mestnih upravnih organov (brez funkcionarjev izvršnega sveta in skupščine mesta) ali pa za poldrugo leto čiščenja Ljubljane.

Tako bo najbrž kar držala nedavna izjava dr. Pavleta Gantarja za Neodvisni dnevnik: »Ljubljanski oblasti ne bo sodila zgodovina, temveč – ulica!«

Jugići in katrce

Ena gospa je slišala, da je štrajk v Pionirju vsaj začasno spremenil sliko parkirišča pred upravno stavbo. V strahu



pred morebitnimi poškodbami so za doma varno spravljene štirikolesne lepotce morale v ogenj »slabše« katrce, jugiči, pejški in fički. (Iz Dolenjskega lista)

POVZEMAMO

Pobuda z omejitvijo

EVROPA: – Demosova vlada najbrž v sindikatih niti nima resnega nasprotnika, ali drugače povedano, znašla se je pravzaprav v istem položaju kot vse prejšnje vlade, s tem da je prejšnja imela enoten sindikat, toda anemičen; ta pa ima sebi nasproti razdrobljene in med seboj skregane sindikate.

Peter BEKEŠ: – Kaže, da se vodstva vsaj treh sindikalnih central – Svobodnih sindikatov, Konfederacije 90 in Neodvisnosti – začnajo zavedati svoje šibkosti takšnega položaja in skupna izjava, ki so jo sprejeli, kaže, da se tukaj nekaj premika. Kar zadeva vlado in njen odnos do sindikatov, pa vidim problem v tem, da vlada zaenkrat ne kaže politične volje – to je izrazito politično vprašanje sploh – da bi sprejela, priznala sindikate kot legitimnega sodelovnika, ko gre za pravice iz dela in v zvezi z delom.

EVROPA: – Kako komentirate najnovejši

predlog socialdemokratov, naj se socialne stiske delavcev rešujejo s posebnim uradom pri sekretariatu za delo, ki naj bi zbiral pritožbe delavcev in zaposlil ustrezne inšpektorje?

Peter BEKEŠ: – Predlogu samemu po sebi ni kaj očitati, seveda pa je temeljni problem drugje. Ob slabi zakonodaji bodo inšpektorji lahko ugotavljali samo to, da so delavci zakonito izgubili službo, da zakonito dobivajo nadomestila za čas brezposelnosti, od katerih pa ne morejo živeti. Skratka, problem je v zakonodaji. Na problem smo opozarjali v Skupščini, ko sta se Zakon o zaposlovanju in Zakon o zavarovanju v primeru brezposelnosti spreminjala na škodo delavcev in vseh drugih zaposlenih. Kakovostna, delavcem naklonjena zakonodaja, bi terjala učinkovit nadzor. V tem primeru bi bila vrednost predloga socialdemokratske stranke veliko večja. Vsako dejanje dobre volje je vredno podpore in spoštovanja in mu ne bi želel vnaprej odrekati vsakršne vrednosti. Opozarjam samo na omejen uspeh te pobude.

NA KRATKO

Na Dolenjskem vre

V semiški Iskri, s 1.600 zaposlenimi največjem podjetju v črnomaljski občini, so delavci prejšnji četrtek zjutraj ustavili stroje in začeli stavkati. Stavkovni odbor je dal na dnevni red pogajanj štiri točke, vendar direktor Janez Kure ni mogel ugoditi nobeni. Zato je zahteval odstop vodstva. Čeprav je direktor že po štirih urah dal pisno odpo- ved na svoj položaj, so se delavci šele naslednjega dne popolnoma vrnili na svoja delovna mesta. Dotlej so se namreč v Iskri skupaj z vodstvom občine in vlade le dogovorili, da bodo še ta teden izplačali zahtevane osebne dohodke, in to v celoti v dinarjih, medtem ko imajo za izplačilo regresa še čas, vendar mora biti prav tako poravnani v dinarjih. Na ponedeljkovi seji upravnega odbora, vodstva družbe, predstavnikov sindikata in predsednika izvršnega sveta so izglasovali razrešnico Janeza Kureta, za v.d. direktorja pa imenovali Janeza Štefaniča, dosedanjega predsednika upravnega odbora.

Kajpada zaradi plač je zavrelo tudi v novomeškem gradbeno-industrijskem podjetju Pionir, saj jih zaposleni že nekaj mesecev dobivajo z enotedensko zamudo, pa še te so za nekaj odstotkov manjše, kot jih določa kolektivna pogodba. Po petih dneh stavke so jim vodilni le obljubili izplačila po kolektivni pogodbi, in to brez odbitkov, do julija pa tudi poračun oziroma razliko za prejšnje mesece. Z majsko plačo naj bi prejeli tudi regres.

Kot smo izvedeli ob zaključku redakcije, je zavrelo tudi med dolenjskimi tekstilci.

Grožnja je zalegla

Celjski Emo še vedno pestijo likvidnostne težave, saj jim jugoslovanski kupci skoraj ne plačujejo več. Skupne terjatve znašajo več kot 250 milijonov dinarjev, zato je bila večina družb pred tednom dni blokirana. Ker pa morajo ljudje živeti, sta zaradi (ne)pričakovane zamude pri izplačilu osebnih dohodkov sindikata napovedala stavko. Vendar do nje ni prišlo, ker so zaposleni deloma v petek, deloma v ponedeljek le prejeli marčevske plače.

Zadnje izplačilo je po zagotovilih vodstva za pet odstotkov večje kot prejšnji mesec, ko so zaposleni v povprečju prejeli nekaj več kot 5.000 dinarjev. Sindikat pa je ocenil, da se uresničujejo tudi druge zahteve zaposlenih, kot so priprave na 40-urni delovni teden, priprave programov posameznih direktorjev in pogajanja za izplačilo regresa.

EVROPA

Na dlani je, da smo si v Jugoslaviji zapravili še zadnje drobtinice turističnega ogleda. Pred leti, ko smo svojim gostom ponujali v glavnem le razmeroma čisto morje in ne preveč vabljive penzionске storitve, smo lahko igrali na zelo pomembno karto v turističnem gospodarstvu, ki ji pravimo varnost.

Sedaj, po toliko letih truda, da bi se tudi v turizmu približali razvitemu svetu, se nas tuji boje kot hudič križa. Da bi prišli k nam na počitnice in se vseskozi tresli za svojo kožo? Ne, takšnega dopusta si nihče ne želi. Tudi tisti ne, ki so do ušes zaljubljeni v naš Jadran in njegove mikavne otoke.

Zadnjič, ko je na Plitvicah prav pošteno pokalo, so jo italijanski turisti seveda nemudoma ucvrli domov. Ne le



Piše: Andrej Ulaga

Odpisani

do državne meje ampak tudi čez, so jih naši turistični vlemojstri peljali s prestreljenimi avtobusi. Tako so se lahko tudi onkraj meje številni potencialni turisti na svoje oči prepričali, kaj se jim utegne pripetiti pri nas. Seveda ni bilo pomembnejšega italijanskega dnevnika, ki ne bi na vidnem mestu objavil posnetka preluknjane avtobusa. Ja, tako presneto nam gre za nohte, pa tako malo damo na svoj ugled. Zdi se, da smo si precej več kot za eno poletje zapravili zaupanje in da bomo še dolgo plačevali svoje notranje politične zdrahe.

Rezultat vsega tega je, da bo šlo v prihodnje našemu turističnemu gospodarstvu še bolj za nohte, kot je bil vajen doslej. Na dlani namreč je, da bo gostov še manj. Ne samo tujih, tudi domačih.

Ce dodamo še to, da se število tujih turistov v Jugoslaviji zmanjšuje že pet let, potlej še toliko bolj zadržano vemo, kje smo. Tisto davno in obenem rekordno leto 1986, ko smo zabeležili najboljšo turistično žetev, smo imeli 111 milijonov prenočitev domačih in tujih turistov. Lani je bila ta številka za petino manjša. Toda prava katastrofa šele prihaja, opozarjajo turistični delavci. V piranski občini, na primer, so v letošnjih prvih treh mesecih naštel kar 40 odstotkov manj prenočitev kot lani v tem času. V Hotelih Bernardin pravijo, da bodo letos imeli po najbolj optimističnih napovedih v primerjavi z lanskim letom le 70 odstotkov prenočitev. Še neprimerno bolj črno gleda pa so turistični delavci v tistih krajih Jugoslavije, ki so daleč od severne državne meje in varne Evrope.

Hrvaško turistično ministrstvo je sicer poskrbelo za širšo propagandno kampanijo, da bi privabilo več gostov iz tujine. Spodbudna je tudi novica, da bo svetovna banka zelo verjetno odobrila 240 milijonov dolarjev posojila za varstvo Jadrana pred onesnaževanjem in da bodo kokosarno v Bakru, ki najbolj onesnažuje naše morje, končno le zaprli. Vendar, če se naši »hajduki« ne bodo spametovali, potlej bodo vse, sicer potrebne in dobro misljene naložbe v naše turistično gospodarstvo, brez pravega uspeha. Dokler ne bomo imeli reda in dokler bodo najmanjše možnosti, da jo človek v Jugoslaviji skupi, dotlej zagotovo lahko odpišemo turizem in tudi tiste milijarde dolarjev, ki jih zvezni izvršni svet načrtuje od te dejavnosti.

Konzum SSS

V Župančičevi jami na Štihovih ulici 14a vas že čaka sindikalni konzum. Našli ga boste v prodajalni Njam. Še vedno med 13. in 19. uro, vendar bodo obratovalni čas radi prilagodili potrebam svojih članov. Predloge pošljete tudi v DE.

Zdaj teče akcijska prodaja takole:

artikel	zav.	cena din/kg
moka	1/1	7,60
orehi	1/1	130,00
fižol	3/1	25,00
sir	1,5/1	61,00
sladkor	50/1	9,65

sladkor	10/1	11,00
ajvar		
nepekoč	850/1	71,00

Vsem sindikalnim zaupnikom

Vse iz ponudbe lahko naročite s sindikalno naročilnico, po telefonu 320-963 ali na Dalmatinovi 4, v petem nadstropju, v Konzumu. Naročeno vam bodo tudi pripeljali.

Ponudba bo kmalu pestrejša in vse novosti boste našli v DE. Kupon DE še vedno omogoča poceni nakup vsem, ki nimajo izkaznice SSS. Vsi kuponi bodo šli v žreb in nagrade bodo res bogate.

KUPON

Priimek:

Ime:

Naslov:

DE časopis
slovenskih
delavcev

Izrežite in pošljite na naslov: Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana (za nagradno žrebanje)

Solidarnost brez vrednosti

Pred nekaj dnevi so delavci v semiški Iskri – Kondenzatorji izsilili – z dvodnevno stavko – odstop direktorja. Vzrok: naveličali so se približno leto dni starega dogovora z vodstvom kolektiva, po katerem so delavci pristali na nizke plače, da nihče ne bi bil razglašen za tehnološki presežek. Takrat naj bi menda bilo okoli 500 delavcev ali tretjina odveč glede na raven proizvodnje in izkupiček od prodaje kondenzatorjev. Ker daleč naokoli ni nobene druge možnosti za zaposlitev (sicer pa, kje pa je?) so se delavci odločili, da bodo raje imeli nižje plače, samo da bi vsi imeli delo. Pa se ni izteklo. Že sredi lanskega leta, še bolj pa od jeseni, ko so začeli dobivati pol plače v bonih,

je med delavci začelo vreti. Pokrov je odneslo pred nekaj dnevi, ko delavci niso pristali na zamajeni OD. Ni pomagalo niti to, da že dve plači niso dobili bonov, ampak gotovino, niti da je vodstvo pristalo na izplačilo 80 odstotkov po kolektivni pogodbi določenih plač – zato, da bi delavci nehali stavkati. Ti so zahtevali tudi glavo direktorja in jo tudi dobili. Kaže pa, da so spoznali, da so višje plače le boljše kot slepa solidarnost, ki povzru vsega nima zagotovitvenega dolgega življenja. Zdaj namreč še nič ne kaže, da bi bila Iskra Kondenzatorji kaj bolj sposobna za življenje. Tudi zamajeni osebni dohodki niso nič kaj spodbudni...

R. B.

Izračun dohodnine

Naš bralec iz Ljubljane živi sam, ne prejema nobenih drugih prejemkov ob osebnem dohodku (BOD 23.533,10 din) in nima nobenih olajšav. Glede na povprečni osebni dohodek, ki je osnova za mesec marec (11.845 din), in če se plača ne bo povečala, vsaj obljublja tako, bi bil letni izračun dohodnine takle:

- celoletni prihodek bi znašal **164.194,80** dinarjev
- na koncu leta bi moral plačati **43.468,20** dinarjev
- že plačana dohodnina v obliki vsakomesečnih akontacij akontacij bo znašala na koncu leta **52.405,20** din
- razlika je **8.937** din, kar pomeni, da ima naš bralec na koncu leta v dobrem skoraj 9.000 dinarjev
- če bo naš bralec uveljavljal olajšave (natančnejše opredelitve olajšav lahko prebere v knjižnici Davki po novem) v višini 10 odstotkov od letne osnove, bi moral na koncu leta plačati **37.721,35** din
- to pomeni, da se dolg države poveča na **14.683,80** din oziroma je naš bralec za toliko preveč plačal dohodnine.

Ali bo lipa res trden les

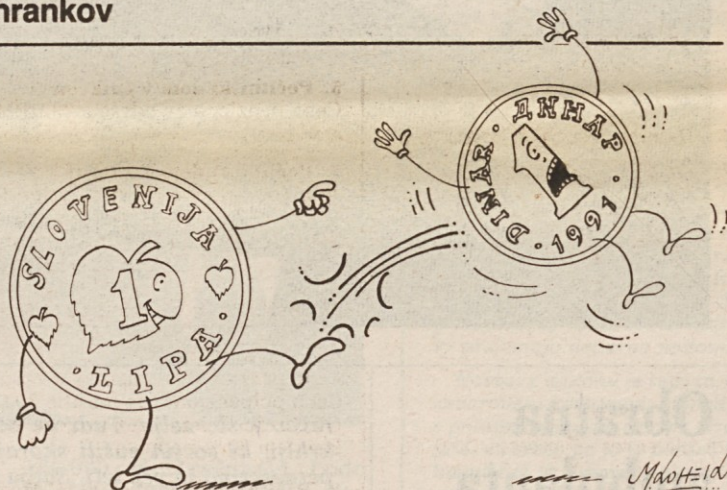
V novo življenje brez prihrankov

Slovenski narod je dosegel tolišno stopnjo identitete, da v Jugoslaviji nihče več ne dvomi o njegovi suverenosti. Kot mednarodno-pravno povsem samostojna bi bila Slovenija formalno sicer enakopraven subjekt v mednarodnih stikih, vendar pa bi se mnogi, zanjo odločilni procesi, odvijali neodvisno od nje, in njihove smeri ne bi mogli spremeniti. Veliki namreč določajo ceno, majhni pa se ji morajo prilagoditi, če ne želijo izginiti.

Obvladovanje velikega dela ekonomskih procesov Sloveniji omogoča prav njena vključenost v Jugoslavijo. To ji omogoča tudi vpliv na mednarodna dogajanja. Ta vpliv pa je v okviru Jugoslavije veliko večji, kot bi bil, če bi bila Slovenija mednarodno-pravno samostojna.

Gospodarstvo je drugo področje, na katerem bi lahko Slovenija bolje obvladovala procese, če bi ostala v Jugoslaviji. Za normalizacijo gospodarjenja, za enakopravno vključevanje v mednarodno menjavo potrebuje naše gospodarstvo varstvo, pred pogubno konkurenco svetovnega tržišča, zlasti sosednjih gospodarstev. Ne zadostuje samo tečajno varstvo, potrebna je tudi carinsko. Posledice neučinkovite zaščite slovenskega gospodarstva bi bile izgube, stečajni podjetji, s tem pa tudi odcenjenost obstoječega kapitala, ki bi ob razcvetu podjetništva lahko prišel v last tujcev. To pa pomeni, da bi na svoji zemlji ponovno postali sluge tujcev... Očitek, da je katastrofalni položaj gospodarstva posledica dejstva, da pripadamo jugoslovanski državi, je iz trte izvit.

Ob vseh teh ekonomskih dejstvih si velja upravičeno postaviti vprašanje, kakšna je sploh ekonomska moč Slovenije na pragu njene razdružitve z Jugoslavijo? Se bomo zmogli kolikor toliko gospodarsko trdni (kaj šele enakopravni) pridružiti Evropi? Koliko deviz imamo Slovenci v bankah, v rokah? Devizno varčevanje obča-



nov Slovenije se je v zadnjih sedmih letih nenehno povečevalo – vse do septembra 1990 – ko je zneslo približno milijardo in pol dolarjev. Poleg tega so imele slovenske banke v svojih jugoslovanskih podružnicah še približno milijardo dolarjev prihrankov. Jugoslovansko devizno varčevanje pa je septembra 1990 znašalo približno 13.610 milijonov dolarjev. Delež Slovenije se je v minulih letih gibal med 9,5 do 12 odstotki vseh deviznih pologov v državi. Slovenski varčevalci imamo v celotnem varčevanju približno 78 odstotkov prihrankov v devizah, nekaj pa še v nogavicah in tudi v tujini.

Dolgoročno in srednjeročno zadolženost Slovenije, ki je za oceno mednarodne finančne poslovne sposobnosti edina pomembna, je v mejah znosnosti. Absolutni dolg republike je znašal sredi leta 1990 1.788 milijonov dinarjev. Letne anuitete bi Slovenija torej zmogla, saj znašajo manj kot četrtino tekočega priliva, kar je po standardih MDS pod kritično mejo. Pri teh zadolžitvah pa niso upoštevani odložena plačila in avansi na bodoči izvoz, ki so se v letu 1989 in še bolj v letu 1990 zelo razširili. Kratkoročno zadolževanje poslovnih bank v Sloveniji je bilo v treh zadnjih letih med 250 in 125 milijoni dolarjev. V absolutnem znesku je padalo, v razmerju kratkoročnih zadolžitvev vseh jugoslovanskih bank pa je naraslo z 19 na

25,5 odstotka. Poslovne banke dosegajo približno obseg kratkoročnih posojil iz tujine, ki jim je s strani NB predpisan, kr je tudi instrument za izčrpavanje še uspešnih delov gospodarstva.

Porušeno zaupanje državljanov v dinar, njegov neustrezen tečaj in precejšnje domače povpraševanje pa so lani močno ogrozili devizno ravnovesje Jugoslavije in Slovenije. To je mogoče ugotoviti že na prvi pogled. Dejstvo, da so pred bančnimi okenci še vedno vrste državljanov, ki dvigujejo (svojo) tujo valuto, zaostajanje plačil v tujini, ponovna devalvacija dinarja in visoka cena deviz na črnem trgu – vse to priča, da nimamo scenarija, kako uravnnavati zunanjetrgovinski sistem v Sloveniji.

Morda z novo slovensko valuto – lipo?

Prav zaradi šibke ekonomske moči gospodarstva samostojni državi Sloveniji ne bo lahko. Dokler ne bomo napravili resnih korakov v privatizacijo in lastninjenje družbenih podjetij, ne bo tujih naložb, dokler ne bo dovolj tujih naložb pa ne bomo postali področje enakopravnega evropskega interesa.

Evropa še vedno upira svoje oči v Jugoslavijo kot celoto. Zato bi bilo tudi za nas koristno, če ne bi svoji dosedanji skupni državi tudi mi kar čez noč obrnili hrbta.

Vinko Blatnik

Zaupamo Markoviću, kupujemo marke!

S to domisljico, ki jo je januarja 1990 širila takratna ZSMS, lahko tudi danes začnemo komentar o Markoviću.

Kaj stoji za tokratnim smehljajem zveznega premiera? Formula 11 + 3! Tudi sam moram priznati, da sem ob Markovičevem nastopu v zvezni skupščini že nekoliko pozabil, kaj ta formula sploh pomeni. Gre za 11 + 3 cilje oziroma načela od pravne države do monetarne discipline, tržnega gospodarstva, konvertibilne valute itd. Vizija, ki ji ni moč kaj dosti oporekati. Spori se bodo začeli, ko bo treba vizijo konkretizirati. To pa naj bi se zgodilo s sedemnajstimi zakoni, o katerih pa sploh nihče ne govori.

Najprej je tu zakon o sanaciji bank, pri čemer se ni jasno, ali naj bi zdravili tiste banke, ki imajo več depozitov, ali tiste, ki so financirale več zavoženih naložb in spor med republikami je tu. Eden izmed zakonov naj bi zagotovil denar za črnogorske železnice, drugi spet za premije za nekatere kmetijske pridelke, seveda za take, ki jih pretežno pridelujejo le v nekaterih republikah. Spet naslednji zakon naj bi povečal finančno moč JUBMES, ki daje izvozna posojila pretežno ladjedelnicam. Naslednji zakon želi zagotoviti finančno preprogo za socialne programe na ravni federacije. Spet naslednji želi zagotoviti denar za regresiranje izvoznih kreditov, pa za financiranje stanovanj za povratnike na Kosovo itd., itd. Za denar gre. Svežen zakonov se odraža v krovnem Zakonu o proračunu federacije, ki predvideva 64 milijard za JLA in 74 milijard za druge potrebe zveznega proračuna. Če vemo, da je Slovenija v svojem proračunu namenila za kotizacijo v zvezni proračun le 4 milijarde, je nemogoče pričakovati, da se bo zvezni proračun napolnil z davki in prodajo obveznic federaciji (ki jih ne bo nihče kupil). Tudi druge republike imajo težave s krpanjem svojih proračunov in z visokimi davki, zato je edini pogoj za Markovića zadolževanje pri Narodni banki Jugoslavije in to za ogromne vsote. To pa je nov krog velike inflacije, ki jo je pravzaprav napovedal že sam Marković. Govoril je o 60 do 70 odstotkih, in če upoštevamo, da se je lani pri svoji trinajstodstotni napovedi zmotil za približno desetkrat, lahko letos, merjeno čez palec, govorimo o 600 do 700 odstotkih. Potem je smešno govoriti o konvertibilnosti dinarja, o deviznem tečaju, privezanem na nemško marko in o podobnih pravljicah. Ker se bo v takih razmerah razpad sistema nadaljeval, lahko tako od Markovića kot od tujine, med vrsticami, pričakujemo pozivanje JLA, naj naredi red. V svojem govoru pred zveznimi delegati je Marković na to že opozoril.

Kakor koli že, težko bo in po svoje dolgočasno, saj smo vse to že videli. Pa tudi naporno bo, ko bomo tekali od banke do prvega preprodajalca deviz.

Janez Kopač

Revščina med starostniki

Najbolj so prizadete ženske – Moški najbolj živijo v Nemčiji, najslabše pa na Irskem

Koordinacijski komite za upokojene delavce, ki deluje pri izvršilnem komiteju Evropske sindikalne federacije v Bruslju, je pri obravnavanju sedanjega socialnega položaja upokojenih delavcev in starostnikov analiziral med drugim tudi življenjsko raven upokojenih delavcev v najpomembnejših državah EGS.

O tem, kakšne so gmotne razmere tistih, ki so starejši od 65 let, govori razpredelnica, ki nazorno pokaže, kolikšen je odstotek te starostne skupine, ki živi ob najnižjem dohodku:

Države	Moški	Ženske
Belgija	61,6	62,9
Danska	50,1	71,0
ZR Nemčija	47,1	73,1
Španija	50,0	55,6
Francija	57,8	67,0
Grčija	50,2	54,5
Irška	65,0	69,2
Italija	56,6	63,5
Nizozemska	63,5	76,0
V. Britanija	67,8	78,1

Med prebivalci so v vseh državah najbolj prizadete ženske. V povprečju so slabše izobražene, imajo manjše plače za približno enako delo v primerjavi z moškimi, relativno manjše možnosti za poklicno napredovanje. Vse to vpliva na to, da so ženske v starosti v znatno neugodnejšem položaju v primerjavi z moškimi. Velike razlike so tudi med posameznimi državljani. Moški

»najbolje živijo« v ZR Nemčiji (ne pa tudi ženske), najslabše pa na Irskem. Vsekakor igrajo pri tem veliko vlogo pokojninski sistemi. Zato omenjeni ko-

mite predlaga posebne ukrepe za spremembo pokojninskih sistemov v Zahodni Evropi.

Isti komite je prikazal tudi vso soodvisnost povprečnega



trajanja življenja, pri čemer je uporabil uradne podatke za Kanado, ki so vsekakor zelo nazorni.

Razlika v življenjski dobi med moškimi in ženskami: eni petini najrevnejših in eni petini najbogatejših v starosti nad 65 let:

Moški življenjska doba – v letih	
20 % najrevnejših	67,1
20 % najbogatejših	73,4
Ženske	
20 % najrevnejših	76,6
20 % najbogatejših	79,4

Torej tisti, ki so sicer revni, bodo »po svoji usodi« živeli manj. In narobe! Pri tem je sreča bolj naklonjena ženskam.

In še nekaj: za pokojninske sisteme je izrednega pomena, kako se v sedanjih razmerah, ko raste življenjska doba, giblje pričakovano trajanje uživanja pokojnine. Na eni strani gre za humano plat življenja, na drugi pa za zavarovalniške račune, ki imajo svoj vpliv na gmotna razmerja v tem zavarovanju. Sindikati poskušajo osvetliti tudi to plat. Tako so objavili podatke o tem, koliko let povprečno lahko pričakujejo (še) tisti, ki so že doživeli 65 let. Torej tisti, ki so na temelju ugotovljene starostne meje odšli v pokoj.

Pričakovana življenjska doba za starostnike nad 65 let – brez invalidnosti:

Države	Moški	Ženske
Kanada	79,4	83,7
ZDA	79,2	83,4
Francija	79,3	83,5
Nizozemska	79,0	83,6
V. Britanija	78,4	82,5
Quebeck	79,2	83,9

Tudi tokrat so »na boljšem« ženske. Pri moških se vsekakor čutijo posledice relativno težjih delovnih mest in večje obolevnosti za različnimi boleznimi, ki jih lahko pripisujemo delovnim razmeram.

Jože Tavcar

Višja doplačila v zdravstvu

Od 1. maja naprej bomo po sklepu slovenskega izvršnega sveta plačevali tudi za 30 odstotkov višja doplačila v zdravstvu, v zobozdravstvu pa še več. Tako bo poslednja najvišja participacija za zahtevnejšo vlogo protezo iz standardnega materiala veljala približno 1820 dinarjev, medtem ko je bila dozdaj 1500 dinarjev. Tako kot doslej plačajo uporabniki celotno razliko v ceni za nadstandardne storitve ali materiale.

Zneska participacije za mehanična kontracepcijska sredstva niso zvišali, zato pa se je povečal znesek plačila participacije za umetno prekinitev nosečnosti. Za splav bo tako treba po novem odšteti tristo dinarjev.

Prvi pregled pri splošnem zdravniku bo 40 dinarjev, ponovni (največ tri po prvem) pa 30 dinarjev. Prvi obisk pri specialistu – tudi pri zobozdravniku – bo 130 dinarjev, ponovni (največ tri po prvem) pa 70 dinarjev. Za obisk zdravnika na domu bo treba odšteti 130 dinarjev, v poznih nočnih urah pa 250 dinarjev. Oskrbni dan v bolnišnici bo do desetega dneva veljal 80 dinarjev, nad 10 dnevi pa 60 dinarjev.

Zaradi zvišane participacije naj bi se dohodek zdravstvenih zavodov povečal za 40 milijonov dinarjev. Participacije so oproščene določene kategorije prebivalstva, med njimi socialno ogroženi. Ob tem kaže poudariti, da se krog zavarovancev za plačevanje doplačil v zdravstvu za zdaj ni razširil, kot je to napovedano v varčevalnih ukrepih na zdravstvenem področju, saj tega sedanja zakonodaja ne dopušča.

Vsekakor lahko že zdaj rečemo, da bodo navedene »podražitve« doplačil za zdravstvene storitve predstavljale občutno finančno obremenitev za zavarovance, še posebej zato, ker so se pojavile »v paketu« z novim valom podražitev, ki jo je prinesla devalvacija dinarja.

M. F.

DE časopis slovenskih delavcev

DAVKI PO NOVEM

Iz vsebine:

– Pregled dosedanjih in predvidenih davkov s komentarjem

– Novi neposredni davki:

- dohodnina
- socialni prispevki
- davek na izplačane osebne dohodke
- davek na dobiček
- komunalne takse

Pri vsakem davku so za ponazoritev: **preglednica** dajatev, **primerjava** z dosedanjim sistemom ter komentar, **razlaga zakona** in navodila za izpolnjevanje davčne napovedi ter konkretni primeri za **delavca, upokojenca, kmeta, zasebnika**.

– Novi posredni davki:

- davek na promet nepremičnin
- prometni davek
- sistem javnih financ v samostojni Republiki Sloveniji

Cena 150,00 din. Brošura je izšla pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, kamor lahko pošljete naročilnico, naročite pa jo lahko tudi po telefonu št. (061) 321-255 in 310-033, int. 362.



NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvodov knjige DAVKI PO NOVEM (a 150 din). Naročeno pošljite na naslov:

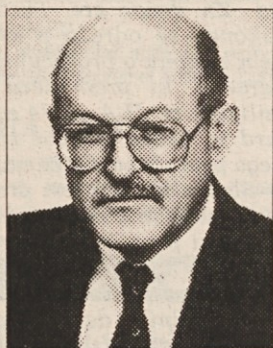
Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno, dne: _____
Račun bom(o) plačal(i) v zakonitem roku.

Žig za DO

Podpis naročnika



Prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Obratna ambulanta

Vsako pomlad radi tožimo o pomladanski utrujenosti. Nič ne moremo, hitro se utrudimo, delo nam ne gre od rok. Ko se recimo lotimo vrta ali pa drugih del, ko nas sonce kliče na plan, kar naenkrat ugotovimo, da je bila zima dolga. Kot da so naše moči pojenjale. Pa še zelo radi se

rešilo kislo zelje. Tudi ne bom spraševal, ali veste, kaj so krhliji, ki so jih sušili skoraj v vsaki kmečki družini pred petdesetimi in več leti. Sadja niso puščali zginiti pod drevesi, ker se pobiranje sadja »ne splača«. Banan v tistih časih niso poznali, pomaranče so obešali le na butare na cvetno nedeljo, datelje so poznali le iz Cankarjeve črtice. Morali se bomo vrniti nazaj na naše domače sadje, ki je polno vitaminov.

Odpornost nam zvišuje primerno gibanje na svežem zraku. Res, zima prinese sneg (če ga), smučanje (le nekaterim), velika večina pa je ob mrzlih zimskih dneh le doma. Ne bom govoril o zapečku, pač pa bom moderen in dejal, da se pozimi grejemo le ob radiatorjih. Gibanja je manj kot v drugih letnih časih. Seveda to pomanjkanje gibanja zmanjša našo odpornost. In začetek tega gibanja ob manjši telesni kondiciji

Pomladanska utrujenost

prehladimo. To hitro krstimo za pomladansko utrujenost.

Ob tem se pogosto vprašamo, zakaj so eni bolj drugi manj utrujeni. Enako se vprašamo tudi ob raznih epidemijah ali pa tudi ob navadnih prehladih, zakaj so eni kar naprej prehlajeni, drugi pa skoraj nikoli. Večkrat so prehlajeni ali večkrat zbolijo ljudje, ki so manj odporni. Ne bomo razlagali procesov v našem telesu, pač pa bi rad poudaril tisto, kar lahko sami naredimo za boljše oziroma večjo odpornost. Seveda veljajo ta pravila življenja tudi za preprečevanje pomladanske utrujenosti.

Kot enega glavnih vzrokov za pomladansko utrujenost navajajo prehrano, ki je v spomladanskem času spremenjena, saj jemo manj zelenjave, pa tudi sadja zmanjkuje. Pravilna prehrana je tista, v kateri so njene sestavine: beljakovine, maščobe, ogljikovi hidrati, soli, voda in vitamini v pravilnem sorazmerju. Za odpornost organizma proti raznim boleznim so zelo pomembne beljakovine. Vedno, kadar so ljudje v finančnih stiskah, varčujejo tudi pri hrani in to navadno pri dražji hrani. Beljakovine so najdražja hrana in najprej začno varčevati pri njih. Meso, mesni izdelki, mleko, mlečni izdelki, sir so dragi in jih najprej črtajo iz jedilnika, kadar zmanjkuje denarja.

Tudi vitaminov primanjkuje spomladi. Seveda, če smo se odvadili preprostih jedi, ki so jih jedli naši starši ali stari starši. Če pa znamo kisati zelje in repo, če znamo shranjevati sadje, potem pomanjkanje vitaminov ne bomo tako občutili. Ne bom pogreval starih štorij o mornarjih, ki jih je skorbuta

povzroča večjo utrujenost. Zato je geslo: »več gibanja na svežem zraku« primerno za ohranjanje telesne kondicije.

Omeniti pa moram dve škodljivi razvadi, ki poslabšata odpornost ljudi, to sta kajenje in uživanje alkoholnih pijač. Vsem je znano, da so kadilci mnogo manj odporni proti boleznim dihal in proti prehladam. Na žalost mnogi kadilci nočejo upoštevati želja nekadilcev in onesnažujejo zrak v delovnih prostorih, pisarnah, pa tudi doma v prostorih, v katerih živijo skupaj z otroki. Tudi nekadilci na ta način postanejo pasivni kadilci in nam to pasivno kajenje škodi.

Veliko škodo povzroča zdravju pretirano uživanje alkohola. Podatki o kroničnih alkoholikih so zelo različni. Velika večina pa ni točnih, saj vsi vemo, da alkoholiki svojo razvado skrivajo in jo tajijo. Priznajo šele takrat, kadar so v hudi stiski. Ne bi našteval vseh bolezni, ki so jim uživalci alkohola bolj podvrženi kot drugi, ker bi bil tak seznam predolg. Znano bi moralo biti vsem, da pretirano uživanje alkohola škodi zdravju in zmanjša odpornost.

Tudi sami moramo kaj narediti za svoje zdravje in se potruditi, da ga ne bi prehitro zgubili.

Pripis uredništva: Odpiramo novo rubriko, ki jo bo vodil priznani strokovnjak za medicino dela, dr. Anton Prijatelj. Vse bralce, ki imajo kakršne koli zdravstvene težave na svojem delovnem mestu, vabimo, da nam pišejo na naslov: Uredništvo Delavske enotnosti, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana – za rubriko »Obratna ambulanta«. Dr. Prijatelj vam bo skušal odgovoriti in pomagati.

V stiski vsak deseti delavec

Na dva zaposlena po en socialni podpiranec - Leta 1995 bo predvidoma 40.000 ljudi zunaj socialne varnosti

Marca letos je prejelo v Sloveniji različne vrste družbene pomoči približno 190.000 upravičencev, to je vsak deseti Slovenec, pri čemer so upoštevani vsi, od otrok do odraslih. Za te ljudi bi lahko rekli, da so to tisti v najhujši socialni stiski oziroma nekje na družbenem obrobju - da pa seveda niso edini, ki jih pestijo finančne težave. Teh je namreč precej več.

K temu številu bi morali pristi še doplačila k stanarjem za socialno ogrožene, nadomestila za brezposelne, plačila in doplačila oskrbnih stroškov v domovih za ostarele - in v tem primeru bi se skupno število vseh tistih, ki v takšni ali drugačni obliki prejema socialno varstveno pomoč, prav gotovo podvojilo. Vendar pa o teh skrb zbujajočih številkah v vladnih krogih navadno molčijo, saj bi se kaj lahko pokazalo, da damo sorazmerno več denarja za socialne pomoči kot pa za razvojne programe - to pa je za normalni razvoj države pogubno.

narnih prejemov na sto osebnih dohodkov, kar pomeni, da je na približno pet zaposlenih prišel en denarni podpiranec.

Že lani pa je bilo več kot 40 denarnih prejemkov oziroma različnih socialnih pomoči na 100 osebnih dohodkov. Tudi če bo prišlo do zmanjšanja števila socialnih pomoči, kar menda predvideva nova zakonodaja, ki je v pripravi, pa bo zaradi naraščanja socialne krize od leta 1992 naprej to razmerje še naraslo in sicer predvidoma na 50 denarnih prejemkov na 100 osebnih dohodkov. To pomeni, da bo naslednje leto na dva zaposlena

prišel po en socialni podpiranec.

Kljub takšnemu naraščanju

Po določilih veljavnega samoupravnega sporazuma se bodo 1. maja povečale socialno-varstvene pomoči. Družbene pomoči otrokom oziroma otroški dodatki se bodo zvišali za 7,4 odstotka in bodo po novem dosegli mesečno največ tisoč ali najmanj 200 dinarjev na otroka. Za otroke, ki živijo zunaj republike Slovenije, bodo najvišji zneski družbene pomoči nižji, sorazmerno z nižjimi življenjskimi stroški v drugih okoljih. Zdjaj prejema otroške dodatke skupno 170.000 otrok. Denarna pomoč kot edini vir preživljanja predstavlja 80 odstotkov zajamčenega osebnega dohodka, kar nanese 2.840 dinarjev. Nanovo odmerjeni prispevki staršev za vrtec in prispevki zavezanecem v socialnih zavodih pa bodo višji za 17 odstotkov. S 1. majem bodo usklajene tudi rejnine, invalidnine, dodatek za tujo nego in pomoč ter denarni dodatek za oskrbovance v socialnih zavodih.

socialnih upravičencev nekateri opozarjajo, da bo do leta 1995 približno 40.000 ljudi - med njimi največ iskalec prve zaposlitve, pa tudi drugi brezposelni, ki jim bo prenehala pravica do nadomestila ali do socialnih pomoči zaradi brezposelnosti - ostalo zunaj družbenega sistema socialne varnosti. Prepuščeni bodo torej sami sebi in bodo skrajno socialno ogroženi, če kajpak zanje ne bomo našli ustreznih in pravočasnih rešitev v zakonih, ki se zdaj pripravljajo.

Po ocenah bo brezposelnost dosegla svoj vrh v letu 1993. Tedaj bo ostalo brez dela približno 135.000 ljudi. Zdjaj jih je blizu 70.000, ob koncu leta pa jih bo, kot pričakujejo,

bi se večini upravičencev do socialne pomoči v letu 1991 povprečni dohodkovni položaj nekoliko izboljšal in sicer za 3 do 19 odstotkov v primerjavi z lanskim, vendar pa so po zadnji devaluaciji in po novem naraščanju življenjskih stroškov takšne ocene vse bolj vprašljive.

Doseženo razmerje med socialnimi prejemki - pa naj bodo še tako nizki - in osebnimi dohodki je z vidika uravnoteženega razvoja prebivalstva nesprijemljivo. Modrost pri vodenju socialne politike je v tem, da zagotovi razmere,

ko se bo položaj prejemnikov socialnih pomoči uravnal skladno s položajem zaposlenih. To pa je mogoče doseči le v novih oblikah zaposlovanja delavcev in v zvezi s tem v novih programih - ne pa v čedalje večji socialni bedi, ki se poraja iz naraščajoče brezposelnosti. Analize kažejo, da bi za spodbuditev tehnološke prenove potrebovali od 150 do 200 tisoč novih delovnih mest, torej približno toliko, kot je ocenjeno število odvečnih delavcev. A žal smo bosni ravno pri razvojnih programih...

Marija Frančeskin

JESENSKI LISTI



Piše: Lučka Böhm

Prejšnji teden smo v Delavski enotnosti prvič predstavili novosti, ki jih prinaša delovno besedilo novega republiškega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Opisali smo pogoje za starostno in predčasno upokojevanje.

Pomembna novost zakona bodo prav nove oblike pokojninskega zavarovanja. Zakon bo poskušal tako zadovoljiti drugačnim potrebam velikega števila ljudi, ki jih prinaša nov čas. Vsi vemo, da je v preteklem letu na tisoče naših ljudi v Italiji in Avstriji sklenilo

Upokojevanje po novem

življenjsko zavarovanje, ki je pravzaprav kapitalna oblika pokojninskega zavarovanja. Ali bo novi zakon omogočil nekaj podobnega tudi v Sloveniji? Škoda je našega denarja, ki bogati tujce!

Delovno besedilo novega zakona omogoča poleg obveznega tudi prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Zakon torej tako kot sedaj določa, kdo se mora obvezno pokojninsko zavarovati za vse rizike. To so vsi, ki imajo sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas in določen čas v Sloveniji in naši delavci, poslani na delo v tujino. Obvezno se morajo pokojninsko zavarovati tudi obrtniki in zasebniki, ki opravljajo samostojno dejavnost, kot na primer odvetniki, umetniki, duhovniki ipd. Tudi nosilci kmetije se bodo morali obvezno zavarovati. Uvedena je nova kategorija zavarovancev, to so - podjetniki. Tudi ustanovitelji zasebnih podjetij v R Sloveniji se bodo morali obvezno zavarovati, če le ne bodo drugače zavarovani. Obvezno bodo pokojninsko zavarovani tudi vrhunski športniki in brezposelni, ki prejema denarno nadomestilo za primer brezposelnosti.

Novost v zakonu je tudi ta, da morajo biti obvezno pokojninsko zavarovani kaznjenci, ki med prestajanjem kazni v zaporu delajo s polnim delovnim časom. Gre za novost, ki sem jo sama zagovarjala, na srečo pa jo je podprl tudi sekretariat v vladi. Le nekateri kaznjenci so namreč pripravljani med prestajanjem kazni delati poln delovni čas po polnih normah. Če delajo, naj imajo tudi priznana pokojninska doba!

Zakon pa bo omogočil dve novi obliki pokojninskega zavarovanja.

Državljeni Slovenije, ki so dopolnili 15 let starosti in niso obvezno zavarovani, se bodo lahko prostovoljno zavarovali za čas šolanja na višjih in visokih šolah, za čas služenja vojaškega roka (sedaj že vemo, da bo v Sloveniji trajal 7 mesecev), brezposelni, ki ne prejema nadomestila za primer brezposelnosti, ljudje, ki skrbijo za otroka, mlajšega od 7 let oziroma otroka, ki je nezmožen za samostojno delo in življenje, člani kmečkih gospodinjstev, ki niso obvezno zavarovani, zakonci naših delavcev, ki so jih njihova podjetja poslala na delo v tujino, invalidi, zaposleni v varstvenih delavnicah, in ljudje, ki so pretrgali delovno razmerje zaradi strokovnega izpopolnjevanja in specializacije. Varianta predvideva še možnost, da bi se prostovoljno zavarovali tudi ljudje, ki delajo s skrajšanim delovnim časom, za čas, ki jim manjka do polnega delovnega časa, in zaporniki, ki ne delajo poln delovni čas in zato niso obvezno zavarovani.

Bistvo novega zakona je, da lahko pričakujemo iz pokojninskega zavarovanja samo toliko, kot smo vanj vplačali. Nikomur ne bo nič podarjenega. Konec je s poravnavanjem starih krivic za nazaj - največkrat na račun solidarnosti tistih, ki so pridno plačevali svoje prispevke 40 let. Po drugi strani pa to načelo pomeni, da nimamo nič proti, da ljudje, ki želijo pametno vložiti svoj denar, lahko ta denar porabijo tudi za prostovoljno pokojninsko zavarovanje. Važno je, da plačujejo toliko in toliko časa kot plačujemo tisti, ki smo obvezno pokojninsko zavarovani.

Zakon pa predvideva še eno možnost: pokojninsko zavarovanje za ožji obseg pravic. Nekaj podobnega smo poznali tudi doslej in sicer da tisti, ki plača manj, tudi manj dobi. Gre predvsem za zasebnike - obrtnike, podjetnike, kmete in vrhunske športnike, ki so sami svoj delodajalec in ne prejema osebnega dohodka, ampak si izbirajo višino zavarovalne osnove, od katere plačujejo prispevke. Če trdijo, da ne zmorejo plačevati prispevkov od najnižje zavarovalne osnove, ki se prinaša vse pravice, se lahko zavarujejo tudi nižje. Toda v tem primeru se jim šteje le pokojninska doba, izgubijo pa druge pravice: pokojnina se jim ne odmeri od zajamčene pokojninske osnove, nimajo pravice do varstvenega dodatka, do predčasne pokojnine, do deljene pokojnine, ni pravice invalidov II. in III. kategorije (denarna nadomestila in brezplačna rehabilitacija v primeru poškodb in bolezni), ni pravice do denarnega nadomestila za telesno okvaro, ni dodatka za pomoč in postrežbo in ne dodatka za rekreacijo upokojevcev.

Na koncu moram povedati, da bo delovno besedilo novega pokojninskega zakona razočaralo tiste, ki so zahtevali, da se jim v pokojninsko dobo priznajo leta (tudi do 4 leta) dolgega služenja vojaškega roka in leta visokošolskega študija. Zastonj ne bo nihče nič več dobil. Lahko pa si bodo ta leta kupili ob upokojitvi, seveda po ekonomskih cenah!

En podpiranec na dva zaposlena

Predvsem pa zbujajo pozornost podatki, da se bistveno spreminja razmerje med obsegom prejemkov, ki so dobljeni kot zaslužek, in med obsegom denarnih pomoči iz različnih virov - ali povedano drugače, med osebnimi dohodki in socialnimi pomočmi. Tako je bilo leta 1981 približno 23 de-



Priročnik za sindikalne zaupnike in strokovne službe podjetij

Kako uveljaviti splošno kolektivno pogodbo v praksi

Vsebina:

- Gregor Miklič:** Uveljavljanje normativnega dela splošne kolektivne pogodbe - delovnopравни del
- Brane Mišič:** Delitveni del normativnega dela splošne kolektivne pogodbe
- Mag. Janez Zeni:** Podjetniško zasnovan sistem delitve osebnih dohodkov (na osnovi splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo)
- Dr. Stane Uhan:** Uveljavljanje tarifnega dela kolektivnih pogodb
- Priloga:** Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo

Cena 170 din

Naročila pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 321-255, 310-033

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

_____ izvodov priročnika KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO

V PRAKSI po ceni 170 din. Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Naročeno dne: _____ Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Priimek in ime podpisnika: _____

Žig _____

Podpis naročnika _____

100.000. Kot računajo, bodo do leta 1993 zabeležili vse presežke delavcev, gospodarska rast pa naj bi po tem letu že omogočila ponovno naraščanje števila delovnih mest.

Veliko mladih na cesti

Po letu 1993 bi zato začelo število brezposelnih upadati, vendar pa bi jih bilo do leta 1995 še zmeraj približno 125.000. Velik in čedalje bolj boleč del te armade brezposelnih pa bodo predstavljali mladi iskanci zaposlitve. To pa ima lahko kvarne posledice za socialni in za ekonomski razvoj.

Zaradi vse večje brezposelnosti, ki prinaša s sabo čedalje slabši gnotni položaj družin, naraščajo med socialnimi pomočmi predvsemčasne in enkratne pomoči, ki se plačujejo iz občinskih proračunov. V marcu je prejelo takšno pomoč približno 3000 ljudi, to je dva in polkrat več kot v lanskem letu, ko jo je prejelo 1200 ljudi. Višina teh pomoči je različna, vendar pa od 1. maja naprej, ko so jih zvišali, ne presegajo 2.840 dinarjev (prej - 2.644 dinarjev). To je najvišji znesek družbene pomoči kot edinega vira preživljanja, dobivajo pa ga zvečine ljudje, starejši od 65 let, ki nimajo drugega premoženja ali sorodnikov, ki bi skrbeli zanje. Vse druge socialne pomoči se gibljejo pod to ravnjo.

Po obstoječem sistemu se pri ugotavljanju upravičenosti do socialne pomoči upoštevajo dohodki in prejemki prebivalstva v letu 1990. Zaradi nove davčne zakonodaje naj

Kraško divjino zamenjalo igrišče za golf

Pred letom dni so v Lipici tudi uradno odprli igrišče za golf, ljubitelji tega športa pa so se na njem zabavali že več mesecev prej. Igrišče je tik ob jugoslovansko-italijanski meji, torej pri roki tudi našim sosedom. Leži na mikavni zeleni oazi, v senci stoletnih lip in hrastov, kjer že od nekdaj domujejo plemeniti lipčanci.

Kljub vsemu, kar premore Lipica, tega pa ni malo, predstavlja igrišče za golf pomembno turistično pridobitev. Prej je bila tu gmajna naseljena s kraškimi kamnom. Zato je bilo potrebno veliko parov pridnih rok, pa tudi zajeten kup denarja, pravijo da milijon mark, da so divjino zamenjale negovane travnate preproge.

Igrišče ima devet igralnih polj, vadbena površina, pa tudi vadbene zelenice za paterne žogic iz bunkerjev. Glede na lego in naravne lepote okolice in seveda vse tisto, kar Lipica že nudi svojim obiskovalcem, je naložba v zanimivo obogatitev turistične ponudbe prav gotovo dobra poteza. Posebno zato, ker zanimanje za to igro narašča in ker smo doslej imeli v Sloveniji le eno samo igrišče. Za obisk se torej ni bati. Tudi na račun velikega zaledja onkraj meje ne. Še posebno, ko se bo igrišče uveljavilo in bo vedelo zanj več ljubiteljev tega športa.

Izvirna ponudba vleče

»Potrebna so vsaj dve ali tri leta, da zaživi novo igrišče za golf,« pravi **Andrej Franetič**, direktor Konjerejsko-turističnega centra Lipica. »Torej smo še vedno na začetku, v obdobju uvajanja. Druga stvar, ki nam ne govori posebno v prid, pa je to, da za zdaj premoremo le polovico igrišča. Pravi, vrhunski igralci pa želijo igrati na celim igrišču. No, ko bo denar, bomo znova zavihali rokave. Sicer

pa smo imeli pri naložbi v mislih predvsem popestritev in obogatitev ponudbe našega turističnega centra. Od le-te in kakovosti tistega, kar nudimo svojim obiskovalcem, je odvisna naša prihodnost. Konkurenca je vse večja, boj za turista bolj resen kot pred leti...«

Seveda Lipica ne privablja številnih gostov z vseh vetrov le na račun svojega »železnega programa«, to je svojih izjemnih konj, šole jahanja, tečajev za dresuro, temveč tudi za drugo ponudbo. Ponuja igrišča za tenis, dva plavalna bazena, igrišče za najmlajše, minigolf in še marsikaj.

»Naš Kras ima marsikaj, kar drugod nimajo in kar je za mnoge obiskovalce bolj privlačno od vsega drugega. Zrak, na primer, je tukaj nekaj posebnega. Zato je pravi užitek sprehod po naši pokrajini,« nadaljuje direktor **Andrej Franetič**. »Premišljujemo o nekakšnem klimatskem zdravilišču in računamo, da bi se nam naložba dobro obrestovala. Zelena oaza s svojim mirom, izjemno prijetnim podnebjem in ne navsezadnje tudi svojimi specialitetami, kot sta pršut in teran, so zanimivi za širok krog obiskovalcev. In ker smo prav ob državni meji, italijanskim go-



VREME

Sončno in toplo bo



Andrej Velkavrh

April je že pregovorno muhast mesec. Začne se s prvim aprilom, dnevom vseh norcev, ko ne veš, kaj je res in kaj ni. Ko se tega dneva rešimo, je pred nami ves mesec muhastega in nepredvidljivega vremena. Če se marca začne pomlad, se aprila dostikrat zbudi zima. Prehod med hladno in toplo polovico leta je čas, ko meteorologi preživljamo težke dni. Število slabih napovedi se poveča, kajti od dveh pretehtanih možnosti se, ponavadi čez noč, pojavi tretja.

Vreme ima v hladni in topli polovici leta določene bolj ali manj utečene zakonitosti. V prehodnem obdobju, spomladi sta to meseca april in maj, pa se te zakonitosti delno porušijo. Ko že prevlada poletni režim, doživimo vdor mrzlega polarnega zraka. Sonce je močno in hitro segreje zračne plasti pri tleh. Vreme je zato spremenljivo, pogoste so plohe, oblačnost se lahko hitro spreminja. Prehodno obdobje je tudi jeseni, vendar so spomladi razlike v vremenu večje.

Povprečna mesečna temperatura zraka je aprila v nižinskih postajah po Sloveniji od 11 do 14 stopinj (najtopplejši kraj je aprila Črnomelj, pozna se vpliv zgodnjih pomladi v panonskem svetu). Povprečna dnevna temepatura se v tem mesecu dvigne za okoli 3,5 stopinje. V Sloveniji so v tem času izmerjene že prave poletne temperature (npr. 29,9 st. 23. 4. 1968 v Črnomlju). Na drugi strani pa nizke temperature niso nikakršna izjema (-10,8 v Slovenj Gradcu, -11,0 v Postojni, drugod po Sloveniji od -6 do -10 stopinj). Pa poglejmo še, kolikokrat lahko, v povprečju, zjutraj pađe temperatura pod ničlo. Če bi sodili po tehle številkah, je letošnja ohladitev čisto običajna za april.

Kot kaže, bo petek oblačen z občasnimi padavinami, deloma plohami. V soboto bo prekinitev pred novo fronto v nedeljo. Od ponedeljka dalje se bo vreme postopoma ustalilo. Sončno in toplo bo.

Vsi na kolo za...

Kolesarjenje je eden izmed tistih športov v Sloveniji, ki ga po priljubljenosti lahko primerjamo s smučanjem. To med drugim dokazuje tudi bogat program vseh kolesarskih prireditvev v Sloveniji za letošnje leto.

Devetintrideset kolesarskih društev in klubov je prijavilo kar 116 kolesarskih prireditvev. Tekmovalci bodo imeli 49 preizkušenj, rekreativci 52, gorski kolesarji pa bodo merili svoje moči na 15 tekmovanjih. Sezona kolesarskih preizkušenj bo dolga devet mesecev. Vsak konec tedna bo najmanj eno tekmovanje.

Razveseljivo je, da bodo v množici omenjenih prireditvev najbolj zastopani prav rekreativci, kar dokazuje, kolikšne so potrebe organizirane rekreacije na tem področju. Razmeroma drago opremo za kolesarjenje si rekreativci kupujejo sami, posamezne organizacije oziroma društva pa skrbijo za srečanja oziroma tekmovanja.

V času hude gospodarske krize, ko mnogi nimajo več za dostojno življenje, je razmah kolesarskega športa vsekakor zelo zgovoren. Vsi, ki režejo pogačo našim športnikom in množični rekreaciji, bi morali to upoštevati in nameniti kolesarskemu športu večjo pozornost. V razvoj te panoge vsekakor velja vlagati, saj je kolesarjenje primerna in priporočljiva rekreacija za vse starostne kategorije, oba spola in skorajda v vseh letnih časih.

Rajmund Kolenc

stom pa je veliko do izvorne ponudbe in naravnega okolja, ki ga Lipica še premore, mislimo, da nam ne bo zmanjkalo dela...«

- Sloveniji, Istri, Dalmaciji... se obeta dokaj klavno turistično leto. Tudi vam, ki imate bogato italijansko zaledje takorekoč pred svojimi durmi?

»Mi vsi, ki živimo tu, dobro vemo, da slovenskih razmer ne gre primerjati s političnimi razmerami v naših drugih republikah. To mi vsi dobro vemo. Ne moremo pa prepričati tujcev, da je Slovenija eno in da se turistom pri nas ni bati neredov in samovolje. Pravijo namreč, da je Slovenija sestavni del države in da v Jugoslaviji človek ni več varen. Zato smo tudi v Lipici, čeprav ob sami meji, v dokaj nezavidljivem položaju. Gostov imamo bistveno manj kot sicer ob tem letnem času. Pa tudi odpovedi kar dežujejo...«, ve povedati **Andrej Franetič**.

Zeleni se zmrdujejo nad golfom

No, kljub razpolovljenemu turističnemu vrvežu v Lipici niso obupali. Celu nasprotno. Letos bo tu vrsta prireditvev, med drugimi tudi evropsko prvenstvo v dresuri. Tako rekoč na dnevnem redu bodo turnirji v golfu za zaključnim božičnim turnirjem, ki bo od 21. do 22. decembra.

»Glede na to, da smo z golfom v Lipici šele dodobra štartali, je razumljivo, da izkupiček od tovrstne ponudbe še ni velik. Izdatki za vzdrževanje so veliki, saj 40 hektarjev obsežno igrišče niso mačje solze. Včasih moramo vsak dan kositi, zalivati in skrbeti za brezhibnost prostranih površin. Zaradi sapic, ki so naš vsakdanji gost, je dela še več...« razlaga **inženir Gorazd Nastran**, ki bdi nad vsem, kar se v zvezi z golfom dogaja v Lipici. »Naš klub ima zazdaj 35 članov, 23 jih je naše gore list, drugi so Italijani, imamo pa tudi enega člana iz Avstrije. Ščasoma se bo naš klub okrepil, od naše politike oziroma vodstva kluba pa je odvisno, koliko članov bomo še sprejeli. Seveda se bomo morali držati pravil igre in se odločiti za gornjo mejo...«

- Je golf v Lipici draga zabava?

»To je relativno, vendar je golf šport, pri katerem brez izdatkov preprosto ne gre. Letna članarina je 200 mark, s tem da imajo naši državljani 50 odstotkov popusta. Letna uporabna igrišča je 700 mark, pri čemer imamo mi 30 odstotkov popusta. Oprema je lahko kar poceni, pa tudi neskončno draga. Toda taka za 1000 mark je že kar v redu. Še največji izdatek predstavlja pristopnina. Zanj je treba odrediti 2000 mark v dinarski protivrednosti. Seveda imajo naši državljani popust...«

- Ali lahko igrate golf v Lipici tudi pozimi?

»Lahko, mrtve sezone tu ne poznamo. Le izredno slabo vreme, denimo sneg ali močna burja, lahko preprečita užitek. Drugače je golf aktualen vse leto,« je povedal inženir **Gorazd Nastran**.

Medtem ko imajo v razvitih

državah precej igrišč za golf, v Avstriji kar petdeset, imamo v vsej Jugoslaviji še vedno le eno in pol. Eno na Bledu in pol v Lipici. Pot od zamisli pa do uresničitve načrtov je namreč pri nas še vedno zelo naporna, saj je takih, ki se z vsemi štirimirimi upirajo vsaki novosti, še vedno več kot preveč. Kdo bi si mislil, da so proti golfu in lepo urejenim zelenim površinam tudi Zeleni?

»Ja, preprek, s katerimi se srečujemo graditelji igrišč za golf, je neverjetno veliko,« pravi **Viljem Borjančič**, ki v Lipici skrbi za marketing. »Kljub temu mislimo, da ne smemo ostati na pol poti. Ko bodo možnosti, bomo spet zavihali rokave in zgradili še drugo polovico igrišča. Ni namreč dvoma o tem, da so naložbe v to vrsto rekreacije dobro obrestujejo, saj gre za ponudbo, ki praviloma predstavlja dober posel...«

Andrej Ulaga

Rekreativne prireditve maja in junija

MAJ

1.5. PRVOMAJSKO KOLESARJENJE	KD SLOGA 1902
5.5. TEK-KOLESARJENJE (21 km-41 km)	R D.O.O. TRIMING
5.5. MALI IN VELIKI MARATON OB KRKI	R KD KRKA
5.5. OB BLEJSKEM JEZERU	KK BLED
18.5. VINSKA VIGRED METLIKA	KD ROG FRANEK
18./19.5. KOLESARSKI SEJEM	KK KOKRICA
19.5. MARATON DRAŽGOŠE (60 km)	KK KOKRICA
19.5. XII. NAGRADA ELEKTROKOVINE	KD KVİK BRANIK
19.5. 25. POKAL LONJER (75 km)	ADRIA RESIM
25.5. SPOMLADANSKI KRONOMETER »HRASNICA 91«	KK JANEZ PETRNEK
25.5. MARATON PO DRAVSKEM POLJU (65 km)	KS ELEKTROKOVINA MB.
25.5. KOLESARJENJE POD POHORJEM (25 km)	DTV. P. JOCO ZAGRNİK
26.5. 4. MARATON MATIJE GUBCA	KD VIDEM KRŠKO
26.5. KOLESARSKI DAN V IDRIJI	KD SLOGA 1902
26.5. JURIS NA DONAČKO GORO	KD ROGAŠKA

JUNI

1.6. KRONOMETER »ALPINE«	KS ALPINA
2.6. MARATON PRIJATELJSTVA LJ.-TRST	KD ROG-ADRIA RESIM
2.6. VSI NA KOLO ZA ZDRAVO TELO	KK MERX
2.6. CELJSKI MARATON	KK MERX
15.6. BIATLON GEOS	TTDP LITJA
16.6. MARATON HRASST	KK HRASST DOB
16.6. VIII. MARATON TAM	KD KVİK BRANIK
22.6. JURIS NA KUREŠČEK	SK BRDO-KS VRHOVCI
23.6. BIATLON	KK PTUJ
29.6. MARATON FRANJA	KD ROG

OB 50-LETNICI OF IN VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

3

Piše:
Vinko
Blatnik

SLOVENEK 14. junija 1941.

Praznik svetega Rešnjega telesa v Ljubljani

Prirejena je bila slovesna procesija po glavnih ljubljanskih ulicah in Kongresnem trgu, ki jo je vodil škof. dr. Gregorij Rožman. V procesiji so bili vsi pomembni civilni in vojaški italijanski odličniki, na čelu z Visokim komisarjem Grazilijem in generalom Orlandom, ter vsi slovenski odličniki, na čelu z dr. Natlačanom. Procesije so se udeležile tudi vse organizacije katoliških vernikov: Akademsko združenje, Katoliška akademsko društva in Katoliško akademsko društvo, Jezuitska dijaška kongregacija, Stolne dijaške kongregacije, Kongregacije Zgodnje Danice, Moške Marijine družbe, Vinčenjska konferenca. V povorki so bile tudi narodne noše in dolga vrsta lepo oblečenih deklet in dečkov s cvetjem. Za njimi so korakali karabinjerska godba in karabinjerji v slovenskih uniformah, kar je dalo procesiji še poseben čar. Za karabinjerji so se zvrstili italijanski in slovenski odličniki ter veliko število ljudstva.

Ljudstvo se je odločilo za BITI

V nasprotju s hlapčevsko pokorščino okupatorjevim oblastem, ki so jo izražali Slovenci na oblasti, so predstavniki predvojnih preganjanih strank, ki so izražali

voljo slovenskega ljudstva, da se z orožjem upre okupatorju in se bojuje tudi za odpravo socialistnih krivic, v okupirani Ljubljani ustanovili Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Ustanovili so jo torej prej, kot bi se tragedija na smrt obsojenega naroda mogla razviti do usodne ravnodušnosti. Ustanovili so jo v Vidmarjevi hiši na Večni poti, in to komunisti, ki so zanj tudi dali pobudo, napredni kulturni delavci, krščanski socialisti in demokratični Sokoli

- po že začetem sodelovanju v Društvu prijateljev Sovjetske zveze iz let 1940-1941. T. i. ustanovne skupine so izražale zastopnost vseh poglobitnih tradicionalnih slovenskih političnih smeri, tj. marksistično delavske, katoliške in liberalne ter najnaprednejših slovenskih umetniških duhov, Franceta Prešerna, Frana Levstika in Ivana Cankarja. Če so res poldruhi mesec, od aprila do junija 1941, novo organizacijo imenovali Protimperialistična fronta (nekateri udeleženci ustanovnega sestanka to zanikajo), je vzrok v dotedanjem kominternskem gledanju Komunistične partije Slovenije na značaj druge svetovne vojne kot na imperialistično vojno in v trdnem prepričanju, da se lahko slovenski narod osvobodil le z zlomom imperializma. Dejstvo pa, da so sploh ustanovili fronto, in tudi proglasi in izjave ter dejavnost KPS pričajo o tem, da je bilo njeno pojmovanje nalog tisti čas vendarle drugačno kot pri

nekaterih drugih komunističnih partijah v Evropi.

Če že ni možno zanikati zgodovinskega dejstva, da je bila OF ustanovljena, pa je še vedno možno ugibati, ali je bila res ustanovljena 27. aprila 1941 in se »utemeljeno« spravevati, ali naj ta dan res še ostane praznik slovenske države.

Protiimperialistična ali osvobodilna fronta?

Tako tudi Izvršni svet skupščine republike Slovenije meni, da datum ustanovitve »Osvobodilne fronte slovenskega naroda« zgodovinsko ni verodostojen (Glej zapisnik 1. sestanka Odbora RS za obeležitev 50-letnice ustanovitve OF in začetka odpora proti okupatorju 25. marca 1991). Kaj je res in kaj ni res?

Datum ustanovitve OF je bil v času osvobodilne vojne po tradiciji (spominu udeležencev) postavljen na 27. april 1941. Ta dan odtlej velja kot uradni datum za obhajanje obletnice. Strokovno zgodovinsko raziskovanje (dr. France Škerl) je v letu 1957 ugotovilo (na podlagi meteoroloških podatkov), da je ustanovni sestanek OF bil dejansko dan poprej, to je 26. aprila 1941. V uradni rabi je obveljal tradicionalno praznovani datum, to je 27. april, ki kot tak ni sporen.

Nejasnost nastaja v zvezi z imenovanjem tisti čas nedvomno ustanovljene frontne organiza-

Sindikat vevških papirničarjev opozoril na notorično dejstvo:

Gospoda, v Sloveniji obstajajo tudi delavci!

Počilo je v Papirnici Vevče! Za to so poskrbeli predstavniki sindikata Papirnice (Sindikat papirne, grafične in časopisno informativne, založniške ter novinarske dejavnosti Slovenije), ki so pred dnevi sklicali novinarsko konferenco. Zbranim novinarjem so v bistvu razložili, kot je v vabilu za to konferenco zapisala sekretarka sindikata dejavnosti Vida Fras, »primer neurejenih odnosov in neugodnega položaja delavcev v podjetju s pretežnim delom tujega kapitala.«

Praktično smo ta dogodek v našem časniku napovedali že v 15. št., 12. aprila, ko nam je v zakulisju 1. konference ZSSS v Velenju prišel na uho podatek, da namerava novi šef Papirnice Vevče Josef Mayer (po rodu avstrijski Štajerec) občutno zmanjšati število zaposlenih. Ker naj bi se po kuloarskih virih gospod Mayer celo sam bal tako ostrega ukrepa, ga je seveda najprej zanimalo, kako utegnejo nanj (od)reagirati v sindikatih. Po nasvet, kako naj ravna v tem položaju, pa je najprej odšel k predsedniku slovenske vlade Lojzetu Peterletu, kjer so mu vrata menda na stežaj odprta. In kaj naj bi tam izvedel? Kot je zapisal naš kronist, »se po Papirnici šušlja, da ga je (Peterle) Mayerja, namreč pomiril, naj le mirno ravna po svoji vesti, saj pri nas sindikati tako in tako ne predstavljajo pomembnejšega faktorja.« Vevški papirničarji naj bi na to odgovorili: »To bomo pa še videli, in to prav kmalu!«

In smo! Toda preden povemo nekaj več o njihovih upravičenih zahtevah, bi vsekakor kazalo javno pozvati predsednika Lojzeta Peterleta, naj javno ovrže ali potrdi pričujoče govorice. Kajti, če je le delček resnice v teh govoricah, Peterle ne postavlja pod vprašaj samo svojega (najboljše rečeno: neprimerne) odnosa do sindikatov, temveč tudi vse tisto, za kar naj bi se in za kar bi se kot predsednik vlade moral zavzemati pri slovenskem državnem osamosvajanju. Zadeva namreč zelo neokusno smrdi po tistih internacionalističnih časih, ko so bili tudi slovenski komunisti pripravljani žrtvovati vse nacionalne interese za blaginjo imaginarnega svetovnega proletariata, dejansko pa so bili, kar najbrž niti sami niso vedeli, ekspozitura Velikega centra v Moskvi. Skratka, Dušan Rebolj bi kot predsednik sindikata te dejavnosti od Peterleta moral zahtevati javno pojasnilo.

Kaj zahtevajo papirničarji iz Vevče. O tem prav po svoje govori že naslov gradiva, ki so ga priložili k vabilu za novinarsko konferenco, ki sta ga podpisala pred-

sednik vevškega sindikata Marko Goršič in predsednik sindikata dejavnosti Slovenije Dušan Rebolj. Naslov je prav značilen: »NAMESTO SOUPRAVLJANJA IN BLAGINJE DELAVCEV VEVČE – NEGOTOVOST IN POT V EVROPO PREJŠNJEGA STOLETJA«. Zahteve, ki jih je predstavil Marko Goršič gredu popolnoma v kontekst tega naslova. Objavljamo jih dobesečno:
1. Osnovna vloga Papirnice Vevče, torej nas delavcev, je skrajna tretjina osnovnega kapitala in v skupščini družbe imamo svojega zastopnika. Namesto da bi na tej osnovi soupravljali z družbenim kapitalom, smo – nekaj zaradi svojega prepočasnega reagiranja (prepozno smo namreč dojeli svoj dejanski položaj), veliko več pa zaradi neurejenega sistema

lastninskih odnosov in dejstva, da zakona o soupravljanju ni od nikoder, v meznem položaju in še to slabem, kot da v novo družbo nismo nič vložili iz minulega dela. Takšnega položaja ne sprejemamo več, zato terjamo:

- takojšnje razdelitev kapitala, ki jo je v novo družbo vložila Papirnica Vevče delavcem v obliki delavskih delnic,
- takojšnje oblikovanje delavskega sveta, ki naj bo zaradi strokovne zahtevnosti sestavljen tudi iz zunanjih strokovnih članov in sindikata,
- delavski svet naj ima pravico upravljati z vložnim kapitalom (da se le-ta ne bo zmanjševal), o uporabi čistega dobička, ki se oz. naj bi se po statutu delil med družbenike v razmerju z vplačanimi osnovnimi vlogami,
- takojšnje zamenjavo našega zastopnika v skupščini družbe na prvi seji in toliko glasov v skupščini kot je naš delež v osnovnem kapitalu,
- takojšnje ureditev soupravljaljskih pravic v podjetniški ko-

loktivni pogodbi.
2. Imamo svoj delež v ustanovnem kapitalu, pa ne vemo kaj se z njim dogaja, kdo in za čigav račun upravlja oz. soupravlja z njim, kdo je njegov dejanski lastnik, ne vemo, kakšen je poslovni delež iz tega naslova, skratka, vložili smo v novo družbo iz minulega dela, pa že nekaj mesecev brezuspešno terjamo vpogled v pogodbo o ustanovitvi družbe, v statutu, v poslovanje in rezultate poslovanja na osnovi našega deleža, še danes ne vemo kakšen je letni obračun – čeprav so vse te zadeve zapisane v statutu družbe, nimate možnosti vpliva oz. soodločanja o tem, da se naš delež v osnovnem kapitalu ne bo zmanjševal tja vse do ničle. To so vsa vprašanja, za katera smo prepričani, da so v našem interesu in tudi v interesu slovenske države.

Prepričani smo, da kot soupravljalci našega deleža v osnovnem kapitalu, imamo pravico zahtevati:
● takojšen vpogled v pogodbo o ustanovitvi družbe in v statut družbe,
● vpogled in možnost razprave o letnem obračunu,
● soupravljanje z dobičkom iz našega deleža,
● kakšen je delež delavcev Papirnice Vevče kot enega od družbenikov po letnem obračunu,
● odgovor o spoštovanju sklepa delavskega sveta z dne 21. 8. 1990, če pride ali je prišlo do prodaje našega deleža v slogu, ki ni bil zajet v cenitvi in predaji našega podjetja, ki je torej tudi naša last.

Sindikalne zahteve so jasne in glasne. Odgovor, čeprav nepopoln in v mnogem tudi za lase privlečen, je sledil že naslednji dan. Tedaj je novinarsko konferenco sklicalo vodstvo podjetja. Tako se pač dogaja, kadar direktor mimo sindikata hodi na pogovor (o sindikalnih vprašanjih) k predsedniku vlade. Povsod po svetu je normalno, da najprej skušata doseči dogovor vodstvo podjetja in sindikat. Država skladno z zakoni nastopa kot razsodnik še po neuspelem pogajanju. Peterle bi kot predsednik vlade to moral vedeti.

Kljub temu pa so zdaj delavci iz časopisa lahko izvedeli, da papirnice niso prodali avstrijskemu podjetju Brigl in Bergmeister, temveč so se odločili za vlaganje družbenega kapitala v prvo mešano podjetje pri nas. Direktor Josef Mayer pa je dejal, da »moraš biti velik hazarder ali optimist, da vlagas denar v podjetje v Sloveniji in Jugoslaviji«. In še, da so se odločili vlagati v vevško papirnico zaradi optimizma in vere v sposobnost naših delavcev.

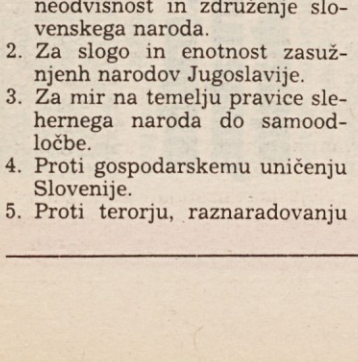
Koga ima za beba gospod avstrijski Štajerec? Kakšen optimizem in vera neki? Kapitalisti so doslej še vedno in povsod vlagali zaradi pričakovanega dobička. O optimizmu in veri lahko gospod Mayer govori pred gospodom Peterletom, če ga je ta voljan po-

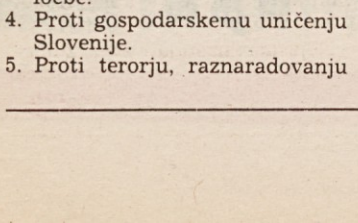
slušati, pred novinarji pa bi takšne neumnosti lahko zamolčal. Predvsem v njegovo dobro.


In kaj reči za konec? Predvsem to, da se ponavlja znana zgodba, ki pa nam govori, da je največja neumnost, ki se jo je lahko kdo spomnil, ta, da se mešane družbe delajo z našim družbenim premoženjem, preden je znan njegov lastnik. Jasno je, da se s tem premoženjem potem dela kot svinja z mehoma. Tudi naveza je jasna. Dobro se razumejo tuji vlagatelji in domači direktorji. Kratek kos palice pa navadno potegnejo delavci, ki jih razglasijo za tehnolo-

ški oziroma ekonomski presežek. Kar jih ostane pa so navadno že vsi srečni, da sploh imajo delo. Tudi nič zato, če jim potem povedo, da so v službi pri privatniku. Zato niti ne potrebujemo primerov mešanih družb; imamo jih že doma zadosti. Kako se to dela, smo lahko brali v prejšnji številki, ko smo pisali o Iempejvem Teletraku. Sindikat Papirnice Vevče ima torej prav in kot kažejo prve vesti (priznanje njihovega sindikata, izplačan regres itd.) jim je to pripravljena priznati celo nasprotna stran.

Ivo Kuljaj

Lojze Peterle:
 Koketira s tujimi kapitalisti na rovaš domačih delavcev?

Vida Fras:
 »Vzorčni primer neugodnega položaja delavcev v podjetju s pretežnim delom tujega kapitala.«

Dušan Rebolj:
 »Negotovost in pot v Evropo prejšnjega stoletja.«

Kdo bo nadziral kontrolorje

Delavska enotnost je kmalu po imenovanju dr. Marka Simonetija za direktorja Agencije za privatizacijo in Uroša Koržeta za direktorja Sklada za razvoj postavila predsedniku vlade Lojzetu Peterletu in podpredsedniku dr. Jožetu Mencingerju vprašanje, kdo bo nadziral kontrolorje. Torej Simonetija in Koržeta. Pred tem je to vprašanje v skupščini postavil poslanec France Tomšič. Potem smo v Delavski enotnosti v uvodniku ponovno razmišljali o tem, da bi nad tema telesoma nujno morali vpeljati skupščinski nadzor. Kajpak, vse zaman. Vprašanje poslance Vitomirja Grosa, kaj bomo storili potem, če bo in ko bo vse zapravljeno, tako še naprej ostaja nerešeno.

Zanimivo je, da je podobno vprašanje zaskledlo novinarja Andreja Pozniča, ki je ugotovil, da bosta imela Simoneti in Korže izjemne in številne informacije – tako o stanju kot namerah slovenskih podjetij. »Kdor bi od vas dobil določene informacije, bi bil od lastniških preobrazbi določenega podjetja v veliki prednosti. Kako se človek ravna v takšnem položaju?« je Poznič v intervjuju za sobotno prilogo Dela vprašal dr. Marka Simonetija.

Simonetijev odgovor je bil, kot se v takšnih pogovorih rado dogaja, načelen – z rahlo leptotno napako. Direktor Agencije se je naprej skliceval na konkurenčne klavzule v pogodbah, kar naj bi s pravno-formalnega vidika pomenilo, da je vse v redu oziroma, da je novinarjev strah odveč. Sicer pa Simoneti vidi varstvo (najbrž družbe, op. p.) pred možnimi zlorabami in obtožbami v »odprtem procesu«, ki naj bi bil premo sorazmeren s številčnostjo informacij, cenitev in konkurenca. Lepotna napaka pa se je Simonetiju po mojem mnenju primejala, ko je dejal: »Potem je tu tudi nadzor. Mi smo vendarle le tehnični kader, nad sabo pa imamo organe odločanja. Velike odločitve bodo sprejemali v teh organih, pri največjih pa verjetno ne bo šlo brez vednosti vlade.«

In smo spet tam – na začetku tega sestavka. Če gre za posel v vrednosti 20 milijard DEM, kolikor naj bi veljala za lastninsko transformacijo predvidena slovenska podjetja, potem je vsakemu bebcu jasno, da nadzora ne bi smeli prepustiti le eni stranki oziroma vladajoči koaliciji. Ali še drugače: kateri nadzor je bolj legitimen in učinkovit od tistega, ki ga lahko opravlja opozicija v skupščini? Tega pa, kot vidimo, ni. In prav to utegne biti najbolj boleča točka celotnega procesa slovenske privatizacije.

Koliko je privatizacija zavarovana pred možnimi zlorabami, nam prav po svoje govori lakoničen Mencingerjev odgovor na naše vprašanje o primernosti Uroša Koržeta (glede na stranske učinke modela privatizacije v IMP, v katerem je sodeloval tudi Korže) za funkcijo direktorja Sklada, ki je zapisal, da (on sam?! op. p.) odgovarja za ljudi, ki jih je predlagal vladi. Mencinger je zdaj odšel, ljudje pa, ki jih je predlagal, ostajajo. Ali potemtakem dr. Mencinger še lahko odgovarja zanje? Odgovor je na dlani: prav nasprotno, šele zdaj imajo proste roke.

I. K.

OB 50-LETNICI OF IN VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

rojstvo in krst samostojne Slovenije

cije: ali gre za ustanovitev »Antimperialistične fronte« ali za ustanovitev »Osvobodilne fronte«. Po spominih udeležencev ustanovnega sestanka so ustanovili organizacijo, ki sprejema idejo oboroženega boja kot temeljno v osvobodilnem gibanju. Kakega zapisknika ali ustanovitvenega akta tedaj niso zapisali. Pritegniti je zato treba druge sočasne dokumente, ki povedo, za kakšno organizacijo je šlo in s katerim imenom je skladna.

Časovno najbližji je letak CK KPS »Slovenskemu narodu!«, konec aprila 1941 (po Škerlu »prvi vidni izraz uporniške aktivnosti med Slovenci po aprilski katastrofi). V njem je izrečen poziv slovenskemu ljudstvu v skupno narodno fronto proti okupatorjem, apel primorskim in koroškim Slovincem v skupno osvobodilno borbo, ki so proti narodnemu zatiranju – vsem zavednim Slovincem – z naslednjimi programskimi točkami:

1. Proti razkosanju in zaslužnjevanju Slovenije, za osvobojevanje, neodvisnost in združenje slovenskega naroda.
2. Za slogo in enotnost zaslužnjih narodov Jugoslavije.
3. Za mir na temelju pravice slehernega naroda do samoodločbe.
4. Proti gospodarskemu uničenju Slovenije.
5. Proti teroru, raznaradovanju

in razseljevanju slovenskega naroda.
V sklepnem odstavku letak poziva: »**Kujte močno osvobodilno fronto slovenskega naroda!** To je prvo imenovanje fronte, takorekoko sočasno z ustanovnim sestankom.
Drugi časovno najbližji dokument je uvodnik v prvi številki na novo započeta »Slovenskega poročevalca«, datiranega »maj 1941«, z naslovom »Naša nesreča in naša vera«. Uvodnik najprej ugotavlja vzroke za najhujšo nesrečo, ki je doletela slovenski narod v njegovi zgodovini, »polni nacionalnih nesreč«. Kriv je imperializem in kriva je politika domače kapitalistične gospode, ki je »do temeljev izpodkopala obrambno silo narodov Jugoslavije«. V drugem delu uvodnik združuje vseh pozitivnih sil slovenskega naroda za njegovo socialno in nacionalno osvoboditev, obenem pa obračun in prelom z izdajalskim meščanskim vodstvom. Poleg lastnih moči slovenskega naroda je up na zmago utemeljen na obstoju Sovjetske zveze. Boj za socialno in nacionalno osvoboditev, za narodno svobodo in za bratstvo med narodi, ki mu bo pomagal »Slovenski poročevalac«, se sklicuje na kritiko iz Prešernove »Zdravljice«, ki je danes jedro državne himne republike Slovenije. Uvodnik torej izraža protimperialistično

stališče, a kot utemeljitev za nujnost boja, v katerem naj se združijo vse pozitivne sile naroda za socialno in nacionalno osvoboditev. Programsko je dokument skladen s poznejšimi programskimi točkami Osvobodilne fronte, ki pa so bile formulirane postopoma, v procesu večmesečnih razprav med ustanovnimi skupinami, do konca 1941. leta. V tem smislu pomeni ta uvodnik stopnjo v procesu, ki je pripeljal do izoblikovanja programskih »temeljnih točk OF«.

Naslednji dokument je »Slovenski poročevalac« št. 2. 8. junija 1941., ki naznanja zbiranje denarja za »Osvobodilni fond«. Nato pa »Slovenski poročevalac« št. 2. 22. junija 1941., ki objavlja »Gesla našega osvobodilnega boja«. Ta gesla je – po ugotovitvi zgodovinarjev – sprejel prvi plenum osvobodilne organizacije, ki je v tem dokumentu prvič omenjena kot »protimperialistična fronta slovenskega naroda«. To je obenem tudi edina (prva in zadnja) omemba tega imena. Gesla postavljajo na prvo mesto pravico slovenskega naroda do samoodločbe, vstevši pravico do odcepitve in združenja z drugimi narodi. Le kdor priznava to pravico, ni imperialist. Sicer pa boj za osvoboditev in združitev slovenskega naroda, vstevši koroške in primorske Slovence, kar pa je mogoče le na ruševinah imperi-

alizma. »Konkretna forma« imperializma na slovenskih tleh je nemško-italijanski imperializem. Drugi tukaj nastopajo propagandno. Sovjetska zveza je vodilna sila in glavna opora v osvobodilnem boju slovenskega naroda. – Tudi za ta dokument velja, kar je že rečeno o značaju stopnje v izoblikovanju osvobodilnega programa OF. Vsekakor potrjuje usmeritev k boju že s svojim naslovom.
Ime »Osvobodilna fronta slovenskega naroda« se po koncu aprila, ko je bilo uporabljeno prvič, znova pojavi v »Slovenskem poročevalcu« št. 6. 28. junija 1941. Uvodnik lista ugotavlja – po Hitlerjevemu napadu na Sovjetsko zvezo – da Osvobodilna fronta zdaj »postaja živo, razgibano dejstvo«. To je diktacija, ki ne govori o ustanovitvi kake nove organizacije, temveč o večji živosti in razgibanosti že obstoječe, za katero je dala pobudo KPS in ki mora biti »najširša«, da v njej lahko sodeluje »vsaka skupina in vsak posameznik«.

perialistična fronta (do 22. junija 1941 skladno z ocenami o imperialističnem in ne protifastičnem značaju vojne v Moskvi); tu tudi omeni, da se je ime spremenilo po napadu Hitlerja na Sovjetsko zvezo, pozabi pa, da je prvo imenovanje bilo »osvobodilna« in ne »antiimperialistična« fronta. Po njem so to razlago prevzeli in ponavljali zgodovinarji NOB, pri čemer so tudi sami pozabljali na dokument s konca aprila 1941, ki pozna le »osvobodilno fronto«.

O pomenu OF naj odloča vsebina, ne dan njene ustanovitve

Na podlagi vseh teh ugotovitev dr. Janko Pleterški sklepa, da gre za istot in nepretrganost frontne osvobodilne organizacije od ustanovitve 26. aprila 1941 naprej, ne glede na različnost imenovanja. Za čas od 26. aprila do 22. junija 1941 bi kvečjemu lahko govorili o dveh variantah imenovanja iste pluralistične fronte za osvobodilni boj slovenskega naroda, pri čemer pa je oznaka »osvobodilna« časovno prva in zapisana sočasno z ustanovnim sestankom. Zatem pa se dokončno ustali ime »Osvobodilna fronta slovenskega naroda«. Programske elemente in elemente strukturalnega značaja (osnovne skupine), ki jih ima ta frontna organizacija pred 22. ju-

nijem 1941. je možno razpoznati tudi v Osvobodilni fronti po tem datumu. Program Osvobodilne fronte, njene temeljne točke, sprejete ob koncu 1941. leta, je nastajal postopoma, v nepretrganem procesu, ki se začel je z ustanovnim sestankom 26. aprila 1941. Nedvomno je imelo poseben vpliv na ta proces tudi mednarodno dogajanje, pri čemer pa je, poleg napačnega Nemčije na Sovjetsko zvezo, treba upoštevati tudi Atlantsko izjavo Velike Britanije in ZDA (14. avgust 1941), ki sprejema in uveljavlja tudi pravico vseh narodov do samoodločbe. S tem je mednarodno potrđilo dobila izhodiščna programska točka slovenske osvobodilne bojne organizacije v vsem času njenega obstajanja. Do današnjega dne je od temeljnega izročila Osvobodilne fronte slovenskega naroda v našem življenju živa in tvorna prav misel o suverenosti slovenskega naroda, o njegovi neuhajljivi pravici do samoodločbe. To je misel, ki prva utemeljuje kontinuiteto Osvobodilne fronte za osvobodilno organizacijo, ustanovljeno 26. aprila 1941 (tradicionalno praznovano na dan 27. aprila).

Toliko o datumu ustanovitve OF slovenski zgodovinarji. Bolj pomembno, kot kdaj, je torej pomembno, zakaj je bila OF ustanovljena, kdo vse se je vanjo vključil.

Štipendija postaja redka dobrina

Na Gorenjskem ugotavljajo, da bo dostop do štipendij težji – Ali bodo družine zdržale in stiskale na drugih področjih

»V minulem desetletju smo imeli na Gorenjskem sorazmerno visok štipendijski standard«, nam je povedal vodja službe za štipendiranje in poklicno usmerjanje na kranjskem zavodu za zaposlovanje Franc Belčič. »To je pomenilo, da smo vsako leto razpisovali veliko, celo preveč štipendij glede na generacijo. Številnih kadrovske štipendij nismo podelili, zlasti so ostajale tiste za manj privlačne poklice.

Na Gorenjskem – kranjski zavod skrbi za občine Jesenice, Kranj, Radovljica, Skofja Loka in Trzin, so pri kadrovske štipendijah precej presegali proklamirano stopnjo dve razpisani ali pa štiri podeljene kadrovske štipendije na sto zaposlenih, saj so imeli kar pet, šest ali sedem štipendistov na sto zaposlenih. V tistih časih, od tega je zdaj še skoraj deset let, so bile velike gorenjske firme, pa tudi srednje po velikosti in moči, tudi veliki štipenditorji. Pri najboljših prodanih so zabeležili celo do 20 štipendistov na sto zaposlenih delavcev. Takšen položaj je spadal v sklop ekstenzivnega zaposlovanja, strokovnjaki pa pogosto pravi, da je štipendiranje bratranec zaposlovanja.

Do preloma je prišlo v šolskem letu 87/88, je povedal Franc Belčič. Takrat je krivulja štipendiranja začela padati navzdol.

Strokovnjaki so večkrat ugotavljali prognostično moč štipendiranja za bodoča gibanja na področju zaposlovanja. Tudi tokrat se je to potrdilo, saj je štipendiranje, kot kazalec gospodarske moči občin,

pokazalo, da najbolj pada v gospodarsko najsižibkejših občinah. V treh letih je prišlo do dramatičnega upada štipendiranja, tako da za prihodnje šolsko leto pričakujejo najnižjo točko v številu razpisanih štipendij v zadnjih desetih letih. Za Gorenjsko bo to pomenilo 557 razpisanih kadrovske štipendij v primerjavi z nekdanjimi 3.000 in več razpisanimi. Še lani jih je bilo 1.450, današnja številka pa v primerjavi z generacijo 3.000 otrok pomeni, da bo s štipendiranjem zajeta slaba petina.

Najnovejših podatkov o številu kadrovske štipendij na Gorenjskem še nimajo, je povedal Franc Belčič, v najboljšem primeru jih je okoli 4.500. Lani jih je bilo v regiji namreč še 5.315, pa je bil že lani manjši razpis, ponekod pa jih preprosto ne dobivajo, saj tudi delavci plače dobivajo neredno.

Dogajanje na področju kadrovske štipendije se je seveda odrazilo tudi pri štipendiranju iz združenih sredstev (po novem se bodo imenovali republiške štipendije). Vsi tisti, ki niso dobili kadrovske



Franc Belčič

štipendij, so se obrnili k tej drugi vrsti štipendij. Tako se je število štipendij iz združenih sredstev v dveh letih podvojilo. Danes razmerje med kadrovske štipendije in štipendijami iz združenih sredstev znaša 1/2:1/2, pred leti pa še 70:30.

Ta hip je štipendijski standard še vedno visok, ocenjuje Belčič, od

okoli 9.000 redno šolajočih se otrok na Gorenjskem jih štipendije dobiva še vedno okoli 70 odstotkov (pri štipendijah iz združenih sredstev so upoštevane tudi štipendije za nadarjene in različne kadrovske štipendije). Ta delež pa se bo začel zmanjševati, ker bo kadrovske štipendij manj, bo večji naval na republiške štipendije. Pričakujejo pa, da bo cenus za pridobitev štipendije ostrejši (ocena je, da za 20 do 30 odstotkov), čeprav je način njegovega izračuna nov in je primerjava težja.

V relativno ugodnih gospodarskih časih smo se nekoliko razvabili. Sedaj pa, ko se obetajo hujši, je vprašanje, ali bodo družine zdržale in podpirale šolanje svojih otrok brez štipendij, sodi Belčič. Podatki, ki jih pridobivajo pri poklicnem usmerjanju kažejo, da so želje mladih po izobrazbi še vedno visoke. Vsi osnovnošolci želijo naprej v šolo, skoraj 70 odstotkov jih želi na štiriletne šole. Ali bodo starši to zmogli, pa je drugo vprašanje.

Višina štipendij je dokaj relativna stvar, je povedal Belčič. Za tistega, ki jo dobiva, je prenizka, za tistega, ki daje, pa visoka. Zadnji podatek za Gorenjsko kaže, da je bila povprečna štipendija iz združenih sredstev 793 dinarjev.

To povprečje upošteva osnovno štipendijo, dodatek za vožnjo in dodatek za uspeh. To je kar spodoben znesek, meni Belčič, in pomeni več kot žepnino, kar nekateri očitajo. Ni pretirano visok znesek, če ga primerjamo s povprečno plačo, pa kar lep, če ga primerjamo z zajamčnim osebnim dohodkom. Za prihodnje pričakujejo, da bo realna višina ostala na dosedajšni ravni, dostop do štipendije pa bo težji. Gotovo pa so najlepši časi na področju štipendiranja minili.

Igor Žitnik

KLOK – nostalgija ali vizija

Organizatorji kulture iz delovnih organizacij niso izgubili upanja

Pretekli konec tedna so se v Piranu srečali organizatorji kulture iz vse Slovenije, ki so se leta 1990 udeležili zadnjega republiškega sindikalnega seminarja v Radovljici.

To je bila generacija organizatorjev kulture, ki je že vedela, da so njihovi dejavnosti v podjetjih dnevi šteti. Kljub temu se je oprijela dela s tolikšno verno, ki lahko izhaja le iz zavedanja, da nekdo mora zdržati v navezi med tistim, kar je tudi prej bilo dobro, in tistim, kar bo nekoč spet moralo biti, da bo še bolje.

Srečali so se ljudje, trdni v svojem prepričanju, da kultura ne spada le v svetlišča, temveč tudi v sakanje delovne odnose. Preprosto verjamejo, da brez podjetniške kulture in vsega, kar k temu po evropskih izkušnjah sodi, tudi mlada slovenska demokracija in njeno podjetništvo ne bo preživelo.

Verjamejo, da je primitivizacija odnosov v procesu dela, ki jo doživljamo zadnje čase, le prehodna značilnost neznanja in neosvečenosti.

Kar nekaj časa je mogoče živeti od takšnega ustvarjalnega optimizma, še zlasti, če ga človek doživi, ko se ogromna večina ljudi prihodnosti bolj boji kot veseli.

S koliko voljo, sami in le v bežnem zavetju območne organizacije svobodnih sindikatov v Velenju, so pripravili in izpeljali zahteven in bogat program, ki je bil bolj seminar kot srečanje in bolj delo kot družabnost.

Organizacijo je prevzel KLOK – pred kratkim ustanovljen klub organizatorjev kulture iz Velenja, sodelovali pa so tudi organizatorji iz Pirana, Maribora, Ljubljane, Loza, Kranja in še od kod.

Pogovarjali in dogovarjali so se o kulturni izmenjavi med mesti in regijami, o gledališki kulturni ponudbi, o podjetniški kulturi, o oblikovanju programa interne televizije v podjetju in še o čem.

Videli so Pomorski muzej, Obalno galerijo, cerkev Marije Snežne, Križni hodnik, Formo vivo in pripravili spontan kulturni spored v galeriji Božidar Jakac v Padni, za svojo dušo, za nekaj domačinov in za gospo Tatjano, Jakčevo vdovo.

Ze leto dni se srečujejo, kot bi hoteli tisti svoj zadnji seminar v Radovljici podaljšati in čas, ko bo začel zoreti nov humanizem, ki bo kulturi odprl tudi stranska, manj ugledna vrata.

Kako je že dejal eden pozabljenih pesnikov: Ni hušč, mora priti.

Doro Hvalica

Ob Večni poti

Svetloba kresa odganja čarovnice vseh vrst

Odstavitvam in odstopom, ki bodo v naslednjih dneh značilnost slovenskega samobitnega kulturno-političnega položaja, se je prvi pridružil Jure Mikuž, doslej direktor Moderne galerije. Nekako hkrati je Rudi Šeligo, predsednik kulturniškega skupščinskega odbora, napovedal, da bo po ocepitvenorazdržitvenemu dnevu in parlamentu terjal odstop kulturnega ministra, ker ta ne upošteva skupščine in njenih organov. Zdej je do konca junija svojo zahtevo zamrznil in ponudil možnost popravnega izpita.

Ampak ministrova pomočnica je pa zares odstopila z utemeljitvijo, da razmere v sekretariatu ne omogočajo normalnega dela.

V ozadju teh zapletov je zakonodajno-pravna komisija, ki je v zadnjih dneh davčni zakon razložila kulturnikom v prid, kulturnemu ministru pa dokazala, da je tudi organ skupščine in svoji upravni funkciji. Tako je ministrovostvo stališče, da je odgovoren le vladi, katere politiko izvaja, lahko njegovo osebno stališče, ki pa je v nasprotju z obstoječo ureditvijo upravnih organov.

Ker pa kulturniki ne smejo preveč graditi na takšnih vizijah, saj so preveč svobodomiselnost, je bilo treba nemudoma odpreti razpravo, kako akademije ob 27. aprilu ne smemo financirati iz denarja davkoplačevalcev. Le ti imajo možnost v teh dneh videti vrsto prireditev nemškega tedna kulture in to je prvo državno darilo za dan OF, praznik dela in dan zmage.

Ta sodobna nemška kultura je zrasla na temelju povojne protinacistične in protifašistične Evrope. Zmaga zavezniških sil je konstanta in temelj povojne Evrope in njene nove kulture in umetnosti. Zato je tudi za nas pomembno dogajanje v noči od 26. na 27. april v Vidmarjevi vili. Pomembno je, da je takrat k rojevanju odpora in drugačnega sveta

pristopila tudi kulturniška skupina in se ni skupaj s strankarstvom meščanske Slovenije, kot Dravske banovine, priklonila visokemu komisarju Grazioliiju in pozvala ljudi k spoštovanju okupatorske oblasti.

To je bistvo zgodovine in ko stopamo v Evropo, moramo to vedeti. Nobena zgodovina ne more spremeniti te sprave, lahko povzroči le novo palimpsesto.

Spoštovani bralci, časnik, ki ga pravkar berete v novi podobi, bo predvečer 27. aprila doživel kot prvo promocijo svoje nove podobe in pravo revirjev, v Trbovljah, s prireditvijo Dan DE ali življenje v besedi in glasbi. To ni reklama, je prikaz, kako raztegljiva je kultura oziroma umetnost. Kako ni treba dolgovoznih političnih sestankovanj, referatov in polemik, kako je dovolj prisluhniti besedi pesnika in glasbi skladatelja. Ta dva nam umetnost in lepota življenja ter našega hrepenjenja predstavita povsem po naše.

V tej praznični številki naj vam izdam še skrivnost prvomajskih kresov. Noč od zadnjega aprilskega dne na prvi majski dan je v nemški mitologiji tako imenovana Valpurgina noč. Noč, ko dobijo s temo čarovnice moč in prirejajo velike orgije. Zato je treba zakuriti kres in s svetlobo kresa odganjati čarovnice vseh vrst. Svetloba čarovnicam vzame moč!

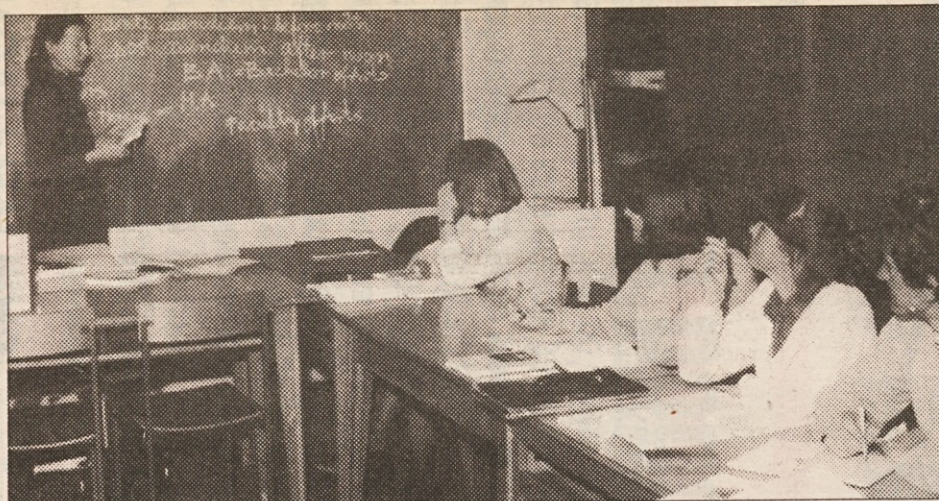
Od tu torej navada prvomajskih kresov, ki tako niso simbol protiturške obrambe in niso le simbol 1. maja, praznika dela, praznika, ki ga ob božiču spoštuje ves svet in je celo cerkev naredila iz njega praznik svetega Jožefa delavca.

Ko Vam čestitam in želim prijazne praznične dneve, se skupaj z vami zavedam, da gre bolj kot kdaj prej za delo kot oblast in čast. Zato nagelj v rever in h kresovom! Nimamo kaj izgubiti!

Milan Bratec

Na kakšno poklicno pot naj krenem

Podatki, ki jih bodoči srednješolci ne smejo prezreti



Po za marsikoga težki odločitvi je nastopilo kratkotrajno olajšanje, hkrati pa se že pojavlja nova negotovost, ali bo dovolj prostora za vse na šoli, kamor so se prijavi, in, ali bodo sprejeti. V teh dneh srednje šole ugotavljajo, koliko učencev se želi solati pri njih. Predvsem tiste šole, ki imajo bistveno preveč prijavljenih učencev glede na razpis, bodo učence o tem obvestile. Prav tako pa bodo po napovedih v »Razpisu« učenci obveščeni, kje je premalo kandidatov. Do vključno 10. maja namreč lahko učenci prenesajo prijavo na vsako šolo, ne glede na število prijavljenih. Po 10. maju pa bo mogoče prenesti prijavo samo na tiste šole, ki bodo imele premalo prijavljenih učencev. Šole, ki bodo imele bistveno preveč prijavljenih, bodo sprejele sklepe o omejitvi vpisa in s tem seznanile učence.

Strokovni delavci poklicnega usmerjanja zavodov za zaposlovanje so s sodelovanjem osnovnih šol zbrali podatke o prijavah v srednje šole. Podatki ne vključujejo prijav tistih kandidatov, ki v tem letu ne obiskujejo osnovne šole (so starejši) in kandidatov z drugih republik, kar povzroča manjša neskladja med podatki srednje šole in našimi podatki.

Po zbranih podatkih je ostalo v Sloveniji prostih približno 2800 razpisanih mest. To seveda ni veliko, saj vemo, da morajo šole predvideti prostor tudi za ponavljalce, ki jih je v prvem letniku kar precej. Ponovno se vpiše v prvi letnik okrog 1800 učencev. Problemov vpisa pa ni mogoče rešiti računsko, saj vemo, da se pričakovanja in odločitve učencev o njihovi poklicni poti razlikujejo od pričakovanj načrtovalcev vpisnih mest. Neskladja po prvem krogu prijave vam predstavljamo danes.

Majhen interes mladih za vsa področja in zato veliko prostih mest je v vseh šolah

v Sloveniji, ki izobrazujejo za poklice v gradbeništvu, v rudarstvu in geodeziji, v kemijski dejavnosti, usnarstvu in gumarstvu, kmetijstvu (izjema sta cvetličar in veterinarski tehnik, kjer je preveč prijav), v prometu (prometni tehnik, ladijski in plovni tehnik), v gozdarstvu ter za poklic administratorja in administrativnega tehnika.

Bistveno preveč prijav v vsem slovenskem srednješolskem prostoru pa je za Ptt tehnike, za vse programe v Srednji šoli za oblikovanje, za miličnike, za zdravstvenega tehnika, zobotehnika, farmacevtskega tehnika, kozmetičnega tehnika ter frizerja.

V živilstvu je v Srednji agroživilske šoli in Ljubljani preveč prijav za živilskega delavca v slaščičarstvu, premalo pa za živilskega delavca v pekarstvu in mesarstvu. Za ta poklica je premalo prijav tudi v agroživilske šoli v Mariboru. V obeh šolah je premalo prijav za mesarskega tehnika, preveč pa za slaščičarja in mesarja. V Mariboru je preveč prijav za peka in živilskega tehnika. V Novi Gorici so prosta mesta za mesarja, v Kranju pa za mlekarja in mlekarkega tehnika.

V lesarstvu je v celoti premalo prijav za vse poklice. Izjema sta šola v Postojni, kjer je preveč prijav za obdelovalce lesa, in Srednja lesarska šola v Ljubljani, kjer je nekaj preveč mizarjev.

Za kovinarstvo je v celoti bistveno premalo prijav. Premalo prijav za obdelovalca kovin je povsod, razen v Krškem, kjer jih je le nekaj preveč, ter v Kopru in Škofji Loki, kjer je prijav bistveno preveč. Premalo prijav je v vseh šolah za poklice strugar, rezalac, brusilec, orodjar, strojni mehanik, finomehanik in konstrukcijski ključavnica. Povsod, razen v Novem mestu, so prosta mesta strojnih tehnikov. Za poklic avtomehnika je preveč kandidatov v Ljubljani, Škofji Loki, Trbovljah, v Srednji kovinarski in metalurški šoli v Mariboru, Murski So-

boti, Novem mestu in Velenju. V teh šolah v Mariboru in Škofji Loki pa so prosta mesta za poklic obrtnega avtomehnika. Premalo prijav za avtomehnika je le v Srednji kovinarski šoli TAM Maribor.

Za elektro stroko je bistveno premalo prijav za poklica elektrinar energetik in elektrotehnik energetik in v vseh šolah. Premalo prijav je tudi za elektrinarje elektronike povsod, razen v Krškem, kjer je nebstveno več prijav, in v Litostraju, kjer je prijav bistveno preveč. Za poklic elektrotehnik elektronik je povsod, razen v Litostraju (nekaj premalo) in v Ptujju ter Novem mestu (usklajeno), preveč prijav. Za računalniškega tehnika je preveč prijav v Srednji elektro šoli v Ljubljani, za elektrinarja motornih vozil pa v Srednji šoli tehniških strok v Ljubljani.

V šolah za trgovinsko dejavnost in ekonomskih šolah je v celoti preveč prijav. Za prodajalce je bistveno preveč prijav v Celju, Kopru, Mariboru, Novi Gorici in Novem mestu. Za poklic ekonomsko komercialnega tehnika je usklajena prijava v Postojni, Radovljici, Lendavi in Slovenj Gradcu, prosta mesta so še v Kamniku, Ptujju in v Srednji gradbeni šoli v Ljubljani, povsod drugod je preveč prijav. Prav tako je preveč prijav v Trgovsko akademijo v Ljubljani.

V šolah za gostinske poklice je povsod preveč prijav za poklice kuharja, v Ljubljani tudi za poklic natakarja in kuharja natakarja. Za natakarje je premalo prijav v Izoli, Mariboru, Radencih, Novem mestu in v Slovenj Gradcu. Preveč prijav je povsod (razen v Izoli) za poklic turističnega in gostinskega tehnika.

V gimnazije in vzgojiteljske šole je preveč prijavljenih učencev. V gimnazijah je usklajen vpis le v Kočevju, v III. gimnaziji v Mariboru, v Ptujju, v Ljutomeru, v Ajdovščini, Novi Gorici in v Črnomlju. V Ljubljani je ob prenapoljenosti treh gimnazij veliko prostih mest za gimnazijce v Vzgojiteljski šoli, v Gimnazijah Moste, Šentvid in Vič ter v Zdravstveni šoli na Šubičevi ulici. Nekaj prostih mest je tudi v Ivančni gorici, v Murski Soboti in v Tolmini. Za vzgojitelja predšolskih otrok je bistveno preveč prijav v Celju in v Ljubljani.

S prikazom podatkov o neskladnih med razpisom in prijavo želimo spodbuditi k iskanju ustreznih rešitev za letošnje osmošolce, njihove starše, predvsem pa šole in šolske oblasti na vseh ravneh. Prenos prijave do 10. maja ne sme biti v nobenem primeru rezultat strahu, da učenec ne bo sprejet na zeleno šolo, ampak pretehtana odločitev. Zato naj učenci in starši spremljajo vse novice pri letošnjem vpisu v sredstvih obveščanja, natančnejša pojasnila pa lahko dobijo pri poklicnih svetovalcih na vseh enotah Republiškega zavoda za zaposlovanje.

Olga Tomšič



Humoreska

Markovičeva usoda

»Ha, ha, še en pir,« je veselo dejal moj šankarski znanec, »zdaj ga lahko, ko pa se je pocenil z dveh mark na marko in pol.«

Natakarica v bifeju Bližnja srečanja raznih sort, se je komaj premagala, saj bi očitno najraje takoj zaprla lokal, naredila inventuro in dvignila cene.

Seveda smo takoj prisledli in si enega, velikega privoščili še sami.

– Torej, ste veseli, da je dinar padel?

»Seveda, saj se tega veseli tudi vse naše gospodarstvo, da o turizmu sploh ne govorim.«

– Ampak zdaj bomo za svoje dinarje dobili manj, saj se bo hitro vse podražilo?

»Nič hudega. Važno je, da bomo za svoje marke, ki jih imamo v nogavicah, dobili skoraj polovico več. Razumete!«

– Ampak potem, ko nam bo zmanjkalo mark, jih bomo morali drago kupovati...

»Bog ve, kaj bo takrat. Morda pa bo prišel kakšen drug Markovič, spet uvedel konvertibilni dinar. Mi se bomo potem spet poceni nabrali mark, potem pa se lahko spet začne devalvacija...«

– Zakaj pa bi za to operacijo moral priti kakšen drug Markovič? Ali sedanji ni dober? Jaz celo mislim, da je najboljši, ko pa je že tako dobro izuril ves postopek.

»O. Tega pa že ne bomo dovolili. Ali si predstavljate, kaj bi se zgodilo, če bi naš Markovič udaril nazaj in recimo zadnjič namesto trinajst dinarjev za marko, postavil odnos deset dinarjev za marko?«

– Ja in kaj bi se zgodilo? Saj bi tudi to bilo dobro za nas? Marko bi na črnem trgu pač prodajali po petnajst dinarjev, namesto za zdajšnjih sedemnajst...

»Ja, pozabljate, da bi Markovič pri odnosu deset din za eno marko lahko začel spet prodajati marke v banki za to ceno?«

– Oh, saj to ni mogoče!?

»Se spomnite konca leta 1989. Še en dan preden je postal dinar konvertibilen, so ga



na črni borzi prodajali po skoraj devet dinarjev. Potem pa je Markovič udaril s svojo sedmico. Veš, koliko ljudi je imelo zgubo.«

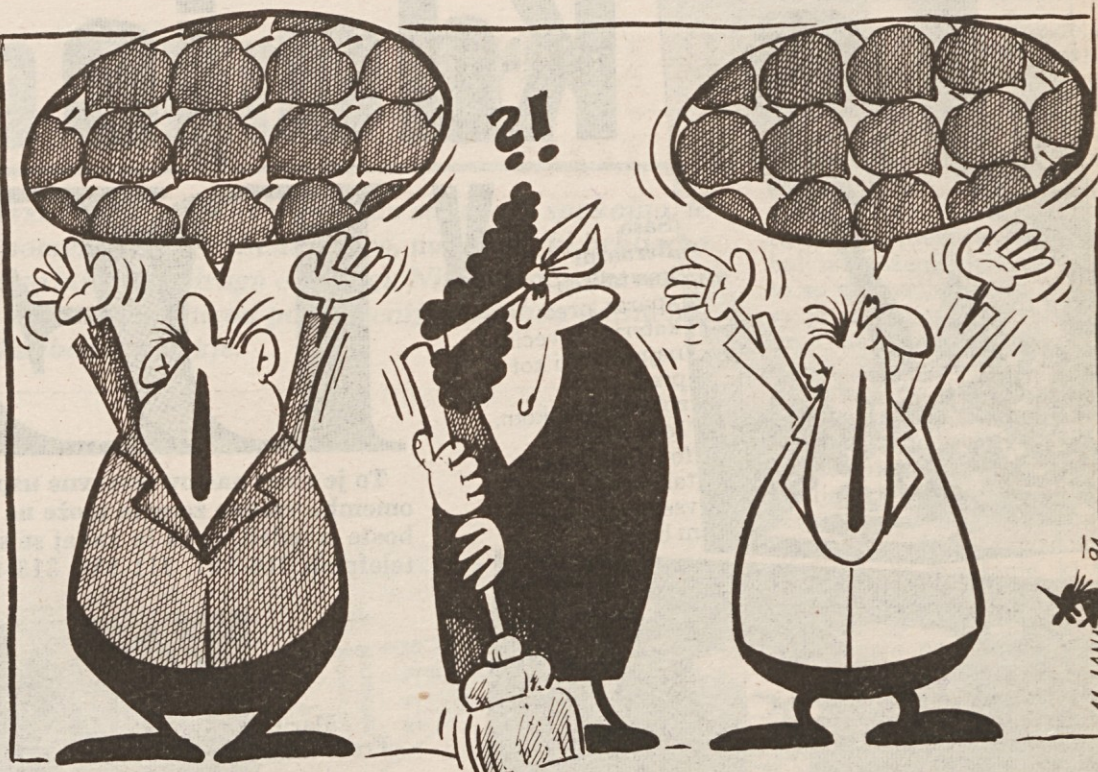
– Zdaj se ne bo zgodilo kaj takega?

»Na srečo ne! Pa si predstavljate, kako bi si mi vsi, ki smo še predvčerajšnjim kupovali marko po trinajst din, pulili lase, če bi Markovič dejal: v banki lahko kupite marko po deset din? No, vidite, zato Markovič dinar lahko samo devalvira. Potem ko pa bo prišel novi šef zvezne vlade, potem pa bo lahko ta spet uvedel konvertibilni dinar. Prihod novega premiera bo tudi znak za naše ljudi, da ne bodo več preplačevali marke...«

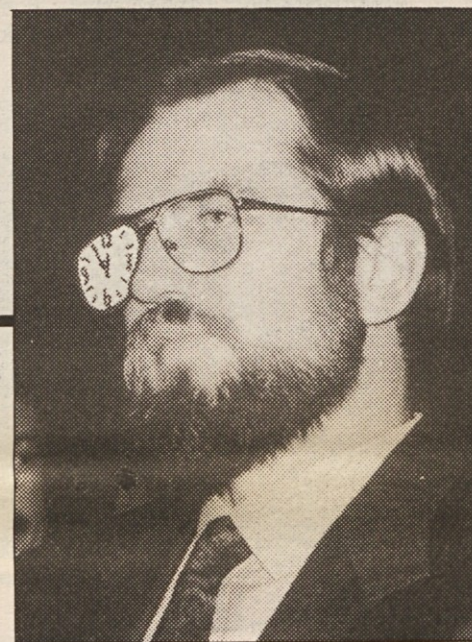
– In kdaj bo prišel novi premier?

»Kmalu, samo Markovič mora dobro zavrteti inflacijo. Tako kot je to pred njim storil Mikulič.«

Bogo Sajovic



Peterletu dajem še ... dni



Duhovite odgovore bomo posebej nagradili.

1. Nagrada: DAVKI PO NOVEM
2. Nagrada: NOVA DELOVNA ZAKONODAJA
3. Nagrada: MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

v tem položaju



je Jože Mencinger zalotil
Jeffreya Sachsa in Lojzeta
Peterleta ter takoj odstopil.

AVTOR KRIZANKE R. NOČ	NAUK O PEČATIH IN ŽIGIH	AVTOR PRE- DAVANJA	IZSTRE- LJEVALEC RAKET	SUMERSKA BOGINJA PLODNOSTI	NIKO CETINSKI	TELEČJE MESO	GOSTO NASELJENA POKRAJINA V JUŽNO- VZHODNI ITALIJI SREDIŠČE JE BARI SODNO TELO	ROMAN FR. PISATE- LJA ANETA	SLOV. IGRALKA (VERA)	ORGAN SLUHA	LUDWIG ERHARDT	VNETJE ŠARENICE	PREBIVAL- KA ŽELEZAR- SKEGA ME- STA NA GO- RENSKEM	STAROE- GIPTOVSKI PISATELJ
TEK NA KRATKE PROGE														
NAJVEČJI SLOVENSKI PESNIK														
VELIKA TEKOČA VODA					NAJDALJŠA FRANCOSKA REKA						ITALIJ. IGRALKA MIRANDA 4. RIMSKI KRALJ			
LUKA NA SKRAJNEM JUGU ARABIE					DALJŠE ČASOVNO OBDOBJE				POLSVILE- NA ATLASA- STA TKANINA					
HE NA REKI CETINI. BLIZU DRNIŠA					GLAS. ZVOK PAPEŠKA KRONA				MESTO V ROMUNJI OPERA ALBERTA					
VRSTA VRBE				TOVARNA V KAMNIKU ČEVĽJAR- SKA NIT					ČRKA GR. ABECEDA GR. OTOK OB OBALI MA- LE AZIJE					OKROGLA VAS PRI HOTEN- TETIH
SARDELI PODOBNA MORSKA RIBICA								IVAN SIVEC				OZNAKA ZA NEZNANCA	ČRT KANONI FR. MODNI KREATOR	
TONI TRŠAR			EGIPČ. BOG SONCA NEKDANJA MERA				KONICA	OROŽNIK KARTONAŽ- NA TOVARNA LJUBLJANA (KRATICA)						
FLAMSKO IME BELG. MESTA YPRES						FOSIL RADOMIR ANTIC								
DEJAVNOST PREDELA- VE IN HRA- NJENJA VINA													NAJVEČJ. DESNI PRI- TOK VOLGE	
VRSTA ŽITA					KNJIGA ZEMLJE- VIDOV									ZORANA ZEMĽJA

Nagradna križanka št. 17

Rešitev nagradne križanke pošljite do 14. maja 1991 na nalog: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIZANKA ŠT. 17

Nagrade so: 500, 300 in 100 dinarjev

Rešitev nagradne križanke št. 15

AKANTOS, SHOLAR, KONCENTRIČNOST, TNT, KARATE, SPA, IGRA, INARI, IČ, VLAMINCK, KVAR, OKAPI, TAIVAN, AMSTETTEN, CENA, NE, EL, ITALA, TM, ERAR, ATALA, CUI, KALKUTA, COBURG, STEARIN, ENICA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 15

1. Sabo Atila, Vrtna ul. 8/2, 69000 Murska Sobota,
2. Mira Toplišek, Metelkova 39a, 62000 Maribor,
3. Marija Golež, Rožnodolska 55, 62341 Pekre

Nagrade bomo poslali po pošti.

DE časopis
slovenskih
delavcev

- Izdaja ČZP Enotnost – delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštini predal 479
- Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956

- Namestnik glavnega urednika: Francček Kavčič, telefon 311-956, 313-942
- List je bil ustanovljen 20. novembra 1942.
- DE je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije
- Odgovorni urednik: Ciril Brajer
- telefon 316-527, 311-956, 313-942
- Časopis urejajo: Andrej Agnič (sindikalni zaupnik, fotografija), Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (ravbarkomanda, najpomembnejša in zadnja stran), Damjan Kriznik (sedem dni v sindikatih), Robert Peklaj (novinar), Boris Rugelj (borza), Sonja Seljak (redaktorica in lektorica), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (razgibajmo življenje), Igor Žitnik (razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 311-956, 313-942
- Naročnina: 321-255
- Posamezna številka DE stane 21 dinarjev
- Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2
- Žiro račun 50101-603-46834

Kdo je kdo

DE časopis slovenskih delavcev

To je sicer naslov svetovne uspešnice, ki predstavlja vse omembe vredne žene in može na našem planetu. Bralci pa boste izvedeli, koga in zakaj se splača poklicati na DE po telefonih 316-527, 311-956, 313-942, 310-033

Sašo Bernardi ima takšen aparat, pred katerim se večina najprej drži kot pred zobozdravnikom. Toda njegove fotografije so takšne, da se vselej izkaže, da ni bolelo.



Ivo Kuljaj, Ravbarkomandir in urednik Najpomembnejše strani. Če ga kdo iz krdela »Marija k sebi« še ne pozna – po srcu in duši je lovec!



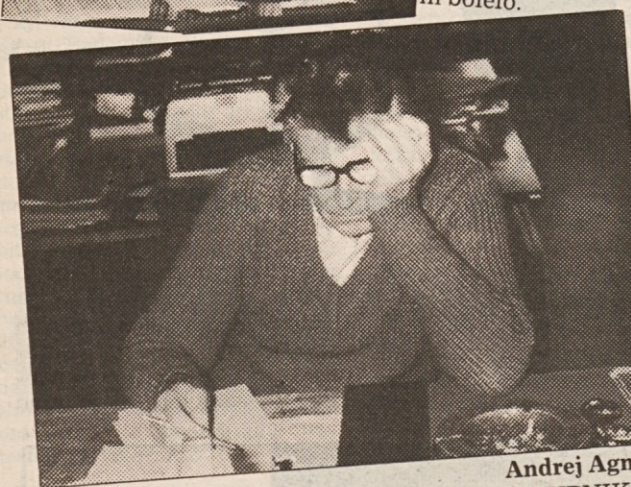
Marija Frančeskin ureja Življenska razpotja. Mehka čuša, pa jo boli, kar srečuje na njih. Se pa zato toliko bolj zjezi nd krivicami.



Damjana Križnik in **Robert Peklaj** morata nastopiti skupaj, saj se brez njiju v »Sedmih dneh v sindiktih« ne bi moglo nič zgoditi.



Andrej Agnič je avtor in urednik sindikalnega ZAUPNIKA, kar vse pove. Drža priča, da dandanašnji ni lahko biti zaupnik.



Brane Bombač je oblikovalec, zaslužen, da je DE takšen, kot je.

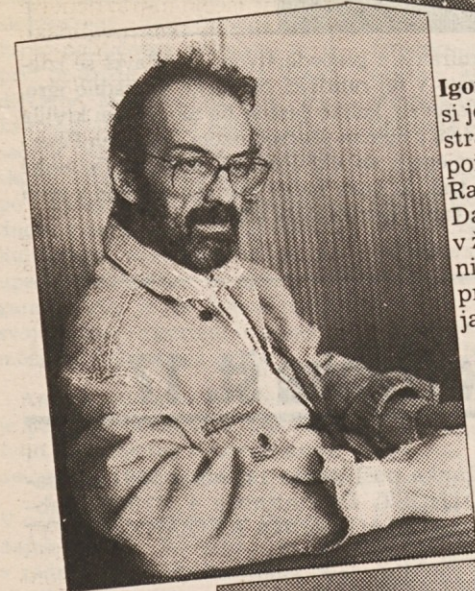


Boris Rugelj skrbi za Borzo in po njegovem pogledu boste zlahka presodili, da je to vse prej kot lahek posel. Se vam bo pa splačal.



Sonja Seljak bdi nad tem, da je vsaka beseda v DE tako lepa kot njen nasmešek.

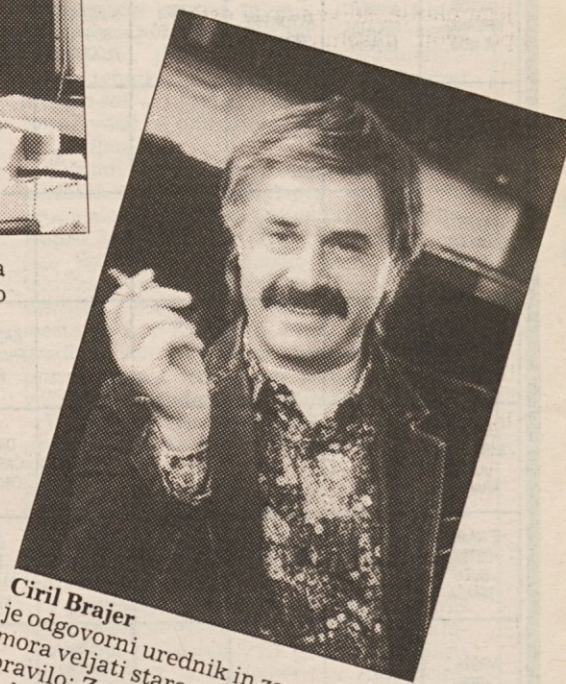
Igor Žitnik si je svojo stran poimenoval Razum in srce. Da brez tega v življenju nikamor ne prideš, je jasno.



Jožica Anžel, tajnica uredništva. V njem telefoni zvonijo kot nori in če vam nikogar od naštetih ne bo uspelo najti, njo boste gotovo.



Marjan Horvat glavni urednik in direktor je človek, ki mora skrbeti, da vsi preživimo. Upamo, da skrbno prebira našo Borzo.



Ciril Brajer je odgovorni urednik in zanj mora veljati staro novinarsko pravilo: Za vsak dober članek se pohvale in zahvale vsujejo na pisca. Za spodrsrljaj pa je kriv – ve se kdo.

Andrej Ulaga razgibava življenje in, upamo, tudi bralce.



Franček Kavčič, namestnik glavnega urednika skrbi v uredništvu za normalne stike z območnimi sindikati in spremlja dogajanje v slovenskem parlamentu.



V tem tednu (26. aprila–3. maja) se bikovo nebesno znamenje vse bolj oddaljuje od ovna in postaja vse bolj samo bikovo. Dom, družina, zakulisnost, neiskrenost in provokacija pa ljubezen do oranžno-rdeče barve so vse bolj izrazite. Ognjeno rdeča barva in zakulisnost so dragocene lastnosti državnikov in vojskovodij. Dodamo še bikovo trmoglavost in imamo popolnega vojaka. Wellingtonu (29. 4. 1769) hvala, da je Napoleon svoje cesarstvo zamenjal za pust otok na Atlantiku in Grantu (27. 4. 1822), da črni sužnji v Ameriki niso več obirali bombaža kot sužnji, ampak kot bedno plačani mezdni delavci. Imeli so seveda demokratično pravico, da bombažna polja zamenjajo z rudniki na severu dežele, Grant pa je postal predsednik.



HOROSKOP

OGNJENI ROGOVI



Zakulisnost je bila značilnost Rudolfa I. (1. 5. 1218), utemeljitelja moči Habsburžanov. Sedem velikih fevdalcev je malega grofa Habsburga postavilo za cesarja, ker so mislili, da ga bodo lahko obvladovali, pa so bili trije, kot bi trenil, oženjeni z njegovimi hčerami, četrti, češki kralj Otakar, pa je izgubil glavo in posesti (med drugim tudi naše dežele); preostali trije pa so bili tako ali tako cerkveni fevdalci in po njihovi smrti je Rudolf poskrbel za novoizbrane, seveda svoje zaveznike. Rudolfa

se danes skoraj nihče več ne spominja, zato pa se toliko bolj spominjamo Florentinca Niccola Machiavellija (3. 5. 1469), znanega predvsem po svojem delu Vlada, s katerim pokaže tiranom, kako naj vladajo, pa tudi zatiranim, kako se jih lahko otresejo. Potencialni tirani in revolucionarji so brali knjigo, Machiavelli pa je štel denarce v žepu.

Ruska Židinja Golda Meir oziroma Mabovič (3. 5. 1898) je kot bik ženskega spola pokazala veliko privrženost domu in družini in s svojimi somišlje-

niki ustanovila židovsko državo v Palestini, pri tem pa pokazala tudi svojo ljubezen do ognjene barve in bikovo trmoglavost, ko so Židje porazili več arabskih vojska s palestinskimi partizani vred.

Zelo nebiikovsko se je vedel Jaroslav Hašek (30. aprila 1883), pisatelj in publicist. Ni bil toliko privržen domu, kot se je rad potepal naokoli, njegov junak, v vojni spočeti, Švejk, pa je že bolj bikovski, saj se nenehno zaletava v težave in provocira oblast, tako c. kr. uradnike kot tudi oficirski zbor, predvsem lajtnanta Duba.

Biki, rojeni v tem tednu, so še rimski cesar Mark Avrelj, japonski cesar Hirohito, ameriški izumitelj Samuel Morse in glasbenik Duke Ellington, ruska carica Katarina II. Velika in nemški učenjak Karl Gauss. Deni

Revirji ob hudi uri

Trbovlje na enega zadnjih aprilskih dni. Staro delavsko naselje v Žabjeku se na zunaj zdi spokojno, le sem in tja je videti kakšnega otroka, pa žensko, ki pometa pred pritlično hišico, moškega, ki brklja po vrtu. Nizke hiške delujejo nekam samotno, čepravno so stisnjene druga ob drugi. Niti cvetoča drevesa ne morejo ublažiti njihovega mrkega videza. Naselje kot mnoga drugod po Sloveniji, podobna tistim na Jesenicah pa v Mariboru in še kje.

Pečat na ljudeh

Lahko bi rekli, da smo se srečali z Revirji ob njihovi hudi uri. Huda kriza je očitno vtisnila svoj pečat na ljudi. Že raziskave po svetu so pokazale, da dlje trajajoča gospodarska kriza močno spodjeda zdravje ljudi, da v tem času naraščajo vsi negativni dejavniki, med katere sodijo predvsem psihosomatska obolenja, poveča se umrljivost, širi se prostitucija in podobno.

Pogovarjali smo se s številnimi izvedenci, ki se iz različnih razlogov vsak dan srečujejo iz oči v oči z ljudmi, ki jim zaupajo svoje stiske in težave ter iščejo pri njih pomoč. Pogovarjali smo se s socialno delavko **Jožo Mrak**, z industrijsko psihologinjo **Nado Kus**, z otroško zdravnico **dr. Jožico Škerbec**, s splošnim zdravnikom iz Hrastnika **dr. Martinom Mlinaričem**, s psihologom **Janezom Vencem** z zavoda za zaposlovanje.

Današnja podoba Zasavja bi lahko strnili v tri mnenja.

Janez Venc: »Nobenega novega strokovnjaka ne dobimo, najsposobnejši grejo iz Zasavja, v Zasavje pa ne pride nihče.«

Dr. Martin Mlinarič: »Življenje v Zasavju ni tako pomembno za človeka kot drugod. Tukaj smrt drugače sprejemajo.«

Dr. Jožica Škerbec: »Zasavje je že samo po sebi oblikovano kot nekakšna stiska, stisnjeni smo v dolini, vsi na kupu.«

Ker se je tu razmahnila industrija, je prišlo veliko nekvificiranih delavcev iz Bosne in od drugod. Čeprav so bili ti delavci iztrgani iz svojega okolja, so vendarle ostali po svoji miselnosti obrtni navzven, medtem ko so Slovenci zvečine navznoter.

Dve tretjini dobivata pomoč

»Socialna slika teh ljudi se občutno slabša. Dovolj si je ogledati, koliko je prejemnikov socialnih pomoči med zaposlenimi, ki so si včasih le z osebnim dohodkom zagotavljali socialno varnost,« je zaskrbljena socialna delavka **Joža Mrak**. »Kar 67 odstotkov zaposlenih dobiva namreč razne vrste socialne pomoči – od otroških dodatkov prek subvencij za stanarine do začasne ali enkratne pomoči.«

Po napovedih bo brezposelnost dosegla v Sloveniji svoj vrh leta 1993, toda vse kaže na to, da bo stopnja nezaposlenosti v Trbovljah višja od republiškega povprečja. Že za leto namreč napovedujejo 13,7-odstotno brezposelnost. Ta hip se podoba sicer še ne kaže tako črno, saj je veliko delavcev doma na čakanju za čas šestih mesecev. Potem pa bo njihova usoda negotova. Pričakujejo, da bo zato znatno več ljudi brez dela proti koncu leta in na začetku prihodnjega. V Iskri, Strojni tovarni Rudniku rjavega premoga in še kje odpuščajo delavce ali pa jih pošiljajo na prisilni dopust, na čakanje domov.

Vprašanje socialne varnosti za zdaj rešujejo kratkoročno, z različnimi oblikami socialnih pomoči. **Jože Mrak:** »Socialne pomoči pa niso rešitev. Treba



Kar 67 odstotkov zaposlenih dobiva razne vrste socialnih pomoči – Za leto napovedujejo 13,7-odstotno brezposelnost

bo oživeti gospodarstvo. Vendar pa je do takrat tudi treba preživeti. Ne vem, kako ljudje zmorejo preživeti, saj je siva ekonomija zastala. Na center za socialno delo prihajajo po

razne nasvete, a kaj – če nimaš kaj dati v usta, ti noben nasvet ne pomaga.«

Brezposelnost povzroča stisko v posamezniku in družini, ki nenadoma izgubi občutek

varnosti, ta pa je ena izmed temeljnih človekovih potreb. Povzroča padanje samospoštovanja, vzbuja občutek nesposobnosti, da bi otrokom zagotovili ustrezne možnosti

za razvoj in šolanje. To so hudi pretresi, ki dobera razrahljajo družine. S tem pa prihaja do pogostih vedenjskih in čustvenih motenj pri mladih.

Lačnih otrok ne bom gledala, kradla bom

Obiskali smo družino **Rota, Dušana in Mihaela**, ki z dvema otrokoma živita v bloku. Oba sta na prisilnem dopustu oziroma čakanju doma že od 12. novembra, z enim dnevom razlike. Zaposlena sta bila skupaj v Rudniku rjavega premoga Trbovlje, on kot pomožni kuhar v menzi, ona pa kot snažilka v separaciji. Obiskali smo ju zato, ker sta edini takšen primer iz rudnika, da sta na cesti oba zakonca in tó z dvema majhnima otrokoma.

»Tožil sem rudnik, ker po republiškem zakonu, pa tudi po rudniškem internem pravilniku ne bi smeli poslati na čakanje obeh zakoncev, zaposlenih v istem podjetju,« pove Dušan.

Imata dva otroka, **Klavdijo in Kristijana**, ki sta se oba rodila pred petimi leti, vendar eden na začetku, drugi pa na koncu leta. Fantek se je namreč rodil predčasno in je vseskozi veliko bolehal, zato je bila Mihaela tudi veliko na bolniški. Šele zadnje leto si je fantek opomogel in je bolj zdrav.

Poročena sta pet let. Stanarine nista plačala že štiri



mesece, ker je nista mogla s čim. Zadnja dva meseca dobivata še otroški dodatek. Nazadnje sta dobila z otroškimi dodatki vred 7.100 dinarjev. Kako naj preživi s tem denarjem štiričlanska družina? Res da jim ni treba plačevati cele stanarine in vseh stroškov v vrtcu. A če poravnajo vse osnovne stroške – vendar

brez hrane – je še zmeraj 200 dinarjev premalo. In kako preživijo?

Pomagata si pač, kot vešta in znata. Dušan prodaja tudi stare steklenice in stare akumulatorje na odpadku. Toda vedno težje je kaj dodatno zaslužiti.

»Živiva od drugih, od staršev, pri njih se zvečine hraniva,« pravi Mihaela.

»Če ne bi bilo staršev, ki nam pomagajo, ne vem, kako bi živeli. Koliko časa pa bomo še živeli na hrbtu drugih? Kaj bo potem, ko nam starši ne bodo več mogli pomagati? Drugega mi ne bo preostalo, kot iti krast. Lačnih otrok ne bom gledala. Enostavno – kradla bom.«

M. F.

Stopicanje na mestu

Med tistimi, ki so brez dela, jih je skoraj polovica nekvificiranih ali polkvificiranih delavcev in takšne bodo tudi najtežje usposobili za nova dela. Veliko jih je tudi tistih s srednjo šolo, ki ne morejo dobiti zaposlitve. Toda narašča tudi brezposelnost najbolj izobraženih delavcev. Vse to so znamenja, da se je Zasavje znašlo v hudi razvojni krizi, da dejansko stopica na mestu. Po starem ne gre več, prihodnost pa je negotova.

»Manjka nam vizija razvoja oziroma jasno zavedanje tega, kaj bi sploh radi, ne le v Trbovljah, ampak v vsem Zasavju,« meni **magister Janez Venc** z zavoda za zaposlovanje. A to je vprašanje, ki je bolj ali manj značilno za vso Slovenijo.

»Nimamo podatkov o tem, kako kriza vpliva na ljudi,« pojasnjuje **Nada Kus**, psihologinja v zdravstvenem domu. »Vendar smo v Zasavju že tako znani po tem, da imamo socialno psihopatologijo višjo kot v Sloveniji. Že sicer prednjačimo po psihosomatskih obolenjih, nevrozah, psihozah, predvsem pa po alkoholizmu in samomori. Tu smo v samem slovenskem vrhu. Število samomorov je v Zasavju zelo visoko. To velja tako za poskuse samomorov kot za uspehe samomorov.«

Nada Kus meni, da po vzorcih samih Zasavje ne odstopa od drugih krajev v Sloveniji. Toda patologije je največ v teh krajih, zgoščeni so številni neugodni vplivi. V zadnjem času je veliko več psihosomatskih obolenj, saj je med prvimi obiski pri zdravniku več kot polovica takšnih, ki se prvic zatečejo k zdravniku zaradi psihičnih težav. Ljudje pridejo z najrazličnejšimi težavami, organskega vzroka boleznim pa jim ne odkrijejo.

Socialne bolečine

»Bolniški stalež upada, vendar ljudje iščejo najrazličnejše vzroke, da bi se invalidsko upokojili. Mnogi zahtevajo ponovno oceno invalidnosti,« pove **dr. Mlinarič**. »Obisk v ambulantah se ni zmanjšal, saj zdaj prihajajo tisti, ki so brezposelni in na čakanju. Zdravnik se slabo počuti v ambulantah. Dobro veš, kaj je vzrok glavobola, povišanega pritiska. Pomagati pa ne moreš, ker to ni telesna bolečina, ampak je socialna bolečina. Službe mu ne moreš vrniti, več denarja mu tudi ne moreš dati. Lahko poslušáš, svetuješ, konkretno pomagati pa ne moreš.«

Zaradi vakodnevne negotovosti prihaja tudi do več poškodb, do prometnih nesreč. Do nedavna urejeni zakoni gredo narazen. Čedalje več mlajših ljudi ima težave, vedno več je zanemarjenih otrok, neuspešnosti v šoli. Obolevnosti otrok pa je bilo že prej dosti – visoka je bila zaradi velike onesnaženosti pa tudi visoke zaposlenosti žensk.

»Prej je bila za te kraje značilna prezaposlenost, zdaj pa brezposelnost. To pa se spet odraža na otroku,« meni otroška zdravnica **dr. Jožica Škerbec**. »Gmotne razmere so zdaj slabše. Mati je zdaj doma pri otroku, a mu nima kaj dati. V ambulante prihajajo otroci z različnimi psihičnimi simptomi: boli jih glava, trebuh, bruha. Na koncu ugotoviš, da gre za stisko v družini. Pričakujejo, da se bodo zaradi slabšega gmotnega položaja družin znova pojavile bolezni, ki smo jih že praktično izkoreninili, kot so slabokrvnost, podhranjenost, rahitis.«

Revirji so očitno v hudi uri. Bomo skomignili z rameni in pozabili, kaj so nam pomenili – in nam dajali – nekoč?

Kdo moti čigavo posest

Miroslav Garb (Fecro Slovenj Gradec) in njegova pravica

Prejšnji petek smo si v podnajemniškem kletnem stanovanju v ulici Pohorskega bataljona št. 14 v Slovenj Gradcu podajali kljuko z lokalnim poštarjem. Ko smo prihajali, je ravno odhajal od Miroslava Garba, predsednika Neodvisnega sindikata Tovarne opreme Fecro, ki je pred tremi tedni organiziral stavko stotnije vseh tistih, ki že od 17. januarja 1991 čakajo na delo doma. Osebnost mu je namreč moral vročiti »vabilo na zaslišanje« slovenjegraške enote temeljnega sodiščav Mariboru »zaradi motenja posesti«.

Kot smo že poročali, je v februarju že dolgo vrelo, v torek, 9. aprila zjutraj, pa jim je dokončno prekipelo: stotnija tistih, ki čakajo na delo in po treh mesecih še niso dobili niti dinarja z zakonom prepisanega 80-odstotnega osebnega dohodka (razen deset tisoč dinarjev republiške in dva tisoč dinarjev sindikalne pomoči), je tedaj zablokiralo vhod v tovarno NIEROS Metal, kakor se zdaj imenuje njihova prodana duša. Odločili so se, da ne bodo nikogar spustili čez prag in da bodo pri tem vztrajali tako dolgo, dokle jim v.d. direktorja ne bo odgovorila na 21 njihovih zahtev. Zaradi omejenega obsega naštevamo najbolj boleče: zakaj ne dobivajo z zakonom zagotovljenih 80-odstotnih plač, videti hočejo zaključni račun za leto 1990 ter pogodbo o oddaji večjega dela tovarne nemškemu industrialcu Niederbergerju, zahtevajo obnovitev postopkov pri izbiri delavcev za novo firmo NIEROS Metal, stečaj tovarne... Po dveh dneh blokade, ko nihče izmed 200 zaposlenih v NIEROS Metalu niti z v.d. direktorja na čelu ni mogel na svoja delovna mesta, in po celodnevem pogajanju z »vedejevko« pa so naposled le dočkali odgovore na svoja vprašanja in prenehali stavkati.

»Pa ne samo zaradi tega, da ne bo pomote, ker odgovori niso bili ravno prepričljivi, temveč zato, ker nas je v.d. direktorja NIEROS Metala Aleksander Camlak že ovadil sodišču zaradi t.i. motenja posesti.« nas opozarja Miroslav Garb in nam ročno pomoli pod nos sklep, »zoper katerega ni posebne pritožbe«. Črno na belem. Seveda se je glas o tem hitro (raz)širil tudi

v deveto vas. Garba in njegove štiri »pomočnike« so ljudje na ulicah cukali za rokave in jih spraševali, kdaj bo sojenje, češ da bodo pred sodiščem tedaj organizirali protestni shod. »Če boste že prišli, pridite dostojanstveno, ker ne bi rad doživel kakšnega mitinga,« jim je odgovarjal, nam pa priznal, da mu je bilo »javno mnenje« v kar veliko oporo. Seveda so pa takšna glasna razmišljanja prišla na uho tudi tožečim

»Dan za tem, ko sem moral na čakanje, je moje delovno mesto zasedel moj najboljši prijatelj. Pa saj ni nič kriv, kaj bi o tem,« Garb požre grenko slino. »Danes opravlja na tem stroju celo nadure, meni so pa rekli, da ni – dela.«

Podobnih primerov je še več, zato omenimo le še tega, ki ga doživlja Robert Kolar; njegovo delo je prevzel nadrejeni mojster, ki bi lahko doma mirne duše »fušal«, Kolar pa mora očeta dvakrat na teden voziti na dializo...

strankam; zaslišanje so postavili na 25. t.m. (torej na dan, ko se tale rokopiš že vrti na rotacijskih strojih).

»Zdaj se pa sprašujem, čigavo posest smo motili,« nas motreče pogleda, nato pa nadaljuje: »Jaz menim, da je ta fabrika še vedno last tistih delavcev, ki so jo začeli graditi in potem v njej pustili 35, 36 ali 37 let svojega življenja, ne pa od tistega, ki je prišel šele sedaj.« In takole opisno našteva imena, ki jih je sodišče »zaradi motenja posesti« povabilo na zaslišanje: »Dragan Mihalj ima skupaj z beneficiranim stažem 38 let delovne dobe in je invalid; Šarloti

Vrhnjak je, »mašina« odrezala prste na roki in ji pustila precej globoke rane na nogi; Cvetka Vrhovnik naj bi imela po priporočilih zdravnikov omejen obseg dela, ker je prestala težavne operacije; Milan Grešovnik je invalid. Od obtoženih torej ostanem še jaz, ki pa tudi nisem več v »najboljši formi«: imam okvaro šestega in sedmega vrtenca na hrbtenici, kar z laičnimi besedami pomeni, da mi mrtvijo udje. Smo skratka tako škartirani delavci, da kapitalist od nas res ne more kaj velikega pričakovati.«

Tega krutega dejstva se Miroslav Garb seveda dobro zaveda, nikakor pa ne more razumeti, da je tistega 16. januarja 1991 skupaj s stotimi sodelavci dobil pismo, v katerem so mu sporočili, da zanj ni več – dela. Kot tudi za Jožeta Lakovška in njegovega brata Ota ne, pa Vinka Sinraiha, Jožeta Zormanca, Jožeta Goloba in še nekaj drugih »invalidnih oseb«, ki so tod v najtežjih razmerah začeli proizvodnjo kos. »Približno 150 drugih (so)delavcev pa je dobilo kuzverte z drugačno vsebino – da so sprejeti v NIEROS Metal in da se naj čez tri dni zglasijo na zakuski v slovenjegraški Nami. Žingali so ga do ranih jutranjih ur. Na čigave stroše?«

Morda bo to ugotovilo sodišče, ki bo – kot že rečeno – prav med tiskanjem tele številke Delavske enotnosti zasliševalo Garba in četverico organizatorjev štrajka v slovenjegraškem Fecru. Eno je pa že zdaj gotovo – boril se bo za svoj in delavski prav. »Točno tako,« odgovarja. »Ko bom pa ta načela enkrat izdal, me ne bo več...«

Damjan Križnik



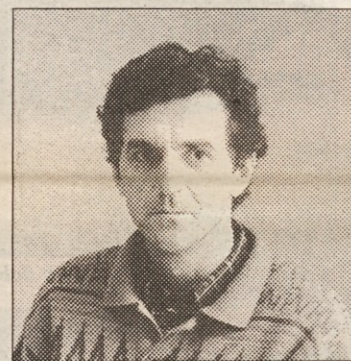
Na različnih bregovih – NIEROS Metal in Miroslav Garb, predsednik sindikata v Fecro Slovenj Gradec. (Slika: Sašo Bernardi)

Lastna hvala, cena mala

Danilo Šipoš je razočaran nad vsem in vsemi

»Zdravo, kako si kaj?« si ob bežnih srečanjih navadno zakličejo v pozdrav stari znanci. »Hvala, kar v redu,« je slabim časom navkljub še vedno slišati. Sledi naslednje vprašanje: »Kje pa si zdaj?«, nato pa vse pogostejši odgovor: »Na zavodu za zaposlovanje; ampak ne v službi, da ne bo pomote, temveč – prijavljen...«

Točno po tem vrstnem redu nam je pred nekaj dnevi odgovoril Danilo Šipoš, nekdanji predsednik sindikata nekdanje Panonije iz Murske Sobotice, zdaj pa še vedno član sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. V Panoniji je začel leta 1970, kot vajenec ključavničarske stroke, šest let kasneje pa nadaljeval tudi kot sindikalni aktivist, »ker sem bil trdno prepričan, da je to »prava stvar« za delovne ljudi.« Zdaj si tega ne bi upal več trditi? »To pa zato, ker sem spoznal, da se funkcionarji ukvarjajo predvsem sami s seboj, in pa s članstvom,« zagrenjeno pripoveduje, nato pa svoja razmišljanja tudi pojasnjuje: »Zdaj se hvalijo s kolektivnimi pogodbami, jaz pa sem prepričan, da je lastna hvala-cena mala. To



»V Domu sindikatov ni ljudi, ki bi se bili pripravljeno postaviti v ospredje,« trdi Danilo Šipoš, nekdanji predsednik sindikata nekdanje Panonije iz Murske Sobotice. (Slika: Sašo Bernardi)

pa zato, ker bi jih morali popisati še pred sprejetjem novih zakonov o podjetjih in o delovnih razmerjih. S tem bi si pridobili bistveno drugačne pogajalske pozicije in res bi lahko postali pravi partnerji nasprotni strani.«

V Panoniji so lanskega 20. decembra delavci najprej »zrušili« direktorja, »ki je imel tudi podporo določenih sindikalnih struktur; 25. januarja letos so šli v stečaj, štiri dni kasneje pa so organizirali protestni shod.« In tedaj me je udarilo spoznanje, da

»Kako si lahko član sveta ZSSS, če nisi zaposlen?« vprašamo Danila Šipoša. »To vprašaj pa kar Ravnika, on je pravi naslov za te zadeve,« nam odvrne. »Vedite, da je vsem funkcionarjem aktivist deveta skrb. To bomo razčistili, ko bodo tudi nje vrgli na cesto...«

sem ostal – sam,« nadaljuje Šipoš. »Funkcionarji so nas prišli podpret šele tedaj, ko je bilo že vsega konec. Zdelo se mi je, kot da so prišli pozirati za skupinsko sliko.« In znova udari po mizi, češ da so ga pustili na cedilu predvsem tisti, ki so se pulili za funkcije. Če bi pa nadaljevali akcijo, začeto v Panoniji, se v Pomurju ne bi zgodilo, da niti en stečaj ni bil pravilno izveden. S pisanjem protestov in izjav se po njegovem pač ne dá nič opraviti; to navsezadnje dokazujejo tudi razmere, v katerih smo se znašli.

Robert Peklaj

»Če ne bodo opustili salonskih metod delovanja, kakor jim pravim jaz, bomo morali prevzeti pobudo mi, brezposelni. Potem bo pa drugače. Boste videli, da se bo marsikateri profesionalac kar hitro znašel na cesti! Veš, v teh socialnih stiskah bodo ljudje kar hitro izračunali, koliko denarja odtegnejo od svojih dohodkov za sindikalno članarino in koga z njo redijo...« Prepričan je, da je bil protestni shod mariborskih delavcev »že ena od radikalnejših akcij«, iz prestatih izkušenj pa vé povedati, da bi jo bilo treba nadaljevati. »Mariborčani so oblastem postavili roke, ki se zdaj že iztekajo. In če do določenega dne ne bodo dobili odgovorov na zastavljena vprašanja, bi morali znova na ulice in tam vztrajati toliko časa, dokler jim ne bi odgovorili,« verjame v svoj prav. »Vidiš, ob takšnih priložnostih se pa že pokaže, kdo je pripravljen tvegati. Izkušnje s tem pa mi pravijo, da v Domu sindikatov takih ni. Ker sita vrana lačni pač ne verjame...«

Zdaj sta že dobra dva meseca od tedaj, ko je Danilo Šipoš zadnjič prestopil prag svoje nekdanje firme. »Pa ga tudi ne mislim,« pravi, »ker je preveč trpeče gledati, kako »razprodajajo« tisto, kar sem družno s kolegi ustvarjal okroglih dvajset let. Pa še nekaj čutim. Vidim namreč, da se pred sindikate postavlja nov »sindrom« – nerazčiščena razmerja med tistimi, ki so delo v »prenovljeni« firmi obdržali, in onimi, ki so ostali na cesti. Oboji pa se bodo morali naposled sprijazniti s tem, da nimajo nič, ker so ostali brez vsega. Šele tedaj pa se bodo tudi ovedli, da res potrebujejo sindikat. Ne glede na to, kdo ga bo vodil...«

O svoji eksistenci Danilo Šipoš ni hotel govoriti, čeprav zdaj vemo, da nima zagotavljenega. »Ker sindikat zame niso posamezniki, ampak predvsem cilji, ki jih je treba doseči. Od tega je pa potem odvisna usoda vsakega delavca,« je njegova filozofija. »Ob 1. maju bi se nad tem vsekakor veljalo zamisliti...«

D. K.

Ali bo protestno stradanje Mitje Šviglja doseglo svoj cilj

Odstranjevanje plevela v Hmezad Export-Importu

Verjetno morajo biti zelo močni razlogi, da se nekdo odloči za gladovno stavko. Največkrat gre za prizadetost zaradi krivic, tokrat pa se je Mitja Švigelj odločil tako pokazati na nepravilnosti, ki naj bi se dogajale v poslovanju podjetja Hmezad Export-Import v Žalcu.

Vse skupaj se je zapletlo že leta 1990, ko je Mitja Švigelj kot vodja računovodskega oddelka in pomočnik direktorja opozoril na nepravilnosti, ki so jih počeli v vodstvu podjetja. Spisek nepravilnosti je kar dolgo, naštejmo pa le tiste, za katere tudi UNZ Celje meni, da obstaja sum kaznivega dejanja. To so fiktivne pogodbe, grabež v trgovini z lesom, lažne fakture in temeljnice za knjiženje, ponarejena dokumentacija za dvig deviz za nakup avtomobila in kršitev konkurenčne klavzule. Vse te obtožbe je Mitja Švigelj tudi navrgel direktorju, ki mu je zbor delavcev 1. marca izrekel nezaupnico. Na tem zboru tudi niso sprejeli zaključnega računa, saj so zahtevali, naj direktor predloži vse račune za lansko leto. Po obljubah, da bo to storil do 11. marca in da proti Mitji Šviglju ne bo ukrepal, se je zbor mirno razšel. Čez štiri dni pa je Mitja Švigelj dobil suspenz zaradi izjave na zboru, da bo začel gladovno stavkati zaradi nestrinjanja s poslovno politiko direktorja. Spontana protestna zbor sta zahtevala preklic suspenza, delavski svet pa je to zahtevo tudi uresničil in preklical suspenz. Kot odgovor na ta preklic je direktor Mitja Šviglja razrešil dolžnosti pomočnika direktorja,

delavski svet pa je to razrešitev ponovno preklical. Ne glede na to pa je direktor še enkrat napisal razrešitveno odločbo.

Vse to je spodbudilo Mitja Šviglja, da tudi uresniči napovedano grožnjo z zbora. V petek, 12. aprila je začel gladovno stavkati pred poslovno stavbo podjetja in misli vztrajati tam toliko časa, dokler vodstvo podjetja ne odstopi. V tej zahtevi je vztrajal vse do četrta, 18. aprila, ko so le dosegli nekakšen kompromis z vodstvom podjetja. Tako je Mitja Švigelj opustil zahtevo, naj vodstvo podjetja nepreklicno odstopi, njega pa so sprejeli nazaj na njegovo delovno mesto. Prav tako so sklenili, da tako notranji kot tudi zunanji nadzorni organi (SDK, UNZ) preverijo resničnost že omenjenih obtožb. Potem bo tako ali tako že vse jasno, kdo je imel prav.

Pri vsem tem preseneča, da se je gladovne stavke lotil nekdo, ki je bil pri »koritu«, kot to radi rečemo, oziroma v vodstvu podjetja. Dosedaj so se namreč za to obupno dejanje odločali le tisti, ki niso imeli nobene druge možnosti opozoriti nase. Morda je ravno to razlog, da lahko Mitji Šviglju tudi verjamemo. Seveda pa bodo svoje povedali tudi strokovnjaki na tem področju, ki naj bi do obisti raziskali omenjene primere. Do vseh teh neljubih primerov pa ne bi prihajalo, če bi se vsi zavedali tudi odgovornosti in ne same pravice...

Robert Peklaj

Ker je vlada očitno spoznala, da se je glede na kompleksnost materije s predlaganim osnutkom zakona zalela, je hotela še pred njegovim sprejetjem nekakšno mednarodno verifikacijo. In kdo bi bil za to bolj primeren kot ugledni mednarodni ekonomski strokovnjak, harvardski profesor Jeffrey Sachs? In prav tu se je ustela. Sachs je, je kaj hujšega?, pri kritični obravnavi slovenskega privatizacijskega zakona nenavadno veliko govoril o delavcih, na katerih stoji ali pade normalizacija slovenskega gospodarstva. Se pravi, da je Sachs v svoji analizi na nek način promoviral prav tisto kategorijo slovenskega prebivalstva, ki so ga jastrebi v Demosovi koaliciji doslej ves čas izključevali iz arhitekture bodočega slovenskega družbenoekonomskega ustroja. Poslancem slovenske skupščine je jasno in glasno povedal, da je ena bistvenih nalog, ki čaka Slovenijo pri reševanju gospodarske krize, prav ureditev lastninskih pravic v gospodarstvu. Ocenil je, da ima osnutek zakona o privatizaciji nekatere bistvene napake, pri tem pa na prvo mesto postavil dejstvo, da ta zakon ne dovoljuje (Sachs ni rekel, da ne omogoča, temveč da ne dovoljuje, op. p.) pravične (fair) razdelitve družbenega kapitala in hitre privatizacije. Sachs je celo rekel: »Vesel bi bil, če bi slišal, da imate več alternativnih predlogov za iz-

Delavci zahtevajo svoj del

Privatizacija v primežu učinkovitosti in pravičnosti

Zdi se, da smo pri slovenskem zakonu o privatizaciji prišli do točke, na kateri smo se začeli vrteti v začaranem krogu. Gotovo je, da to lahko z narodnogospodarskega gledišča lahko pomeni samo nekaj katastrofo. Tembolj, ker je iz dneva v dan bolj jasno, da surova igra tržnih mehanizmov pač ne prenese logike in delovanja družbene lastnine. To pomeni, da kolikor bolj se odmikamo sprejetju zakona o privatizaciji, toliko večja verjetnost je, da bo neuspešnost slovenskega gospodarstva iz dneva v dan večja. Ker o tem ne kaže dvomiti, se moramo pač logično vprašati, kdo za vse to nosi odgovornost. Odgovor je na dlani: vlada! Najprej in predvsem zato, ker je spričo svojega ideološkega ekskluzivizma pač dopustila, da so se že v začetni zakonski varianti razveljavila ekstremna stališča. Ta so se sicer v dolgotrajni zakonski proceduri vedno bolj brusila in se še brusijo, toda čas teče.

imeli boste velike družbene stroške...«

Mencingerja ni več zraven

Sachs se je s temi svojimi besedami znašel v diametralnem nasprotju s stališči glavnih kreatorjev slovenskega zakona o privatizaciji, ki so bili ves čas proti kakršni koli brezplačni delitvi delnic. In prav zanimivo je, da je harvardski profesor najbrž nevede stopil z ramo ob rami

odplačno prenesti na zaposlene in upokojene v obliki voucherjev (vrsta obveznic). Te lahko vsak lastnik – prinašatelj vnovči na trgu vrednostnih papirjev in porabi za nakup delnic ali drugih vrednostnih papirjev. Nominalna vrednost voucherjev se določa po kriteriju skupne delovne dobe. Vsak posameznik si bo s tem pridobil občutek lastništva, kar bo povečalo motiviranost za delo. Strinjamo se,

Vlada je prav v lastninjenju družbenega premoženja prezrla možnost (četudi demagoško), da delavcem nekaj da.

da je treba ob tem poravnati tudi vse krivice, ki so bile storjene nekdanjim lastnikom.«

Še bolj zanimivo pa je, da je bil donedavni podpredsednik slovenske vlade dr. Jože Mencinger, praktično oče osnutka zakona o privatizaciji, že dalj časa pod močnim pritiskom poslancev v skupščini (ne samo opozicijskih!), ki so zahtevali podobno kot Sachs in slovenski sindikati. Novinarka Dela je takrat zapisala, da »gre za pritisk nedefiniranega lobija, ki vsiljuje opcijo vsesplošne razdelitve«, kar je gotovo tendenciozni konstrukt, saj vsaj jaz doslej še nisem slišal prav nikogar, ki bi »vsiljeval vsesplošno razdelitev«. Takšno trditev pa tudi ne bi mogli postaviti na podlagi pripomb slovenskih sindikatov, ki so se zavzeli samo za (najmanj) tretjino neodplačnega prenosa družbenega kapitala na zaposlene in upokojence. Dr. Jože Mencinger je takrat takole komentiral te zahteve: »Mogoče se je tudi tako odločiti (torej za vsesplošno razdelitev), toda pri tem mene ne bo zraven.« In ga res ne bo, kajti Mencinger je včeraj nepreklicno odstopil. Njegov odstop je ta trenutek še predmet vsesplošnih ugiibanj in ocen, toda glede na takšno njegovo stališče, na katerem praktično sloni ves zakon o privatizaciji, je popolnoma realno domnevati, da je odstopil tudi (ali celo predvsem?) zaradi Sachsovih in stališč sindikatov, opozicije (razen Liberalno-demokratske stranke, ki je proti kakršni koli »pravični« delavski delitvi) in pretežnega dela javnosti, ki so za delni neodplačni prenos družbenega kapitala. Seveda je vsakomur jasno, da Mencingerju ne bi bilo treba odstopiti zgolj zaradi stališč

opozicije in javnosti, temveč zaradi tega, ker so takšna stališča s strani vlade odobravana z vedno večjim poslušanjem. Seveda smo spričo pomanjkanja vesti o resničnih vzrokih Mencingerjevega odstopa še vedno na polju novinarske špekulacije, toda prav možno je, da je vlada končno le začela razmišljati o svojem javnomnenjskem ratingu, ki ni ravno spodbuden, če se kar najbolj obzirno izrazim. Ali to pomeni, da bodo delavci, organizirani v sindikate pri pravi privatizacijskega zakona končno vendarle dobili vlogo vsaj upoštevanja vrednega dejavnika?

Enotni sindikalni pogledi

Prav lahko, kajti ta vlada je že morala uvideti, da se iz vedno bolj zategnjene socialne zanke zanjo ne more izcimiti

nič dobrega. Prav tako najbrž tudi sama najbolj dobro ve, da vsaj na kratek rok (do novih volitev) delavcem ne more ponuditi niti iluzij o morebitnih boljših časih, saj je na dlani, da se bo določen čas (težko ga je opredeliti) socialna stiska slovenskega delavstva samo še povečevala. O tem več kot zgovorno pričajo že same napovedi, tudi iz vladnih krogov, o številu nezaposlenih, ki nas čakajo prihodnje mesece. Če je vse to res, o čemer pa, vsaj tistim na vrhu ne bi kazalo dvomiti, potem lahko domnevamo, da je vlada prav v lastninjenju družbenega premoženja prezrla možnost (četudi demagoško), da delavcem nekaj da. Glede tega je prav simptomatično, da med razlogi, ki so predsedstvo Neodvisnosti KNSS vodili v odločitve, da zahteva delitev dela družbenega premoženja

med delavce, najdemo tudi tegale: »Ustvarjanje zdravih temeljev za prehod na tržno gospodarstvo; saj je treba ljudem ponuditi ustrezno psihološko ozračje, ki je temelj vsake ekonomske politike...« Kot je vodstvo Neodvisnosti, ki mu vlada ne more odrekati konstruktivnosti, še pripomnilo glede tega, ljudem je potrebno ponuditi še kaj drugega razen odrekaj. Če k temu dodamo še tisti razlog predsedstva Neodvisnosti, ki govori o »občutku lastništva, ki naj bi povečal motiviranost in rezultate«, potem že lahko govorimo tudi o želji po katalizatorju, ki naj bi premostil čedalje bolj grozeč prepad med vlado (Demosom?) in delavci.

Sploh pa so nekatera stališča in predlogi, ki jih je pripravilo predsedstvo Neodvisnosti in ki so jih imeli za podlago za »Stališča sindikatov

Jeffrey Sachs je v svoji analizi promoviral prav tisto kategorijo slovenskega prebivalstva, ki so jo jastrebi v Demosovi koaliciji ves čas izključevali iz arhitekture bodočega slovenskega družbenoekonomskega ustroja.

do Zakona o privatizaciji (objavljamo jih v tej številki), zelo podobna stališča dr. Sachsa. Kot da bi jih pisal sam Sachs. Kajti tako kot Sachs tudi ta stališča govore o hitri, učinkoviti in pravični privatizaciji. To pa nam zelo prepričljivo govori, da so se slovenski sindikati ne glede na razlike, ki vladajo med njimi, končno poenotili v platformi na temo, ki bo že jutri usodno risala slovenski gospodarski in politični zemljevid.

Ivo Kuljaj



– Nevšečnost pri tem Sachs, Lojze, je to, da ima za izhod iz krize enake predloge kot naša opozicija...

vedbo privatizacije, tudi kar zadeva razdeljevanje delnic delavcem. Ste v gospodarsko zelo nevarnem in politično zapletenem položaju. Če res hočete gospodarsko neodvisnost, boste potrebovali zelo potrpežljive delavce, zanjo boste plačali visoko socialno ceno,

s slovenskimi sindikati (Neodvisnost – KNSS, ZSSS in Konfederacija sindikatov 90), ki so pred dnevi v svojih pripombah skupščini in vladi Republike Slovenije zapisali: »Vs sindikati se zavzemajo za to, da bi morali najmanj tretjino družbenega kapitala ne-

DE časopis slovenskih delavcev

ALI STE ŽE NAROČILI

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Gregor Miklič:

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Vsebina:

- Prečiščeno besedilo zakona o delovnih razmerjih
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti
- Komentar obeh zakonov z napotki za delo sindikalnih zaupnikov

Cena: 175 dinarjev

Naročila pošljite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, brošuro pa lahko naročite tudi po telefonu 321-255 in 310-033 (int. 362)

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) brošuro NOVA DELOVNA ZAKONODAJA. Pošljite nam izvod(ov) na naš naslov:

..... Ulica, poštna št., kraj:

Priimek in ime podpisnika:

Naročeno dne: Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Žig

Podpis naročnika

Edino upanje, ki je ostalo

Število nezaposlenih v Sloveniji se vsak dan grozljivo povečuje. Podatek, da jih je danes 65.000, jutri prav gotovo ne bo več točen. Če pa bi tem, ki so že na zavodu, prišli še tiste potencialne, ki so po mnogih podjetjih doma na čakalju, bi dobili še mnogo večjo številko. Pri tem pa nismo upoštevali tistih, ki so na skrivnih spiskih vodilnih kot predvideni ekonomski in tehnološki presežki.

In vsi ti so, roko na srce, praktično brez varstva, posebno tisti, ki so že na zavodu. Tudi položaj preostalih ni dosti boljši. Razcepljenost in nemoč sindikatov dušita reševanje, po drugi strani pa strah in največkrat varljivo upanje prizadetih.

No, pri tistih, ki so dokončno pristali na zavodu in spoznali, kaj pomeni biti odvisen od miloščine, sta strah in upanje splahnela. Vse bolj spoznavajo, da si bodo morali pomagati sami.

Začeli so se organizirati v svoj sindikat, sindikat brezposelnih oziroma sindikat odpuščenih delavcev. Take sindikate že imajo ali pa jih organizirajo v Ljubljani, Lendavi, Velenju, pa Mariboru, Kranju in morda še kje.

Da so oziroma bodo ti sindikati dobro organizirani, zagotavlja dejstvo, da je med odpuščenimi mnogo sindikalnih delavcev. Ti so bili praviloma med prvimi, ki so se jih direktorji oziroma stečajni upravitelji hoteli znebiti.



Zdenka Bobovec

Vse za mir pod okni

Takšen sindikat ustanavljajo tudi v Lendavi. Položaj tamkajšnjega gospodarstva je dejansko katastrofalen. Štiri podjetja: Gorenje Varstroj, Gorenje IMO, Indip in Tovarna logistične opreme so v stečaju. Od nekdanj 7400 zaposlenih jih je na zavodu za

zaposlovanje že 1600. Če prištejemo še tistih devetsto mladih, ki čakajo na prvo zaposlitev, jih je v občini Lendava kar 30 odstotkov brez dela. Pri tem pa še podatek, da petstotim manjka do pokojnine manj kot osem let.

Kaj pa sindikat? Nekdanji

občinski sindikat je v stečaju?!

»Predalec smo iz Ljubljane,« so povedali. »Ves denar od članarine gre v Ljubljano, nazaj pa niti dinarja. Čeprav smo se dogovorili drugače. Stečaj torej ni naključje. Tudi za naše stavke in proteste se ne zmenijo dosti. Če se kaj takega zgodi v Ljubljani, zelo hitro najdejo rešitev. Samo da bi imeli mir pod okni.«

Poskusili so tako z edino možno rešitvijo. Brezposelni so se organizirali v svoj sindikat, ki se bo zavzemal za njihove pravice, tiste iz časov, ko so še delali. In pa s pritiskom na oblast, da bo ta zagotovila nova delovna mesta.

Ustanovili so regijsko iniciativni odbor in za predsednico izbrali nekdanjo predsednico sindikata v Gorenju Varstroj Zdenko Bobovec. Z njo smo se tudi pogovarjali o položaju brezposelnih in o njihovih zahtevah.

Strah in upanje obenem

»O naši organiziranosti, moram povedati, da imamo iniciativni odbor in da delamo seznam vseh sindikalnih aktivistov regije, ki so na zavodu. Za lendavsko občino ga že imamo. Le z izkušenimi ljudmi bomo lahko kaj dosegli.«

Trenutni položaj je katastrofalen. Tudi v sindikatu, čeprav bi ga prav sedaj delavci zelo potrebovali.

Dejstvo je namreč, da podjetja v stečaju še niso objavila seznama tistih, ki bodo ostali zaposleni. V vseh sta zato strah in upanje. Tudi sindikalni zaupniki si ne upajo postavljati v ospredje. Še posebej, ker vedo, da so bili za odpust povsod prvi na spisku tisti, ki so bili včasih bolj glasni. Imuniteta? Saj je nihče zunaj ni niti poskušal uveljaviti. Drugače bi bilo, če bi že ob prvih primerih kdo iz republike prvi povzdignil glas. Pa tega ni storil nihče, zato so praviloma ti prvi na vrsti. Tudi v prihodnje bodo, ker je to že postalo praksa. Mislim pri tem na tista podjetja, ki so pred stečajem.

Prav mi pa naj bi dokazali, da sindikat ne zapušča delavcev takrat, ko ga najbolj potrebujejo. Čeprav smo v ustanavljanju, smo že zelo aktivni. Skupaj z ROS dejavnosti uveljavljamo pri stečajnih upraviteljih oziroma na sodiščih materialne pravice iz stečajne mase. Moram povedati, da smo v naših zahtevah še kar uspešni, čeprav še ne povsem. Drugo pa je, da pritiskamo na občinske in republiško vlado, da bi nekako ustavili vsesplošno drsenje našega gospo-



Slovenski delavci, ki so na cesti oziroma ki na ceste vse bolj množično frčijo, so nezadovoljni z zakonodajo. Pravijo, da bi te težave z urejenimi zakoni in institucijami, ki bi skrbele za njihove uresničevanje, lažje reševali.

Jožica Puhar, ministrica, ki skrbi za delovno in sindikalno zakonodajo, ni tako črnogleda. Če se fotoaparati ni zmotil, daje celo osebni zgled, da je dela in zaslužka za vse dovolj. Le znajti se je treba!

darstva navzdol. In drugo, da bi oblast poiskala rešitve za socialno najbolj ogrožene brezposelne. Svoje zahteve smo poslali tudi v Ljubljano. « Tu pa nimajo nikakršnega uspeha. Gospod Peterle jim je odgovoril z vodeno obljubo, da bo za to poskrbel njegov minister. Občinska vlada pa jim je na njihove zahteve odgovorila z »drugorazredno garnituro.« Odgovor podpredsednika izvršnega sveta občine Štefana Gjerkeša pa je bil, da izvršni svet ne bo tratil

časa in energije za konkretne programe za reševanje brezposelnih.

»Zavod za zaposlovanje v Lendavi pa je bil konkreten pri iskanju rešitve. Na kmetijski šoli v Rakičanu je pripravil tečaj za pletenje košar. Te super 'inovativne' ideje najbrž ni treba komentirati.«

Res ne vem, ali se vlada dejansko ne zaveda, da bodo kmalu volitve in da se najbrž ve, kako bo glasovalo sedem tisoč brezposelnih v Pomurju. «

Zdenka Bobovec je pripovedovala tudi o posameznih primerih krivic, nerazumevanja, nepripravljenosti in o vsem, kar se ta čas dogaja med delavci v Lendavi. Na koncu pa je pribila: »Čakamo samo še, da bodo prišli na svetlo sezname, kam so koga razvrstili. Na zavod ali nazaj na delo. Potem pa bo počilo. Pripravljamo že zbor nezaposlenih in videli bodo, da se Prekmurci znano boriti za svoje pravice.«

Andrej Agnič

Ustanavljajo Zvezo sindikatov nezaposlenih Slovenije

Pri ustanavljanju sindikata odpuščenih delavcev v Ljubljani že kar daleč

Predsednik odpuščenih delavcev ljubljanskega območja Karel Lazar je povedal, da so pri varovanju svojih delavcev že marsikaj dosegli. Zavedajo pa se, da bi lahko še več, če bi bili močnejši. Zato se trudijo, da bi vsi sindikati v Sloveniji ustanovili sekcije nezaposlenih delavcev. Iz teh sekcij naj bi se potem združevali v Zvezo sindikatov nezaposlenih Slovenije. Težave vseh nezaposlenih so namreč podobne ali enake, tako za člane Svobodnih sindikatov, Neodvisnosti in drugih. Člani njihovih sindikatov pa bi postali vsi, ki so na seznamih zavoda za zaposlovanje in to, bolj ali



Karel Lazar

manj, avtomatično. Razen tistih, ki bi podpisali posebno odklonilno izjavo.

Med osnovnimi nalogami zveze bi bili med drugimi stalen pritisk na vlado, ki naj bi ustanavljala nova delovna mesta, nudili bi specifično pravno pomoč svojim članom, dajali bi pobude za primernejšo delavsko zakonodajo. Med cilji pa imajo tudi dajanje ustvarjalnih pobud in seveda tudi zahtev.

Pogovor s Karlom Lazarjem bomo zaradi pomanjkanja prostora, objavili v prihodnji številki DE.

A. A.

Zahteve nezaposlenih delavcev v občini Lendava, sprejete 11. marca 1991

1. Od izvršnega sveta SO Lendava zahtevamo, da z odgovornimi dejavniki takoj pripravijo konkreten program reševanja problematike brezposelnosti in ga uvrstijo v skupščinsko razpravo.

2. Zahtevamo, da prepreči nadaljnje stečaje, da mobilizira vse razpoložljive strokovne in materialne službe za izdelavo primernih sanacijskih programov in programov za prestrukturiranje ter na osnovi teh pridobi republiška sredstva za dokapitalizacijo posameznih kritičnih podjetij.

3. Da se na primeren način (npr.: razpis, natečaj) evidentirajo vsi programi pa tudi zanimive pobude, ki jih premore domače znanje. Ugotavljamo, da zaradi različnih vzrokov ostajajo anonimni in neuresničeni.

Ti programi in pobude naj se strokovno ocenijo. Dobri in perspektivni naj se primerno nagradijo, za njihovo realizacijo pa se naj angažira ves razpoložljivi kapital, tudi tuji. Prednost naj imajo seveda tisti, ki bodo zagotavljali nova delovna mesta.

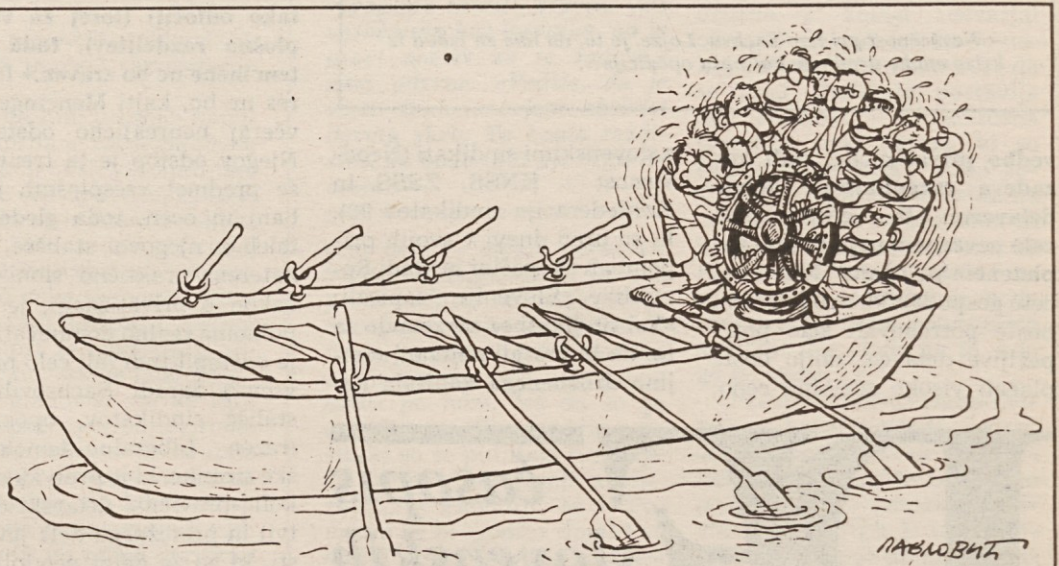
4. Skupno z medobčinsko gospodarsko zbornico naj se IS SO Lendava zavzame za strokovno okrepitev obstoječih novih podjetij in ustanov za svetovanje obstoječim in novim podjetjem in podjetnikom.

5. Izvršni svet se naj zavzame za izdelavo programov prekvalifikacij in dokvalifikacij ter prek pristojnih institucij spremlja namensko in racionalno porabo za to namenjenih sredstev.

6. Spodbudi naj regijsko dogovarjanje in usklajevanje stališč in mnenj za skupno in učinkovitejše zastopanje naših interesov na ravni republike.

7. Zahtevamo takšne mehanizme, ki bodo onemogočili vodstvenim strukturam, ki so zaradi neznanja in nesposobnosti pripeljale podjetje do stečaja, da ponovno prevzamejo vodilne funkcije v novih podjetjih, ki se formirajo iz kapitala podjetij v stečaju.

Za nezaposlene:
Zdenka Bobovec



Brezposelnost da je problem?! Nezaposleni delavci se organizirajo v sindikate?! Kje pa! Slovenski velemožje nam z risbo dokazujejo, da se delo še najde - ob pravnih delitvi, kajpak!

Nagelj je več kot spomin

Predpraznične (po)misli

Po nekakšnem naključju se je v dneve pred nami zgodilo kar nekaj »socialističnih«, se pravi zdaj dvomljivih praznikov: 27. april, 1. maj, dan zmage... In človek si ne more kaj, da ne bi malo razmišljal o naravi teh praznikov in praznikov nasploh.

Najprej prideš na misel, da prazniki pravzaprav niso tako obrobna zadeva, kot se zdi na prvi pogled. Iz zgodovine je znano, da so celo cerkveni mogotci morali malce sfrizirati nekatere svetnike, da so pod novimi imeni lahko ohranili nekdanje, poganske praznike. Ljudstvo je pač navajeno na obdobja in načine slavlja in si jih ne pusti vzeti.

Polni prazniki

Drugo, na kar pri tem naletiš, je posebna narava teh, »socialističnih« praznikov, ki za Slovence po tradiciji niso bili prazniki, ampak polniki, se pravi, polni koristnih ali pa prijetnih opravil. Najbrž čisto nenamerno, ampak za pregovorno pridne Slovence, med katerimi je sicer kmetov komaj kaj več kot v kakšni super razviti državi, so pa vendarle večinoma precej tesno navezani na zemljo, so bili izjemno dobro tempirani. 29. november, raztegnjen na pol ali kar na ves teden, je zelo prav prišel za kolino; in prav tako celotedenski 1. maj je omogočil nujne spomladanske opravke na zemlji. S tega vidika jih cerkveni prazniki ne morejo zamenjati. Hočem reči, če bodo ti prazniki odpravljeni, jih bodo močno pogrešale vse, nikakor ne majhne skupine Slovencev, ki obdelujejo zemljo: polkmetje, starejši kmetje, ki kmetujejo s pomočjo svojih sicer zaposlenih otrok, pa tudi številni vrtičkarji, ki na svojih njivah pridelujejo solato ali pa celo krompir.

Tretja misel pa seveda ne more mimo vprašanja, kaj so ti prazniki pomenili in iz kakšnih razlogov so zdaj »sporni«. Najbrž je sporočilo ene izmed naših strank »upor proti okupatorju se lahko praznuje, vendar naj se k temu nikogar ne prisiljuje« rahlo nerodno: ali se hoče povedati, da je ob drugih praznikih ljudi možno in treba prisiljevati, da praznujejo? Problemiziranje upora proti fašizmu pa je nekoliko spotikljivo tako zaradi mednarodnih (Evropa, kamor si tako želimo, je v tem nedvoumna), kot zaradi notranje političnih razlogov: politika se na vse kriplje tudi, da bi nam vcepila »obrambno« zavest in od ene izmed naših strank smo celo slišali grožnje, da bo treba disciplinirati tiste, ki v tem pogledu ne bodo dovolj zavedni. Mimogrede rečeno, stvari se odvijajo prehitro: mnogo je še Slovencev, ki so doživeli že dve ali celo tri države in vsaka jim je dopovedovala, da je prav ona edino in najbolj prava; normalen človek pa postane vsaj pri četrti malo nezaupljiv in si ne more kaj, da ne bi pomislil, da bo morda prišla še kakšna, še bolj prava...

Socializem je pognal iz bede...

Prav tako pa je po mojem nekoliko neutemeljena »spornost« 1. maja. Ta je padel v nemilost zaradi pridevka »delavski«; beseda se je pač tako in toliko časa zlorabljala, da jo nekateri slišijo kot psovko. Vendarle pa bi se bilo treba spomniti, da je k filozofiji socializma, ne glede na številne grehe, ki si jih je nakopal kasneje, marsikoga pritegnilo njegovo izhodišče, njegov poudarek dostojanstva dela in pravic delavcev. Delavski praznik se je rodil kot protest proti nizkim plačam, slabim delovnim razmeram in bednim življenjskim okoliščinam; pa tudi kot protest proti poniževalnemu odnosu, proti pridiganju o nujni ponižnosti, skromnosti in vdanosti v usodo.

Malce grozljivo je spoznanje, da se nekateri opisi bede delavskega razreda, iz katerih je pred več kot sto leti pogajal socializem, danes berejo vse bolj kot aktualna reportaža. Pretiravam? Da, ta hip morda še. Toda potreba po javnih kuhinjah, v katerih bo dobrodelnost nahranila tiste, ki svojih rok in glave ne morejo »vnovčiti« na trgu delovne sile, se že kaže na obzorju. S tem pa rdeči nagelj na delavski praznik znova postaja več kot spomin.

Marija Cigale

Žalostni spomini na praznik dela

Delavsko gibanje v Sloveniji se ponovno prebujajo iz svoje otopelosti, neučinkovitosti in nesposobnosti. Kako dolgo bo trajal ta proces, da bo sindikalizem prišel na raven, da bo učinkovit, se ne ve. To je odvisno od samih delavcev in slovenske inteligence. Slovenski sindikalizem je v današnjem obdobju moral začeti delovati od začetka. To pomeni, da se delavsko gibanje postavlja na novih temeljih in si izbira nove cilje, kar seveda ni tako lahko, ker se obremenjuje dogajajo družbene spremembe na vseh področjih. Končni cilj, h kateremu teži slovenska družba, še zmeraj ni jasen in tudi ne bo tako hitro dosežen. Za zdaj cilje in poti, po katerih se bomo odpravili še iščemo. Kakšna bosta podoba in vsebina naše družbe, slaba ali dobra, bo odvisno od nacionalnega sporazuma – konsenza. Če tega ne bomo dosegli, nas čakajo nove težave in nadaljnje propadanje, ne samo na gospodarskem, temveč tudi na nacionalnem nivoju. Neodvisni Sindikati Slovenije smo si zadali jasne cilje, ki se dajo uveljavljati v vsaki družbi neglede na politično in gospodarsko ureditev.

Cilj je socialno urejena država, z ustreznim nivojem blaginje in svobodine, ki pripadajo civiliziranim družbam. Problemi sindikalnega gibanja so v sindikatih samih. Velik delež sedanje neučinkovitosti je prinesel prejšnji sistem. Mnogo časa bo moralo miniti, da se bodo sindikati postavili na lastne noge. Po našem mnenju je največji problem sindikalizma miselnost, ki vlada v ljudeh, da se bodo stvari same od sebe uredile in speljale. Člani sindikatov smo dejansko kot otroci, ki se še ne zavedamo pravega pomena svojega dela. Delavci se še preveč zanašajo na sindikat kot ustanovo (institucijo), ki bo zanje opravila vse, če plačajo članarino. Ko bomo delavci (fizični in intelektualni) spoznali, da smo dejansko mi sindikat in da moramo svoje delo opraviti sami, bomo na nivoju, kjer bo možen pravi uspeh. Povedati želimo, da z večino pasivnega članstva in s nekaj uspešnimi in ustvarjalnimi člani lahko dosežemo le polovične ali nekvalitetne kompromisne uspehe. V de-

lavcih je še preveč strahu iz preteklosti in nov strah, to je strah pred izgubo službe. Temu strahu lahko rečemo iluzorni. **Obstaja dejanska možnost množične brezposelnosti, vendar z miselnostjo: saj mogoče jaz ne bom brez dela, če bom tiho, ne bomo rešili problemov.** To je iluzija, ki se jo da prerasti s tem, da strnemo vrste in se začnemo potegovati za svoje pravice. Načelo sindikata ni toliko v denarnih sredstvih in posameznikih, temveč v vsedelavski solidarnosti »eden za vse, vsi za enega«. Katera sila se

rasli te vsiljene okvirje in delujemo na področjih, ki zadevajo nacionalne interese, ne kot klasične politične organizacije, temveč humanitarne organizacije, ki se bomo zavzemale za prebivalce Slovenije na vseh življenjsko pomembnih področjih, seveda največ za pravice, ki izhajajo iz dela. Delavci so danes dejansko brez pravic in so prepuščeni na milost in nemilost dogodkom. Mnogo zaradi nesposobnosti sindikatov, zatem gospodarskega položaja, samovolje vodstvenih kadrov, slabe zakonodaje in podobno.

neji. Oblast bo to morala čimprej spoznati. Vse pomembnejše odločitve, ki se nanašajo na Slovenijo in interese prebivalcev, so mogoče samo z nacionalnim dogovorom. Vsi moramo vleči za isto vrvo. To se bo dogodilo šele takrat, ko bo dosežen nacionalni sporazum – konsens. Pravega sodelovanja sindikatov in oblasti ni. Ne toliko zaradi sindikatov kot zaradi vlade, ki ni hotela sodelovati. **Kakšno bo bodoče sodelovanje sindikatov in vlade, se bo kmalu pokazalo. Ne razumemo, zakaj oblast dopušča propadanje sloven-**



Marija Cigale, ki tokrat razmišlja o »socialističnih praznikih«, ni edina, ki jo skrbi, kaj bo s 1. majem pod Demosovo oblastjo.

Sam Lojze Peterle ji zagotavlja:

»Prvič, nikjer ne piše, da bomo za naslednji delavski praznik še na oblasti! Le berite stavo v DE! Drugič, skrbno pogledite to fotografijo in dvomi bodo razpršeni!«

lahko upre temu? Drugi večji problem sindikalizma je neizkušnost in pomanjkanje sindikalnega znanja (od tod izvirajo sindikalne zdrahe, ker le ti nimajo kaj ponuditi, se med seboj spopadajo okoli stvari, ki so za delavce popolnoma nepomembne) za sindikalno delovanje. Tretji pomembnejši problem je zatajitev humane slovenske inteligence, ker ni priskočila na pomoč delavcem. Tudi inteligenca bi se morala zavedati, da so samo delavci le nekoliko bolj plačani in z malo več privilegijev. Čaka jih podobno kot delavce. Sindikati so še danes obravnavani kot organizacije za ljudi z nižjo stopnjo izobrazbe in socialnega položaja. Menimo, da smo sindikati že pre-

Delavcem lahko odkrito povemo, da so v pravi godlji in da ne pomenijo več niti številke. Kaj napraviti, da se to spremeni na bolje? Skromnost je dobra vrлина, drugo pa je pustiti se imeti za norca. **Zelo žalostno je, da slovenski vladi tuji strokovnjaki priporočajo zamisli in ideje, ki jih ponujamo mi, slovenski sindikati.** Očitamo ji, da ni pripravljena ali sposobna sodelovati. Želimo si, da bodo besede tujih strokovnjakov zalegle. Gre predvsem za pravičen prehod družbene lastnine v druge oblike lastnine. Sindikati zahtevamo razdelitev nacionalnega premoženja zaposlenim in prebivalcem Slovenije, ker so ga ti dejansko ustvarjali. Nismo hlapič Jer-

skih podjetij, za delavce pa piše restriktivne zakone. Kako lahko vlada dopušča upravljanje podjetij slabim vodstvenim kadrom (ne v političnem smislu, temveč v strokovnem) in s tem dopušča poglobljanje krize in nepotrebno propadanje, marsikdaj pa se ubada s povsem nepomembnimi stvarmi. To je naše sporočilo delavcem za 1. maj, praznik dela. Kako naj jim zaželimo srečen in prijeten praznik dela, ko pa jih je mnogo preveč brez dela in za življenje nujno potrebnih dobrin. Vsakdo ga bo simbolično doživel in se ob njem spominjal na ne še tako dolgo preživete praznike 1. maja.

Predsednik predsedstva NSS: Rastko Plohl

Nepraznične zahteve

Delavci Metke Celje, ki smo člani Svobodnih sindikatov za tekstilno in usnjarsko predelovalno industrijo, zahtevamo od slovenske vlade,

naj takoj sprejme ukrepe za rešitev položaja tekstilne industrije.

Razmere so katastrofalne:

Osebnih dohodkov delavcev (zajamčeni OD in povprečni v višini 4.021,00 din) so že zdavnaj pod nivojem, ki zagotavlja človeka vredno življenje. Kljub temu delamo še vedno v 4 izmenah, nimamo nikakršnih možnosti za izplačilo regresa, kolektivne pogodbe ne moremo uveljaviti, še manj pa njenega tarifnega dela. Ob tem da je že večina v kolektivno socialno ogrožena, brez perspektiv in v vedno hujši stiski, pa slovenska vlada dopušča, da si energetsko gospodarstvo monopolno določa cene storitev; davčna politika je krivična; banke si krojijo nemoteno politiko oderuških obrestí; negospodarstvu se dopušča zviševanje plač

in celo delitev »dobičkov« in regresa.

Vse to kaže na načrtno uničevanje zdravih jeder slovenskega gospodarstva, na brezbriznost do usode množice bodočih brezposelnih, posledice take politike pa bomo čutili še veliko let.

Zato od slovenske vlade zahtevamo:

- aktivno, strokovno in takojšnje ukrepanje na vseh področjih, da se zagotovijo normalne razmere za delo v gospodarstvu;

- takojšnje razbremenitev gospodarstva;

- finančno pomoč pri likvidnostnih težavah v smislu znižanja stroškov financiranja (obrestne mere);

- finančno pomoč pri reševanju ugotovljenih tehnoloških presežkov (dokup let oziroma prekvalifikacija);

- finančno pomoč za prestrukturiranje proizvodnje – realizacija že potrjenega programa dokapitalizacije Metke;

- sprejetje ustrezne zakonodaje za lastninjenje družbene lastnine in moratorij na prodajo, dokler ne bo le-ta sprejeta, in zagotoviti delavcem, ki so soustvarjali družbeno premoženje, ustrezen delež;

- vlada mora zagotoviti sredstva za izplačilo OD v skladu s kolektivno pogodbo v primeru, če podjetje ni sposobno zagotoviti izplačila do 18. v mesecu (29. čl. sploš. kol. pogodbe)

Delavci Metke smo izčrpali vse možnosti, da z lastnim prizadevanjem rešimo položaj podjetja in delavcev, zato zahtevamo, da tudi slovenska vlada izpolni svoje obveznosti.

Čprav je stavka tudi za nas nepriljubljena oblika boja za doseg ciljev, ker pomeni izgubo dohodka, bomo v teh kritičnih razmerah prisiljeni organizirati stavko ne le v svojem kolektivu, ampak splošno stavko tekstilnih delavcev Slovenije.

Predsednik sindikata Metke: Ivan Lazar



Položaj je katastrofalen!«, pravijo delavci Metke Celje. Vladi tik pred prazniki postavljajo kar sedem zahtev.

Izidor Rejc, minister slovenske vlade za industrijo, jim za njihov praznik obljublja: – brez skrbi! Ko boste stavkali, je za okrepčilce poskrbljeno. Nihče nikoli ne bo mogel trditi, da je ta vlada pozabila nanj!

V tem letu 10.000 dodatno zaposlenih v drobnem gospodarstvu

Mnogokrat se je zapletlo pri najbolj enostavnih stvareh in opredelitev drobnega gospodarstva je med temi. Če so v preteklosti največkrat iznačevali drobno gospodarstvo z obrtjo in da je imela ta opredelitev predvsem negativni predznak, smo se tega v sedanjih časih otresli. Žal pa konkretnih premikov, vsaj velikih in kakovostnih, za zdaj še ni čutiti. Kljub temu pa vzemimo za odvečno opredelitev, ki jo imajo na Gospodarski zbornici, Sekciji za drobno gospodarstvo. Po njihovo je drobno gospodarstvo tisto gospodarstvo, ki je prisotno v vseh dejavnostih razen v kmetijstvu in ki obsega vse proizvodne in storitvene zmogljivosti ter kot samostojne subjekte vključuje mala podjetja do 125 zaposlenih, ne glede na lastniško obliko, in samostojne obrtnike v vseh oblikah organiziranja. Obsega tudi obrt kot dejavnost v celoti, ne glede na število delavcev. Po tej opredelitvi se v Sekcijo za drobno gospodarstvo vključuje (podatki veljajo za 11. september 1990) 351 družbenih in 3.280 zasebnih ter mešanih podjetij. Število zaposlenih v teh podjetjih pa je bilo v letu 1989 (novejših podatkov še ni) 26.392.

Na republiškem komiteju za drobno gospodarstvo pa so ve-

Drobno gospodarstvo – obljubljeni deželci za brezposelne

Do konca leta bo 10.000 nanovo zaposlenih v drobnem gospodarstvu – Končana akcija 1000 novih delovnih mest – Brez vladne spodbude bodo od načrtov ostale le besede

Ali veste, da je bilo konec marca že 70.000 brezposlenih? Po uradnih napovedih, (podjetje mora 6 mesecev prej napovedati odpust delavcev) je prijavljenih približno 50.000 presežnih delavcev. To pomeni, da bo jeseni ostalo na cesti brez upanja na boljšo prihodnost skoraj 120.000 ljudi. Ta številka se veča iz dneva v dan. Koliko ljudi bo našlo svoj kruh v drobnem gospodarstvu? Ali se strateški načrt slovenske vlade o razvoju malih in srednjevelikih podjetij, ki naj bi bila nosilec razcveta gospodarstva, že uresničuje? Kakšna je gospodarska prihodnost Slovenije? Na to smo poskušali odgovoriti v tem članku.

men odvezala proračunski mošnjiček in namenila za razvoj tega področja gospodarstva 495 milijonov dinarjev. Glede na to, da je drobno gospodarstvo strateška usmeritev slovenske vlade, ki naj bi tudi omogočila prehod iz gospodarskega kolapsa, ki nam grozi, v bolj razvito družbo, je tega denarja zelo verjetno

nega. To je sicer slaba tolažba za tistega, ki bo izgubil službo in ponovno postal brezposelen, vendar pa se je družba tako rešila bremena približno tisoč brezposelnih. Ob tako veliki številki (120.000 predvidenih) brezposelnih pa je to le pljunek v morje, nekaterim pa bo to prineslo žarek upanja v sicer turobno življenje.

bližno 3000 prošenj. Čeprav nekatere niso bile v skladu z razpisom, pa je splošna ugotovitev, da so se na ta razpis prijavili tisti, ki v večini izpolnjujejo pogoje. Žal pa je vsota denarja v ta namen omejena (60 milijonov din iz republiškega proračuna za zaposlovanje), zato ne bodo mogli ugoditi vsem prošnjam. Kljub

Malokdo hoče biti žrtev za skupno dobro

Dosedaj smo govorili le o načrtih in predvidevanjih vlade ter republiških ustanov, zato je čas, da prisluhnimo tudi tistim, ki se s težavami zaposlenih v drobnem gospodarstvu srečujejo vsak dan. Obrnili smo se na sindikat de-

vsakoletna srečanja, oblikovali pa so tudi približno 24 skladov za izobraževanje. Po tem sodeč so se zaposleni pri zasebnih obrtnikih dobro organizirali, kar pa glede na dolgoletno tradicijo tudi ne preseneča. Žal pa je, kot je ugotovil **Martin Muršič**, tudi pri zasebnih opaziti težnjo po odpuščanju delavcev. Na srečo so to še majhne številke, tako da se ti presežki zaposlijo v drugih obratovalnicah ali pa jih vzamejo družbena podjetja, saj imajo večinoma ti delavci boljše znanje in so tudi veliko bolj uporabni. «Vendar pa kljub temu, da je bilo veliko rečeno o pomembnosti drobnega gospodarstva in da je njegov razvoj strateškega pomena za vse slovensko gospodarstvo, je bilo storjenega bolj malo, saj se število zaposlenih na tem področju ne povečuje. Tako smo še daleč od uresničitve nekaterih napovedi, ki so predvidevale celo 150.000 zaposlenih v drobnem gospodarstvu do leta 2000.»

Usmeritve so prave, le uresničevanje peša

Med vsemi usmeritvami in smernicami slovenske vlade je bila zagotovo najmanj nasprotovanj deležna odločitev, da bi opri razvoju slovenskega gospodarstva na mala in srednjevelika podjetja. Žal pa se je, kot mnogokrat doslej, pokazalo, da samo besede in ob-



Za temi vrati v petem nadstropju deluje Republiški komite za drobno gospodarstvo. V Njihovih načrtih je predvideno, da se bo do konca leta na tem področju zaposlilo približno 10.000 brezposelnih, če bodo razmere za to ugodne (!!!)

liko bolj optimistično razpoloženi. Po besedah **Pavla Korbuna**, namestnika republiškega sekretarja za drobno gospodarstvo, se je število zaposlenih v drobnem gospodarstvu že lani občutno povečalo. Dodatno spodbudo za še večje zaposlovanje naj bi dali zakon o pospeševanju malih in srednjevelikih podjetij ter ustanovitve agencije, ki bi bedela nad uveljavljanjem zakona. Ta zakon naj bi sprejeli še pred poletjem, tako da bi agencija lahko začela delovati že na začetku septembra. Njena naloga naj bi bila predvsem pomoč in svetovanje pri razvoju malih podjetij. Če bi to zažvelo, bi lahko, po besedah **Pavla Korbuna**, do konca leta našlo v drobnem gospodarstvu zaposlitev skoraj 10.000 brezposelnih. Seveda pa je vse to odvisno od zunanjih okoliščin, predvsem pa od položaja slovenskega gospodarstva. Republika je v ta na-

premalo. Upamo, da bodo lahko uresničili vsaj tisto, kar so si zastavili za to leto, in da jim tudi tega denarja ne bodo pobrali »višji« interesi.

Končana akcija 1000 novih delovnih mest

Še najbolj konkretno so se reševanja vprašanja brezposelnih lotili na republiškem zavodu za zaposlovanje, ki so februarja razpisali javni natečaj za odpiranje 1000 novih delovnih mest. Po tem razpisu naj bi vsak delodajalec, ki bi zaposlil brezposelno osebo, dobil 60.000 dinarjev. Med pogoji za razpis najbolj pade v oči in kar je tudi najpomembnejše, da morajo nova delovna mesta zagotavljati zaposlitev za nedoločen čas. Tudi v pogodbi, ki so jo nekateri delodajalci in Zavod že podpisali, je predvidena obveznost, da mora v primeru odpusta te brezposelne osebe zaposliti novega brezposel-



Ali bodo delo v malih in srednjevelikih podjetjih, ki naj bi se ukvarjala predvsem s sodobno tehnologijo, dobili šele naši otroci?

Samo **Hribar**, ki je zaposlen na Zavodu za zaposlovanje kot vodja oddelka za zaposlovanje in je hkrati tudi tajnik odbora razpisa, nam je dejal, da je v dveh mesecih, kolikor je trajal razpis, prišlo pri-

Glede na lansko veliko eksplozijo zasebnih podjetij (tako imenovanih družb z omejeno odgovornostjo) bi pričakovali, da bo to vsaj delno omililo pritisk na zavod za zaposlovanje. Pa ni bilo tako. Koliko je sedaj teh podjetij, smo povprašali na Zavodu republike Slovenije za statistiko, kjer so nam ljubeznivo odstopili zelene podatke. Tako je bilo 31. marca 1991 v Sloveniji 15.790 družb z omejeno odgovornostjo, večina v zasebni lasti. V tem času je bilo še 1.337 družbenih podjetij, zasebnih 155, obstajalo je tudi 180 delniških družb. Po poreklu kapitala pa še vedno prevladujejo domači lastniki, saj je tujih ali mešanih družb le 572.

temu teh prošenj ne bodo zavrgli, ampak bodo poskušali pomagati na drugačne načine. Morda jim bo uspelo nagovoriti slovensko vlado, naj takšno akcijo ponovi. Saj, kot je dejal Samo **Hribar**, dosedanje izkušnje kažejo, da brez denarnih in dodatnih spodbud do večjega zaposlovanja ne bomo prišli. Čeprav je akcije konec, se še vedno javljajo interesi, ki pa žal ne bodo več prišli v poštev. Sedaj namreč že preverjajo resničnost navodov v prošnjah za to denarno nagrado, če ji lahko tako rečemo, da ne bi prihajalo do zlorab. Do konca maja pa naj bi vse vloge tudi že obdelali in začeli nakazovati sredstva. To pa je seveda odvisno od pritožnega denarja iz proračuna, ki pa je sedaj malo bolj privlčno pipco, tako da denar priteka bolj počasi. V tolažbo vsem tistim, ki čakajo na seznamu brezposelnih, naj povemo to, da so za 500 delovnih mest že odobrili sredstva, tako da jih bo toliko tudi kmalu dobilo službo.

lavcev v obrti in sicer na sekretarja republiškega odbora **Martina Muršiča**. V pogovoru z njim smo izvedeli, da je položaj delavcev pri obrtnikih podoben položaju drugih delavcev, s to razliko, da imajo njihove težave veliko manjši odmev v javnih občilih. Trenutno je registriranih približno 33.000 zsebnih obratovalnic, v katerih je bilo januarja zaposlenih malo manj kot 32.800 delavcev. Skratka, na eno obratovalnico pride le en delavec. Za delavce pri obrtnikih je značilno tudi to, da si le malokdo upa iskati pomoč pri sindikatu, saj se bojijo delodajalca. Zavedajo se namreč, da je danes težko dobiti zaposlitev in zato tudi prenašajo krivice, ki se jim godijo. Morda je to tudi eden izmed razlogov, da se je tako malo delavcev včlanilo v sindikat. Le-ta se skuša trdno povezati in delovati v korist vseh članov. Tako imajo že skoraj 20 let podpisano kolektivno pogodbo, izdajajo svoj časopis (Delavec v obrti), organizirajo

ljube niso dovolj. Čeprav je predviden zakon o pospeševanju malih in srednjevelikih podjetij in bo začela delovati agencija za svetovanje in pomoč tem podjetjem, pa je splošen vtis, da to spet počnemo z veliko zamudo. Akcija, ki jo je na pobudo Zavoda za zaposlovanje podprla tudi republika, 1000 novih delovnih mest sicer pomeni korak naprej, vendar pa je za preostalih 119.000 brezposelnih to bolj slaba tolažba. Zato ostane le upanje, da se bodo napovedi republiškega komiteja za drobno gospodarstvo uresničile že letos in da bo za njihove potrebe kanilo še kaj denarja iz proračuna. In če na koncu ponovim (malce spremenjeno) znano geslo: ali bomo v Sloveniji imeli veliko malih in srednjevelikih podjetij ali pa Slovenije ne bo. Kruto, kajne? Žal pa je kruta tudi usoda brezposelnih, za katere predstavlja drobno gospodarstvo eno izmed rešitev. Dajmo jim vsaj to možnost!

Robert Peklar

Sodišče zasuto s tožbami delavcev

»Sodišče v Kranju smo zasuli z zahtevki in pritožbami delavcev,« je uvodoma dejala Breda Milič, pravnica pri Svetu kranjskih sindikatov. Na sodišču združenega dela zastopamo vse delavce, ki česa niso dobili. Zastopamo 1600 delavcev Tekstilindusa, 270 zaposlenih v Iskri-SSD, 40 delavcev Iskra Vzdrževanja...«

– Ali ste uspešni?

»Če imajo delavci obljube zapisane v sklepih, denimo delavskega sveta, ni težav. Sicer pa je pravice težko uveljavljati. Na primer: ker imamo zapisnik delavskega sveta podjetja Iskra Vzdrževanje (iz kranjskih Isker je nastalo v dobi reorganizacije 22 podjetij, in nekatera ugašajo p.p.), da bodo 40 delavcem, ki so se prezaposlili v podjetju Iskra-PTS (poslovno tehnični servis, čeprav se je vedelo, da bo ta šel v stečaj) izplačali odpravnine, jubilejne nagrade in regres za letošnje leto. PTS je šel januarja v stečaj, Vzdrževanje pa denarja ni imelo in zdaj je zadeva pred sodiščem. Ker so obljube zapisane, z izvršbo ne bo problemov. Drugače pa bi lahko sprožili edinoletni spor, da so bili ti delavci v Vzdrževanju dejansko presežni delavci in da bi jih bilo treba »reševati« po znanem

postopku. Vendar je status presežnega delavca na sodišču težko dokazati.«

– Brez pečata na obljubi se delavci lahko obrišejo pod nosom za pravice?

»Večinoma je tako. Zastopamo tudi delavce Iskre RTC v stečaju. Vse obveznosti tega podjetja je prevzelo še dobro stoječe podjetje Iskra Števeci. Toda vodstvo Števcev je odpravljeno 60 delavcem RTC obljubilo ustno in ker zdaj nanjo ne pristane več, ni pravne podlage za izterjavo.«

– Pri razporejanju odvečnih delavcev v druga podjetja pogosto pride do krivic, do ocenjevanja »po barvi oči«...
»Natanko tak primer zastopam. Iz omenjenega Poslovno tehničnega servisa, ki je šel v stečaj, so nekateri delavce prerazporedili po obrazih, iz tega »okvira« pa je izpadla administratorica s 30 leti delovne dobe. Zahtevamo, da sodišče ugotovi njeno pravico do razporeditve v katero drugo Iskrino delovno organizacijo, saj je ena najstarejših delavk, dobra delavka, z ustrezno izobrazbo. Poleg tega utemeljemo zahtevo s tem, da se takrat postopek ugotavljanja presežkov ni vodil na zakonit način. Zdi se mi, da na sodišču dobro kaže, problem pa seveda bo to pravico delavke uveljaviti.«

Bolje vrabec v roki, kot...

Na Svetu kranjskih sindikatov trdijo, da so našli formulo, kako pri reševanju zavojenih podjetij čim manj prizadeti delavce. Formulo, ki so jo uporabili pri stečaju Iskrinega podjetja Unitel, bodo uporabili še v nekaterih drugih primerih. Odvečnim delavcem, kakih 150 jih je, bodo dali namesto odpravnin navadne delnice enega izmed dveh novonastalih podjetij. Drugo podjetje jamči, da bo obveznosti prvega izpolnilo, če prvo tega ne bi moglo storiti... Tak sporazum so kranjski sindikati podpisali z vodstvom podjetja Telecom iz Kranja ter podjetjem v stečaju Unitel.

Zgodba je taka: Iskra Unitel je šla v stečaj, iz nje sta tako rekoč hkrati nastali dve podjetji, Torus in Eleco, ki sta prevzeli Unitelov proizvodni program, nista pa mogli vseh Unitelovih delavcev, ker bi v tem primeru šli pod vodo. Pod vodo bi šli tudi, če bi odvečnim delavcem dali samo malo večje materialne ugodnosti, kot so se dogovorili s sindikati, pravijo tako v Telecomu kot na kranjskih sindikatih. Dodajajo, da gre za moderen, zahodnjaški prijem sindikatov pri premagovanju težav delavcev, kjer sindikati ne delujejo z grožnjami, ampak s strokovno podprtimi zahtevami, podjetja po vse bolj (vsaj v Kranju) spoznavajo, da imajo opraviti s sindikatom, ki deluje z argumenti; in da se je z njim bolje pogo-

dit (seveda v okviru realnih možnosti) kot tvegati, da bi uporabila svoje skrajno orožje – stavko. Tako meni direktor Telecoma Blaž Kavčič.

Skratka, namesto Unitela na Blejski Dobravi, ki je v stečajnem postopku, sta ustanovljeni dve podjetji: Eleco, d.d.v., v katerem je zaposlenih 90 delavcev iz Unitela, ter Torus, d.o.o., v katerem naj bi delalo poleg 50 delavcev na začetku še 20 do 30 delavcev iz Unitela za določen čas. Do konca letošnjega leta naj bi tudi Torus postal delniška družba, delavci iz nekdanjega Unitela, ki ne bi dobili dela v novih firmah, pa bodo dobili delnice v Torusu, skladu z višino odpravnine in namesto le-te. Upoštevali bodo tudi delovno dobo, višino OD ter rast življenjskih stroškov. To pravico bodo imeli tudi delavci, ki so zaposleni manj kot dve leti. Delnice bodo navadne, torej prenosne, prinašale bodo sorazmerno pravico do soupravljanja in do dividend. Pri obračunu delnic bo upoštevana devizna klavzula. Da se odpisani delavci ne bi vseeno počutili opeharjene, bo za izpolnitev obveznosti Torusa jamčil Telecom. Tveganje glede vrednosti delnic v prihodnje pa vseeno ostane.

Jože Antolin, predsednik Sveta kranjskih sindikatov o tej pogodbi meni tole: »Pogodba je novost, je pa sodobna rešitev, ki je hkrati tudi oblika lastninjenja, zagotavljanje deleža delavcem.«

Tovarne na bobnu, delavci na čevlju

Ali so delavci pri nas tudi ob stečaju tako zelo zavarovani, kot se govori

Dražbarski boben se v Sloveniji in Jugoslaviji oglašuje pogosteje. V Jugoslaviji je 2,2 milijona delavcev zaposlenih v podjetjih, ki propadajo. V Sloveniji slika ni boljša. Ob koncu leta je bilo blokiranih (žiro račun) 776 podjetij za skupno 3,6 milijarde din, v njih pa je bilo zaposlenih 272.000 delavcev. SDK je 119 podjetij prijavila za uvedbo stečajnega postopka, zaradi stečajev pa je lani v Sloveniji bilo ob delo skoraj 7000 delavcev. V letošnjem letu pa je SDK prijavila januarja 29 podjetij v stečajni postopek, februarja 32 in marca 30, skupaj pa je v njih zaposlenih več kot 20.000 delavcev. Skratka, likvidnost pobira vse večji davek, žrtve pa so delavci, ki izgubijo delo, ne da bi praviloma imeli možnost v kratkem najti novo zaposlitev. Razlika med stečaji pri nas in stečaji na Zahodu je namreč ta (čeprav seveda ne edina), da je na tujem mnogo več stečajev, da pa tam nastane vsako leto tudi mnogo več podjetij. Tako nezaposlenost na Zahodu ni niti približno tako kruta zadeva, kot lahko postane pri nas – kljub vsemu humanizmu, ki nas načelom preveča in kljub vsem zakonom tudi v primeru, ko dobijo čevlji v zadnjico. Ali so res tako varni?

Na svetu kranjskih sindikatov so nam na primer povedali, da so sodišče zasuli z zahtevki delavcev zaradi kršitev njihovih pravic ob stečajnih postopkih. Predsednik Sodišča združenega dela Slovenije Alojz Domjan pa nam je povedal, da je bilo v začetku obdobja stečajnega plazuma veliko pritožb delavcev na kršitve pravic in na neustrezne sodbe nižje stopenjskih sodišč. Zdaj pa se razmere urejajo, spoznanja o možnostih izterjati to ali ono pravico so dozorela in pritožb je vse manj. Ostaja pa nekaj odprtih problemov, na primer tisti o statusu delavcev, ki jih zadržuje na delu stečajni upravitelj.

Zakon o prisilni poravnavi, stečaju oziroma likvidaciji podjetij ni jasen glede pravic teh delavcev in tako nastajajo spori zaradi pravice do dopusta, do bolniškega staleža in drugih pravic iz delovnega razmerja. Po mnenju sodišča bi moral stečajni senat s temi delavci skleniti delovne pogodbe ali novo delovno razmerje za določen čas. Tako je v neki firmi stečajni upravitelj odpustil delavko, ki bi morala na porodniški dopust, češ da take ne potrebuje več. Sodišče se je postavilo na stališče, da imajo delavci, ki jih stečajni senat sprejme na delo v stečajnem postopku, enak status, kot delavci v rednem delovnem razmerju in je razveljavilo upraviteljev sklep. Nekateri pravni teoretiki pravijo drugače, Domjan pa sodi, da je bilo mnenje, da ti delavci niso v delovnem razmerju, mogoče zastopati v časih, ko

je zakon sam omejeval tako delo na eno leto. Zdaj časovne omejitve stečaja ni več, zato bi bilo treba nujno urediti položaj delavcev, ki dokončujejo stečajni postopek.

Drugo tako vprašanje je, ali mora stečajni upravitelj voditi disciplinski postopek ali pa lahko delavca preprosto po-

stavi pred vrata. Upravitelji zaradi nediscipline v stečajnih postopkih skrajšajo postopek, brčneje v zadnjico nediscipliniranega delavca. Sodišče meni, da kljub temu, da zakon tega vprašanja ne ureja, stečajni upravitelj lahko vodi disciplinski postopek oziroma ga mora, saj trajanje dela v stečajnem postopku ni več časovno omejeno in se to delo

zato še bolj izenačuje z rednim delovnim razmerjem. Torej morajo biti tudi pravice enake.

Alojz Domjan je govoril o tem, kaj vse lahko delavci izterjajo od svojega potopljenega podjetja. Na primer, ali lahko izterjajo neizplačani regres za dopust ali nadomestilo OD za dopust, ki ga delavci niso izkoristili. Upošteva se, da podjetje, ki je zašlo v stečaj, ni krivo, če delavec prej ni izkoristil dopusta, ampak je kriv stečaj. Enako je z regresom za letni dopust, ki ga je delavec upravičen dobiti, če je dopust izkoristil...

O izterjavi neizplačanih osebnih dohodkov v stečajnem postopku Alojz Domjan pravi takole: »Če je bilo delo opravljeno in če je nastala razlika v izplačilu, bo tožba uspešna. Vendar se OD v višini zjamčenega OD poplača prednostno iz stečajne mase, preostali del plače pa v enakem razmerju kot ostale terjatve, glede na višino stečajne mase. Vprašanje pa je, ali je taka ureditev v zakonu še ustrezna. Ko je bil delavec še lastnik in upravljaec, smo ga lahko imeli za sokrivca za stečaj. Sporno je tudi, da se terjatve delavcev pri stečajih zasebnih podjetij zdaj obravnava enako kot v družbenih, čeprav tam delavci res niso soupravljalci in jim ni mogoče očitati, da so imeli prste zraven pri propadu firme.«

»Sporen je tudi sklad skupne porabe...«

»Po sedanjem zakonu gre v stečajno maso vse dolžnikovo premoženje, tudi objekti družbenega standarda. To vprašanje pa je zanimivo tako v zvezi s stečaji kot z lastninjenjem podjetij. Če so delavci te objekte (menze, počitniške domove, deloma stanovanja) nakupili z odtegotvanjem od plač, bi bilo treba pri lastninjenju za protivrednost tega delavcem razdeliti ustrezno količino dnevnic zastonj. Pa tudi pri stečajih bi bilo treba ta vprašanja obravnavati enako.«

Pogosto slišimo očitek, da se vodstva s stečaji samo želijo rešiti preveč delavcev...«

»To je ponekod res. To se vidi iz drugih sporov, denimo, pri prenehanju delovnega razmerja ali pri prerazporejanju delavcev, ki se delavce razporedi v novo podjetje, ki gre čez čas v stečaj. Delavci pa se že ob prerazporeditvi pritožujejo, ker se že vnaprej čuti, da se je samo navidez ustanovila nova firma, družba z omejeno odgovornostjo. Ponekod so ustanovili takšne, da je bilo že na prvi pogled jasno, da ne morejo obstajati. Podjetja ustanovijo novo firmo, ji počasi odtegujejo posle in ta ostane v kratkem brez dela, s presežkom delavcev ali celo pred stečajem. Tako se na legalen način znebijo delovne sile.«

Natalija Cvikl
Boris Rugelj



Zbiti ceno, poceni kupiti

Po besedah Vekoslave Kraševca, vodje DS in strokovnih služb za Občinski svet Podravskega, je v Mariboru precej razmišljanje o stečajih podjetij. To naj bi bil beg pred dolgovi, a je seveda le lažno upanje. Če bi torej prišlo do realizacije vseh scenarijev, ki predvidevajo stečaje, bi bilo v Mariboru ob koncu leta okrog dvajset do petindvajset tisoč brezposelnih.

Zgodi se tudi, da gre pri stečajih za izigravanje delavcev kot lastnikov – nekateri direktorji silijo podjetje v stečaj, da bi ga nato lahko kupili. To poskuša sindikat preprečiti. V Gumarni mu je to tudi uspelo – sindikat sam je celo poiskal kupca – privatnika iz Ptujja, ki je podjetje kupil, vse delavce obdržal in sedaj uspešno posluje. Ta primer je tudi dokazal, da zavračanje

privatnega kapitala s strani sindikata ni umestno. Če zasebni kapital ni v škodo delavcev, je dobrodošel.

Sindikat veliko pričakuje od novonastale komisije za delo, zaposlovanje in socialno politiko, ustanovljene v okviru Skupščine občine Maribor. Prav tako je sindikat dal pobudo za ustanovitev sklada, ki naj bi pomagal prebroditi krizo brezposelnim, kajti le tretjina brezposelnih je upravičena do denarnega nadomestila ali pomoči. Kot je povedala Marija Eraković, strokovna delavka na področju socialnega dela, večina delavcev ne bi bila zadovoljna, čeprav bi jim zagotovili minimalna sredstva za preživetje. Psihične travme namreč lahko reši le delo. Za reševanje tega vprašanja pa je odgovorna vsa Slovenija.

Kje je Lipe Sveder

Dvojna številka je, dragi bralci, pa smo dolgo dolgo listali po njej in iskali vašega ljubega Lipeta Svedra. Mož je vzoren delavec, proizvajalec, ki bi ga bili povsod v Evropi veseli. Nikoli na bolniški, še med dopusti je vrtal.

Kje za vraga tiči? Toliko ga poznamo, da v ravbarkomando ni zašel. Pri pravnih nasvetih ga tudi nima smisla iskati, Lipe ne dela disciplinskih. Ker pač dolga leta pridno dela, seveda na borzi nima kaj iskati. Morda v Konzumu, to bi bilo še logično... Vse zaman! Morali smo ponj ven, na teren...

V klubu menežerjev – zagovornikov slovenske vlade in njene privatizacije so le skomignili. Pravkar so čakali na svoji učiteljici jahanja, za Lipeta Svedra pa še slišali niso nikoli...



Redki tuji turisti na naši obali so sicer Lipeta Svedra dobro poznali. Končno so vsi njegovi tovariši in še nas so z začudenjem pobarali, kako da Lipeta že nekaj let ni mednje...



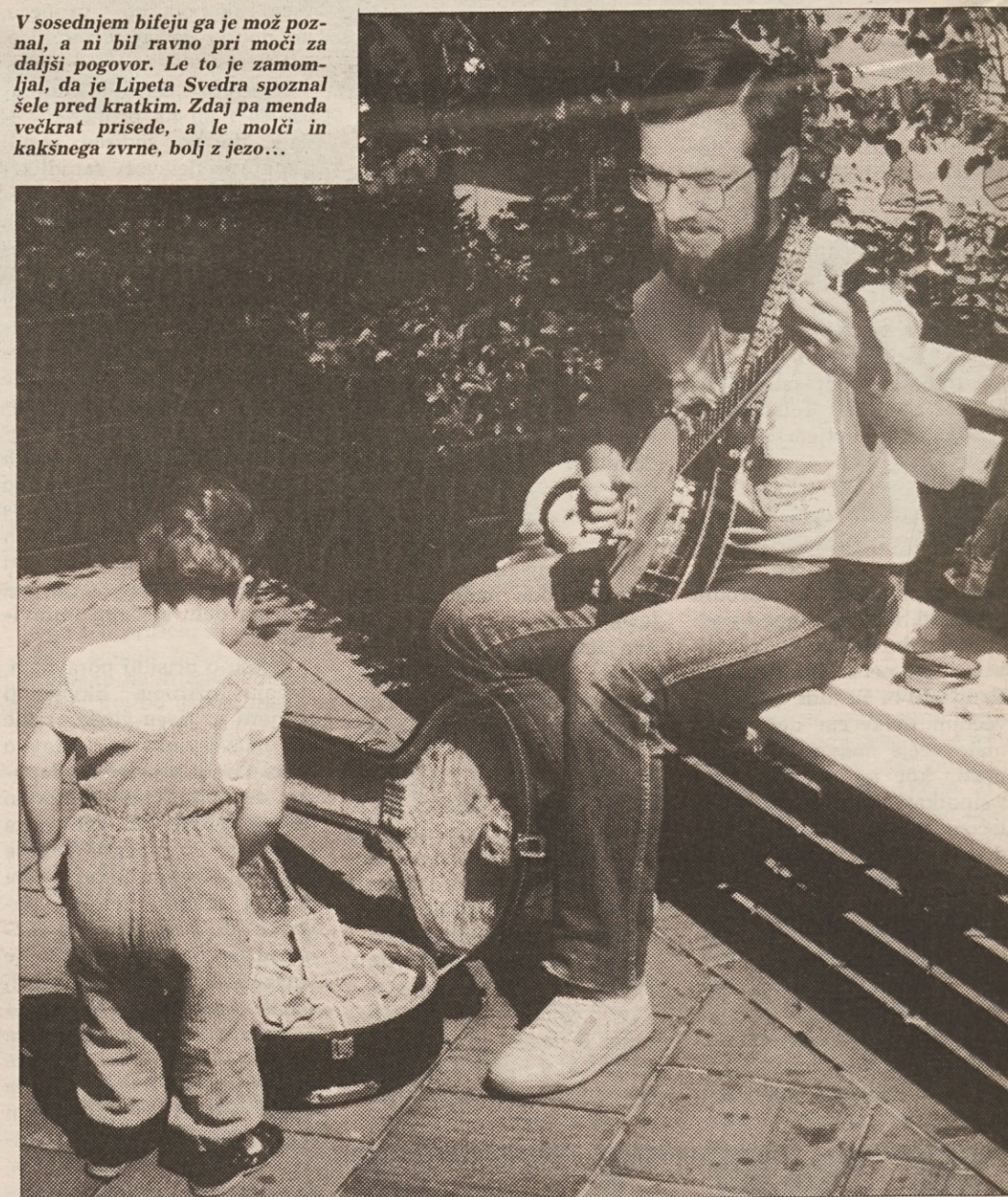
Srečanje poslancev, ta bo prava! Poslanci so za narod, za delavce. Ti bodo že vedeli. Hudiča so vedeli! Ravno so se krepčali po dvodnevnem ždenju nad predlogi nove slovenske zastave in so nas komaj pogledali...



Menda ne, smo si rekli, ko smo se nazaj grede peljali mimo novega delavskega naselja. Ker pa mora novinar preveriti vse plati, smo se le ustavili: »Lipe Sveder? Ja pa je res te dni nekaj hodil tod okrog. Povabili smo ga na kozarec vode, a je rekel, da se mu mudi. Je pa dodal, da se menda kmalu vidimo. Za dalj časa!«...



V sosednjem bifeju ga je mož poznal, a ni bil ravno pri moči za daljši pogovor. Le to je zamomljal, da je Lipeta Svedra spoznal šele pred kratkim. Zdaj pa menda večkrat prisede, a le molči in kakšnega zvrne, bolj z jezo...



Zdaj nam je bilo pa dovolj. S policijo ga ja ne bomo iskali in smo stopili kar k Lojzetu Peterletu. Kdo bi vedel za Lipeta, če on ne, ki se posti in pravi, da ima po stradežu sokolje ostro oko in še ostrejšega duha. Za Lipeta je slišal in tudi to je vedel, da je možak v nekakšnih škripcih. Priden je že bil, priden, a je firmo vzel hudič oziroma šef po Korzetovem receptu. Zdaj Lipe tava, se zapija in mu ne gre v glavo, kako je to mogoče po toliko letih trdega dela.

Je pa prvi vseh naših ministrov rekel, naj Lipeta Svedra pomirimo, če ga kaj srečamo. On sam bo z vso odgovornostjo svoje funkcije in z vso svojo, krščanski morali zavezano dušo, poskrbel za Lipeta. Je že našel način!